

OSZK

Central Academic Library

10.258
4/3

REGÉNYEK
REGÉNYEI

OSZK

SUE
Páris
mélységei
III.

LM

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1970. ÉVI ÉRTÉKELÉS

ÉRTÉKELÉS

PARIS

OSZK

OSZK

1970. ÉVI ÉRTÉKELÉS

REGÉNYEK-REGÉNYEI

EUGEN SUE

PÁRIS
MÉLYSÉGEI

OSZK

REGÉNYEK-REGÉNYEI

EUGEN SUE

PÁRIS
MÉLYSÉGEI

(MYSTÈRES DE PARIS)

FORRÓ PÁL
FORDITÁSA

HARMADIK KÖTET

H. Nagy J.
~~1928~~

*Ez a könyv a
NOVA IRODALMI INTÉZET
kiadásában (Budapest, VI., Andrássy-út 52)
1928. évben jelent meg*

*Nyomtatta
a Fővárosi Nyomda R.-T.*

10.258 / 4 / 3

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növekedéskapló
192 8 év 635 sz.

A SZENVEDÉLY.

Noha Cecilia jól hallotta, hogy valaki közeledik az ajtó felé, a legnagyobb nyugalommal folytatta éjszakai toalettjének befejezését. Azonban ugyanakkor egy finom, keskeny tört tett az éjjeli szekrényre, mely fekete cápabőr tokba volt rejtve. Ezt a tört Cecilia egyáltalában nem játékszernek tartogatta. Kivette tokjából és megvillogtatta a két élű damaszkuszi pengét, melynek a vége olyan hegyes volt, akár a tű. A tör méreggel volt itatva és a legkisebb seb, melyet vele ejtettek halálos volt. Ferrand kételkedett a fegyver veszélyességében, mire Cecilia kegyetlen bizonyítékkal szolgált. Könnyedén megkarcolta a jegyző kutyáját, mire az szörnyű görcsök közepette néhány percen belül megdöglött.

Cecilia most ismét a tükör elé állt, levetette pruszlikját és néhány pillanat múlva mezítelen felsőtesttel folytatta toalettezését. A Kreolnők

szokásához képest pruszlikja alatt nem hordott fűzöt, hanem csak egy alacsony, selyem csipőszorítót, mely a keblek alatt végződött.

Nem lehetett volna képzelni sem szebb és ingerlőbb látványt, mint amilyent ez a kiszámított ravaszsággal vetkőző nő nyújtott.

Hirtelen egy mély, tikkadt sóhajtásra lett figyelmes.

Mosolyogva és anélkül, hogy megfordult volna egy hajfürtjét igazította meg, amely a selyem kendő alul kiszabadult.

— Cecilia! Cecilia! — hallatszott a jegyző könnyörgő hangja és csúnya, sápadt faun arca megjelent a kémlőlyukban. A szemei szinte villogtak a homályban.

Cecilia, aki eddig némán tett-vett, most egy kreol dalt kezdett halkán zümmögni, melynek szövege szenvedélyes vágyat lihegett. A kreolnő mély, bársonyos, meleg althangja még érzékibbé tették a dal hatását.

— Cecilia! Cecilia! — ismételte Ferrand könnyörögve.

A kreolnő gyorsan és meglepetést színlelve fordult meg, mintha csak most vette volna észre a jegyzőt és az ajtóhoz sietett.

— Hogyan kedves gazdám, maga van itt? — kérdezte kedves kópésággal, amely szinte gyerekes bájít kölcsönzött neki.

— Óh milyen isteni szép maga! — dadogta Ferrand.

— Ah dehogy, ez túlzás! Ez az élénk színű selyemkendő kápráztatja el.

— Mindennap szebbnek látom, mindennap új szépségét fedezem fel — suttogta a jegyző.

— Hogy tetszik a karom? Ugy-e szép, fehér és gömbölyű? — kérdezte ingerkedve a kreol nő.

— Szörnyeteg, ne gyötörj, távozz! — kiáltotta dühöngve a jegyző.

Cecilia hangos, gúnyos nevetésbe tört ki.

— Micsoda hülye vagyok! — mormogta tompán a jegyző. Nem, ez már sok, kibírhatatlan, amit szenvednem kell. Ha nem volnék gyáva és nem félnék a haláltól! De meghalni annyit jelentene, hogy nem láthatom többé! És én nem tudok megválni ennyi szépségtől. Inkább élek és szenvedek tehát, csakhogyláthassam.

— Akkor hát csak maradjon barátom és társalogjon velem. Hiszen valóban nem irigylendő az életem és a magány már kezd elviselhetetlenné válni. Igazán, sok hálával tartozom magának, amiért fogságomat kellemessé igyekszik tenni. Maga valóban kedves és jó hozzám Ferrand úr. És hallgassa csak meg, hogy milyen veszélyes vallomásokot merek magának tenni az ajtó ablakán keresztül.

— De hát miért beszélgessünk mi a kémlyukon keresztül? Miért nem bocsájt a szobájába. Nézze milyen csendes, illedelmes vagyok. Ma például alkalmam lett volna szobájában elrejtőzni és nem tettem.

— Oh, ezt az illedelmességet két dolog ma-

gyarázza meg. Először is tudja, hogy régi szokásból, hánytatott vándor életem tapasztalatai alapján, mindig magamnál hordom a cápabőrbe dugott törömet és nagyon jól tudja, hogy milyen ügyesen tudom forgatni ezt a veszedelmes kis fegyvert, melynek hegye élesebb és veszélyesebb a vipera fogánál. Másodszor pedig tisztában van azzal, hogy abban a pillanatban, amikor nem viselkedik velem szemben tisztességesen, elhagyom a házát és akkor még kínzóbban fog utánam vágyakozni, minthogy elkövette azt a botor-ságot, hogy beleszeretett a cselédjébe.

— A cselédembe? Hát nem vagyok én százszor inkább a maga rabszolgája, akit maga megvet és kigúnyol?

— Hát ebben van valami igazság! — kacagott a gonosz nő.

— És ez nem hatja meg? — Nem szán meg?

— Nem barátom. Ellenkezőleg ez egy kis szórakozást hoz az itteni egyhangú életembe.

— Atkozott varázslónő! — dühöngött Ferrand.

— Kedves Ferrand úr, őszintén szólva maga túlságosan belém bolondult. Az arca valósággal eltorzul, ha meglát és ez a nagy hódolat hizeleg is nekem. Viszont sokat von le győzelmem értékéből, hogy tulajdonképpen vetélytársnő nélkül élek itt.

— Borzasztó mindezt végig hallgatni, tehetetlenül, csak a kétségbeeséstől és dűhtől marcangoltatva.

— Oh, Oh! Csak semmi túlzás! Ugy tesz, mintha soha még kedveset nem mondtam volna magának, holott éppen most is...

— Csak csúfolódik velem! — kiáltotta Fer-
rand.

— Ezúttal eszemben sincsen gúnyolódni! — válaszolta komolyan Cecilia. Még sohasem lát-
tam maga korabeli férfit, aki ennyire megörült volna a szerelemtől. Bevallom, a fiatal, csinos fér-
fiak között alig akadna valaki, akiből ekkora, dühöngő, mindenén átgázoló szenvedélyt lehetne kiváltani. Az Adonisok, a szép fiúk legalább any-
nyira szeretik magukat, mint bennünket és ez az önimádat meglehetősen lefokozza rajongásukat. Az ilyen elkényeztetett fickók egyáltalában nem hálásak azért, amit kapnak, úgy vélik, hogy ez megilleti őket és a legszebb nőhöz is csak olyan fanyalogva nyúlnak, mint az elkényeztetett gyer-
mekek a pecsenyéhez. De ha egy Önhöz hasonló embert boldogítunk szerelmünkkel, úgy ez az em-
ber alázatos kutyánk, hálás rabszolgánk lesz, aki a hetedik menyországba szédül a boldogságtól és élete legszebb álmát, legvérmesebb és legmeré-
szebb reményeit valósítjuk meg. És vallja be, ha arra kérném: bizonyítsa be rajongó szerelmét és én a magáé leszek! — úgy nem sokáig váratna a bizonyítékokkal!?

— Bár módot adna arra, hogy akár meghal-
jak magáért!

— Nos, ha meg tudna győzni arról, hogy szenvedélye csakugyan olyan örjögő, hogy ah-

hoz hasonlót a világon sehohsem találhatok, úgy talán kíváncsiságból, talán részvétből, vagy éppen örök asszonyiságból, nem tudnék érzéketlen maradni és hasonlóval viszonoznám azt. Megérti ezt?

— Igen, megértem, hogy még mindig gúnyol!

— Én csak annyit mondtam: talán! A magány egészen különös ötleteket termel az emberben.

Cecilia, aki rendesen gúnyos, csipkelődő hangon szokott a jegyzővel beszélni, ezeket az utóbbi szavakat szándékosan komolyan mondotta és szavait olyan tűzes, sokat sejtető pillantással kísérte, hogy a jegyző beleborzongott a gyönyörűségbe.

— Könyörgöm Cecilia hallgasson, ne őrjítsen meg egészen! Inkább mondja azt, hogy: soha, mint azt, hogy: talán! Mert akkor talán megülném, fel tudnék lázadni és volna erőm ahhoz, hogy elűzzem a házamból. De így... most abban kell reménykednem, hogy az unalom, vagy pillanatnyi szeszélye érleli meg számomra azt, amit szerelmétől sohasem remélhetnék. Azt akarja, hogy meggyőzzem tébolyult szerelmemről? Istenem, hát nem látja, hogy mennyire szerencsétlen vagyok? Hiszen mindent megteszek, ami csak tőlem telik, hogy a kedvére cselekedjem! Azt kívánta, hogy rejtsem el házamban és én ezt a legnagyobb aggódó gondossággal tettem meg, noha ezzel talán a rendőrséggel jövök összeütközésbe. Hiszen még mindig nem tudom, hogy kicsoda?

Tiszteletben tartom titkát és sohasem beszélek arról!

— Valóban, belátom, hogy helytelenül cselekszem, maga több bizalmat érdemel részemről és ezt meg is kapja tőlem kedves gazdám. Figyeljen hát kérem...

— Megint valami gyilkos tréfa következik, ugy-e?

— Szó sincs róla. Ezúttal egészen komolyan beszélek. Valóban joga van ahhoz, hogy megismerje annak az élettörténetét, akinek ilyen nagylelkűen nyújtotta vendégbarátságát. — Én egy bátor, derék katonának vagyok a leánya, aki Pipeletné fivére volt. Atyám, aki rajongott értem olyan gondos nevelésben részesített és annyira elkényeztetett, mintha hercegkisasszony lettem volna és ez lett a vesztem. Egy előkelő, arisztokrata ifjú elcsavarta a fejemet, megszöktetett hazulról és azután cserben hagyott. Tudtam, hogy atyám minden bálványozó szeretete mellett is az erény kérdésében nem ismer irgalmat és hogy haragját elkerüljem, külföldre menekültem...

E szavak után Cecilia váratlanul harsány kacagásba tört ki.

— No most kedves Ferrand úr, legalább egy olyan történetet mondtam el, amelyet bárkinek tovább mesélhet, mert annyira szürke, kopott és hétköznapi, hogy nem is érdemes kételkedni a valódiságában. Szórakozzon tehát egy kicsit ezzel mindaddig, amíg egy ennél izgalmasabb történettel nem fogok kedveskedni.

— Hiszen előre tudtam, hogy ismét gúnyt űz belőlem! — mondta alig titkolható dühvel a jegyző. Magát semmi sem hatja meg, magára semmivel sem lehet hatni. Mit tegyek hát, hogy megnyerjem részvétét? Adjon rá módot, mondjon egy lehetőséget. Ha akarja hübb szolgája leszek mint a leghübb kutya. Bizonyítékát kéri szenvedélyemnek? Hát adhatok-e külön bizonyítékot annál, hogy már egészen elhanyagolom a foglalkozásomat, nem fogadom ügyfeleimet és az irnokaim rajtam mulatnak, mert látják, hogy egészen meg vagyok zavarodva. Megszakította a leghívebb és legtiszteletreméltóbb barátaimmal való összeköttetésemet és nem is merek gondolni sem arra, hogy mit beszélhetnek rólam, hogyan magyarázzák ez az én hirtelen megváltozásomat? Nem elég bizonyíték, nem elég áldozat mindez? Kíván másokat is? Csak beszélnie kell. Akar aranyat? Noha gazdagabbnak tartanak, mint amilyen vagyok, mégis...

— Ugyan mire kellene nekem a pénz, amíg itt vagyok a házába négy fal közé zárva? — válaszolta vállvonogatva Cecilia. — Ej, maga teljesen elveszítette a fejét öreg úr!

— Mindent elkövetek, hogy ne érezze magát házamban fogolynak. Nincsen megelégedve a szobájával? Akarja, hogy még pompásabban bútorozzam be? Rendelkezzen és minden kívánsága szerint lesz.

— Mire kellene az nekem? Persze, ha kedvesemet várnám itt, azt a férfit, akinek odaadnám

csókjaimat, a bennem lobogó emésztő tüzet, az érzésemet, őrvöngésemet és aki maga is ilyen érzésekkel közeledne hozzám, akkor feldiszíteném a szobát, virággal szórnám tele a szőnyeget, aranyba és biborba szöktetném a falakat és a szín és pompa minden ragyogását ide varázsolnám, hogy mámorunkat felfokozzam. Semmisem volna drága, semmisem volna eléggé szép, hogy méltó keretbe foglalja szerelmünket — mondotta olyan szenvedélyes kitöréssel Cecilia, hogy a jegyző megremegett a szavak forróságától.

— Ha a pompa és fény csodavilágát szömjazza — mondotta rekedten, elfulladó hangon Ferrand — csak intenie kell!

— Minek, mi értelme lenne ennek? — mondotta Cecilia lemondó kézmozdulattal. — Mit ér a legcsodásabb keret, ha nincsen benne kép? Hol van az, aki betöltené szerelmével ezt a kis csodavilágot? Nem... nem kedves, jó uram!

— Oh, hiszen jól tudom — mondotta keserűen a jegyző — hogy vén és rút vagyok és nem tudok szerelmet ébreszteni. Tudom, hogy csak útálat és ellenszenv fogad! De mégsem szabadna ennyire meggyötörnie, így megaláznia és a földre sújtania! Megörültem, elvesztettem az eszemet és már annyi erőm sincsen, hogy elűzzem házamból, csak ahhoz van még erőm, hogy a gúnyt és szenvedést elviseljem.

— Eh, maga kiálhatatlan képmutató, únom örökös, unalmas nyögdecselését! — fakadt ki bosszúsan Cecilia. Folyton csak a részvétemre

utazik, a szemeit forgatja és szenvedéseiről zeng egy fiatal nőnek, akivel teljesen egyedül él bezárkózva házában.

— De ez a fiatal nő megvet engem, törével fenyeget és bezárja a szoba ajtaját! — kiáltotta kétségbeesett haraggal a jegyző.

— Nos, azért vagy férfi! Próbáld megtörni a nő ellenállását. Kényszerítsd arra, hogy a tört engedelmesen letegye és a szoba ajtaját felnyissa. De persze nem sírással és nem nyers fenyegetésekkel!

— Hát hogyan, mi legyen az a bűvös segítő eszköz?

— Egyedül és kizárólag a szenvedély erejével!

— A szenvedély!? Hát fel tudom én azt bened kelteni!?

— Oh szegény jegyzőcském, valóban sajnálom, hogy ilyen koldúsnak és félszegnek látlak. Valóban, jobban illenél kolduló barátnak, mint hódító Don Juannak. Hogy csúnya vagy? Baj is az! Légy fölényes, kegyetlen, igazd le a nőt, akit meg akarsz hódítani. Öreg vagy? Légy erélyes és elfelejtsd a korodat. Visszataszító a külsőd? Próbáld csak rémületet kelteni. Ha nem is vagy délceg és büszke mint a fiatal mén, akit kancájához vezetnek, legalább ne légy nevetséges és gerinctelen mint a teve, amely ostobán és alázatosan hajol meg mindenki előtt. Légy tigris, vén, de vad tigris, aki félelmetes ordítással csap le áldozatára. A hangját meg fogja hallani a nőstény tigris, meg-

érzi ebből a hangból az őserőt és válaszolni fog rá a vadonból, vagy a pusztaságból, ahol éppen bolyong.

Cecilia keble hevesen pihegett, orrcimpái megremegtek, félig nyitott szájából kivillogtak hófehér fogai. Olyan volt maga is, mint valami szép, félelmetes fenevad.

Sohasem volt szebb és kísértőbb.

— Beszéljen tovább — kiáltotta a jegyző részegülten — folytassa! Érzem, hogy ezúttal igazat mond. Oh, ha merném...

— Mindent lehet, ha az ember erősen akarja! — válaszolta nyersen Cecilia. Ha én lennék a te helyeden, nem riasztana vissza sem az, hogy vén vagyok, sem az, hogy nincs megnyerő külsőm. Megragadnám a nagyszerű alkalmat, a véletlent, amely házamba hozott egy szép, tüzes, szenvedélytől fűtött nőt és keményen, vad elszántsággal ostromolnám mindaddig, amíg csak ki nem csikarnám a győzelmet. Micsoda büszke érzés, milyen mámoros diadal lenne azt mondani: el tudtam felejteni az öregségemet, a rútságomat. Nem hitvány részvétnek, vagy szeszélyes pillanatnak köszönhetem a diadalomat, hanem az eszemnek, kitartásomnak, bátorságomnak és főleg a lobogó szenvedélyemnek, mellyel megtörtem ellenállását. És hasztalan jönne most az én meghódított asszonyomhoz a fiatal és elmés szoknyavadászok serege, az asszony, akiben hasonló lángok égnek mint bennem, csak nevetné hetvenkedésüket és rájuk sem nézne. Jól tudná, hogy ezek a

piperkőcök semmire sem kaphatók, mert féltik nyakkendőjük kifogástalan csokrát, vagy attól félnének, hogy megborzolják szépen csigákba sütött hajukat, ha a nő a szenvedély egy pillanatában valami örültséget, lovagi szolgálatot, szenvedélyük bizonyítékát követelné, míg a vén tigris, ha úgy kívánja, akár a tűzbe ugrik, hogy onnan kihozza azt a zsebkendőt, melyet szeszélye egy pillanatában dobott oda.

— Istenemre, hogy megtenném! — kiáltotta egyre növekvő izgalommal Ferrand. Tegyen egy kísérletet és meglátja!

Cecilia lassan a kémelő lyuk felé közeledett, miközben egy pillanatra sem vette le szemét a jegyzőről.

— Mert ez a fiatal, szép nő — folytatta Cecilia — igen jól tudja, hogy az ifjú gavallérok áldozatkészsége igen szűk keretek között mozog és ha a szerelem mérlegét egy kis arannyal vagy más hasonló értékkel kell egyensúlyba hozni, meggondolják a dolgot...

— Mig én semmit, de semmitsem gondolnék meg és mindent feláldoznék érted, vagyont, jó híremet... boldogan raknám a lábad elé!

— Valóban? Megtenné? — kérdezte a kreol nő és puha, bársonyos kezét gyengéden rátette a jegyző szőrös kezére, aki újjaival a lyukon át benyulva olyan görcsösen kaparta az ajtót, mintha így akarná azt szétforgácsolni.

Ferrand először érezte a kreolnő kezének lágy, izgató érintését.

Még halványabb lett, mint volt, egész testében remegett és tikkadt, vad hörgést hallatott.

— És ha ez a nő azt kívánná az ő öreg tigrisé-től, hogy támadja meg és ölje meg azt a férfit, akire haragszik...

— Megölöm, széttépem, leütöm! — hördült fel Ferrand és száraz, remegő ajkával Cecilia újjahegyét próbálta elérni, hogy megcsókolhassa.

— Igazán — kérdezte kacéran a nő — képes lennél erre? Megölnéd öreg tigrisem?

És kezét még jobban oda szorította a jegyző kezéhez.

— Semmi bűn és semmi áldozat nem volna elegendő nagy ahhoz, hogy meg ne tegyem érted!

— Ha ilyen lennél — kiáltotta csillogó szemekkel Cecilia és egy gyors mozdulattal visszavonta kezét — úgy nem ismernék rád és nem látnálak többé sem öregnek, sem visszataszítónak. De nem hiszek neked, csak tréfálsz.

És e szavak után duzzogva visszavonult.

Cecilia annyi élethúséggel, szenvedéllyel játszott kétszínű szerepét, hogy Ferrand minden szavát arany igazságnak vette. Kétségbeesetten tapadt a kémlő lyukhoz és úgy könyörgött:

— Jöjj vissza Cecilia! Érezned kell, hogy komolyan beszélek. A tigrised akarok lenni!

— Nem, nem drága uram, nem akarom tovább is ingerelni a rossz szellemet, amely felébredt bennem, majd egy dallal altatom el, melyet

hazámból hoztam magammal. Hallod uram? Kinnt üvölt a szél, a zápor veri az ablakokat, micsoda pompás éjszaka két szerelmes számára, akik egymáshoz bújva ülnek a kandalló mellett.

— Oh gyere vissza Cecilia! — rimázkodott Ferrand.

— Nem, nem, talán később, amikor ezt kevesebb veszéllyel tehetem, — mondotta meleg, érzéken csengő hangon. Zavar a lámpa erős fénye, valami furcsa, halk vágyakozás remegtet meg és zárja le lassan szempilláimat... magam sem tudom, hogyan rohant meg ez az édes érzés. Most félhomályra vágyom, tompa, lágy színekre, melyekből halkan felém kúszik és átölel a mámor...

E szavakkal Cecilia a lámpát lecsavarta, úgy, hogy a szobát csak a kandalló vörös, meleg lángjai világították meg. Azután egy gitárt akasztott le a falról.

Az ajtóba metszett kis ablakból, mely mellett mozdulatlanul, tágranyílt szemekkel állt Ferrand, épen a széles kerevetre lehetett látni, mely a kandalló fénykörébe esett és amelyen most a kísértő démon kéjes mozdulattal heveredett végig és gitárján lágyan zendült fel a dal vértforraló meleg muzsikája. És mialatt újjai a dal bevezető melódiáját pengették, bővülő pillantása még mindig mereven a jegyzőre szegeződött, aki leigázva, földbe gyökerezett lábakkal állott.

— A dal címe — mondotta a kreolnő — a szerelmes asszony.

És Cecilia dalolni kezdett:

Ölükben édes titkok illatoznak, s egy boldog sejtés
[ölel most körül.

Virágok, mindenütt virágok!

A kedvesem lágy lépteit hallom, s a szívem repes és
[kacagva örül.

Oh hűnyj le nap, jőjj tikkadt, buja éj,

Forró véremben most felremeg a kéj.

A tengerből most dalok és forró titkok szállnak,

És szerelmet kacagnak körülünk az árnyak.

Jőjj angyalom, a szám a csókod vágyja,

Rózsák szirmából van vetve nászunk ágya.

A kreol nő annyi szenvedéllyel, olyan epedve énekelte a dalt, mintha valóban láthatatlan szerelmeséhez intézte volna hívó szavát. A gitár szinte megelevenedett, remegő újjai között s az egyébként hideg és színtelen hangszer most szinte vértől fűtött volt. Cecilia arca kipirult, szemei nedvesek és könnytől fátyolozottak voltak és ki-mondhatatlan vágyakozást tükröztek.

A szerelem e részegítő dala az érzéki muzsika, a kreolnő szinte emberfeletti szépsége és epedő szempillantása egészen elvették Ferrand eszét.

— Kegyelem Cecilia, irgalmazz! ne ébreszd fel bennem a vágy és gyötrelem minden kínját, ne úzz az örületbel!

— A második verszak következik uram, mondotta Cecilia és már kezdette is a dalt:

Ha megérint a kedvesem keze
 És dús hajamba turkál édes újja,
 Szívemből a vágy égőn felremeg,
 S hogy mit akarok, azt ő kacagva tudja,
 Forró ajka vad mohón csókol végig
 Ujjongva száll lelkünk fel az égig
 Pirosló rózsa lesz most sápadt arcom,
 Gyönyör és mámor nyílik e drága harcon.
 Ki lesz a győztes, mi lesz e harcnak vége?
 Együtt zuhanunk a részeg üdvösségbe.

A befejező sorokat a kreolnő úgy énekelte, mintha valóban emésztő szerelem és vágy tüzelt volna ereiben és mintha nem bírna tovább érzé- seivel, eldobta a gitárt és mintha láthatatlan sze- relmese felé tárná ki karjait, az ajtó felé nyúj- totta kezét és úgy suttogta epedve: jőjj, oh jőjj én kedvesem!

És e szavakat leírhatatlan pillantással kí- sérte. Ferrand felordított:

— Az életemet, a vagyonomat adom egyetlen percéért ama gyönyörnek, melyet te tudnál nyúj- tani!

S mint egy tébolyult rázta és kaparta az ajtót.

Cecilia ruganyosan, mint egy párdúc, egyet- len ugrással az ajtónál termett és olyan hangsú- lyozással, amely titkolt szenvedélyt és izgalmat sejtetett, így szólt Ferrandhoz:

— Nos, bevallom néked, hogy az én vérem is felgyulladt s e dal szerelmes izzó szavai, tébo- lyult vágyat ébresztettek bennem. Látod, nem

akartam visszajönni többé hozzád s most önkéntelenül ide kellett jönnöm. A fülemben még ott csengenek előbbi szavaid: ha akarod embert ölk érted! Tehát szeretsz?

— Akarsz aranyat, egész vagyonomat? — kiáltotta Ferrand.

— Nem köszönöm, magamnak is elég van.

— Van ellenséged, akarod, hogy megöljem?

— Nékem nincsenek ellenségeim, válaszolta Cecilia.

— Akarod, hogy feleségül vegyelek? Már holnap az oltár elé vezesselek, kiáltotta a jegyző.

— Férjnél vagyok, válaszolta a nő.

— De hát mit akarsz, az Isten szerelmére szólj! mit kívánsz?

— Bizonyítsd be, hogy szerelmed és szenvedélyed határtalan és hogy mindent feláldoznál értem!

— Mindent megteszek érted, csak parancsolnod kell! — mondotta Ferrand!

— Magam sem tudom, hogy mit akarok, válaszolta a kreol nő.

Az előbb bevallom, megszedített az a tűz, amely szemedben villogott. Ha most nyomban bizonyítékát tudnád adni egész férfiasságodnak, ha valami olyat követnél el, mely az asszonyi dacot megtöri, ami csodálatba ejt, akkor, érzem, elvesznék. De sietned kell, használd ki a pillanatnyi kedvező alkalmat, mert holnap talán már késő lesz.

— De hát mit tehetek így, kizártan, tétlenségre kárhoztatva.

— Szeszélyes vagy, nem bánom, de beszélj, mindent megteszek!

— Együgyü vagy! — kiáltotta haragosan Cecilia — nyöszörgő báb. Csalódtam, hogy nagy, elszánt akaratot tételeztem fel benned. Eh, kár az időt vesztegetnem! Jó éjszakát!

— Ne hagyj el Cecilia! — jajdult fel Ferrand. — Hát jó, vess meg, taposs el, de legalább mondd meg, hogy mit kellett volna tennem? Én már nem is élek, az eszem elhomályosult, csak a te vak eszköződ vagyok.

— Menj, menj, feküdj le. Aki igazán szeret, akiben ellenállhatatlan erővel lobog a szenvedély, az csodákat tud művelni, megtalálja azt a mozdulatot, azokat a szavakat, melyekkel visszhangot tud kelteni. Jó éjszakát, bezárom az ajtó ablakát is ahelyett, hogy megnyítnám az ajtót!

— Irgalom! Hallgass meg Cecilia!

— Nem, hagyjuk! Az előbb egy pillanatig azt hittem már, hogy igazi férfi vagy. A szívem megremegett, édes szédület fogott el és a kezem már kinyúlt, hogy eltöljam az ajtó reteszét. De csalódtam! Menj aludni, jó éjszakát te szent, jámbor férfi, aki nem tudsz egész lélekkel és minden erőddel akarni egy nőt!

— Cecilia, még egy pillanat, maradj! Ide hallgass! Ugy érzem megtaláltam azt, amivel megtudlak győzni!

A jegyző hangjában vad öröm remegett.

Agyára vörös köd szállott, elvesztette minden józanságát, egyetlen gyilkos, pusztító, testét-lelkét megsemmisítő őrzöngő érzéki vágy lobogott benne, mely még életöztönénél is erősebb volt.

— Nos lássuk hát a bizonyítékot! mondotta a kreol nő, aki a kandallóhoz lépett és ott titokban magához vette a tört. Azután visszatért a kémlőlyuk mellé. És annélkül, hogy a jegyző észrevehette volna, titokban kipróbálta egy kis acél-lánc erősségét, melynek egyik vége az ajtófélfába volt erősítve.

— Szólj Cecilia — mondta rekedt, bizonytalan hangon a jegyző — ha kezedbe tenném becsületemet, vagyonomat, sőt az életemet is, elhinnéd-e akkor végre, hogy csakugyan szeretlek? Megelégednél-e ezzel a bizonyítékkal?

— A becsületed, vagyoned és az életed? Ezeket kínálad? Hogyan értsem ezt?

— Ha olyan titkot árulnék el neked, melynek birtokában akár a vérpadra juttathatsz, enyém lennél akkor?

— Eh miket fecsegsz! Te és a bűn?! Nevetéses! Csak nem akarod elhitetni, hogy erényed és jámborságod csak képmutatás?

— Pedig így van! Látszat és hazugság! — gyónta Ferrand.

— Ah! Ez már érdekes. Hogy te, akit valósággal szentnek tartanak, alapjában egy gazember vagy? Félek, hogy csak dicsekszel. Olyan dolgokkal dicsekszel, melyek nyilvánvalóan képtelenségek. Nincsen a világon olyan ügyes és bátor

ember, aki ilyen kettős életet tudna élni és eny-
nyire orruknál fogva vezetné embertársait!

— Nos tudd meg, én ilyen ember vagyok. Falhoz állítottam az egész világot, megloptam, megcsaltam az embereket! — kiáltotta sátáni büszkeséggel Ferrand.

— Ne beszélj így barátom, félek, hogy csak-
ugyan leveszel a lábamról... és én félek... nem
akarom! — mondotta Cecilia és megborzongott.

— Akarod a fejemet egyetlen véled töltött
éjszakáért? Hát vidd! — hörögte a félig tébo-
lyult ember.

— Ez már beszéd, most férfi vagy! — kiál-
totta fellobogva Cecilia. — Nézzd, itt a tör, né-
ked adom, ez a nagyszerű, mindent elsöprő és
mindent legázoló szenvedély lefegyverez engem
és megfoszt minden óvatosságtól.

— Ferrand reszkető kézzel nyult a tör után,
kivette Cecilia kezéből és azután irtózva mesz-
szire elhajította.

— Hiszel hát végre nekem? — kérdezte részeg
boldogsággal.

— Igen, hiszek! — súgta alélt hangon Cecilia
és két kezét a jegyző csontos újjai közé temette.
— Most ugyanazt a veszélyes, nagyszerű lángot
látom megvillanni szemedben, amely már az
előbb is megszédített. Tetszenek a szemeid...
Ah, most érzem, hogy őszintén beszélsz velem. A
homlokodon félelmetesen duzzadnak meg az erek,
az arcod rémületbe ejtő... rettenetes vagy és

mégis félelmetes, mint egy dühödt tigris. De úgy-e valóban nem csapsz be?

— A legszörnyűbb bűnöket követtem el, melyeket csak emberi agy kitalálhat!

— Ez nagyszerű és izgató! Beszélj hát róluk én kedves férfim... bizonyítsd be, hogy méltó vagy hozzám!

— És ha mindent eléd tárok, ha egészen kiszolgáltatom magam neked?

— Akkor én is viszonzni fogom érzéseidet és úgy fogom érezni, hogy te vagy az igazi férfi, aki semmit nem akar, csak szeretni. És akkor neked fogom énekelni azt a szerelmi dalt, melyet az előbb csak képzelt eszményképnek dúdoltam!

És e szavakkal olyan közel lépett az ajtóba vágott ablakocskához, hogy Ferrand a nő lehelle-tét érezhette.

— Igen, így legyen! — kiáltotta Ferrand. Te légy a kedvesem én pedig a tigrised leszek! Legyen a tied az életem és a becsületem. Borzalmakat akarsz hallani? Hát ide figyelj. Mintegy tíz év előtt egy kislányt hoztak hozzám és egyidejűleg kétszázezer frankot tettek a kezeimbe. A pénz a gyermeké volt. Én a gyermeket egy gyilkos vén asszony gondjaira bíztam és a gyermek halálát bizonyító okiratot hamisítottam. A pénzt pedig elsikkasztottam.

— Micsoda agyafurt, vakmerő és ügyes gaztett! Ki hitte ezt volna rólad?

— Ez még semmi! — folytatta a megvadult, eszét vesztett ember. — De hallgasd tovább. Volt

egy becsületes, derék pénztárnokom, akit éppen ezért gyűlöltem. Egyik este valami csekély összeget vett magához, melyet másnap reggel már vissza is hozott. Hogy tönkre tegyem ezt a gyűlölt fickót, akinek erényessége olyan volt, mintha állandóan az én képmutatásomat csúfolná meg, azzal vádoltam meg, hogy sokkal nagyobb összeget lopott. Az én vádamnak inkább hittek, mint az ő védekezésének, fogságba vetették, ahonnan maig sem szabadult ki. Most hát eleget hallottál. A becsületem a kezében van.

— Igen, most már látom, hogy szeretsz és hogy valóban mély hatással vagyok rád. Nem leszek érte hálátlan. Nyújtsd ide a homlokodat, hadd csókoljam meg azt az okos koponyát, mely mögött ilyen ördögi tervek forrnak!

— Oh kiáltotta egészen eszét veszítve Ferrand — ha most mellettem ácsolnák a vérpadot, akkor sem riadnék vissza és akkor sem hagynálak el. Hallgasd hát tovább, mert folytatása is van a borzalmaknak! Az a kislány, akit annak idején a boszorkány gondjaira bíztam, újra elém került. És én, hogy végleg eltegyem láb alól, megölettem!

— Ezt tetted? Erre voltál képes? De hát hogyan, mikor cselekedted ezt?

— Még csak néhány napja az Asnieresi hídnál játszódtott le az egész. Egy Martial nevű haramia parancsomra olyan csolnakba ültette a lányt, amelynek feneke meg volt fúrva és kis csapó ajtót szerelt a lyukra. A kellő pillanatban

az ajtót felnyitotta, a legény kiugrott a csolnaktól és a lány a vízbe fullt!

— De hiszen te az ördög maga vagy, aki félelmet, undort kelt, de egyben pokoli gonoszsága izgat és vonz is! Micsoda varázserőd van és meddig terjed még az?

— Érdekel? Izgat? Akkor még folytathatom is. Volt egy ügyfelem, aki százezer frankot bízott rám. Én ezt az embert egy helyre csaltam, ahol lelőttem, azután a pisztolyt a kezébe tettem és mindenfelé azt híreszteltem, hogy öngyilkos lett, mert tönkrement, kártyán és tőzsdén elveszítette az egész vagyonát. És hamis nyugtákkal igazoltam nővére előtt, aki örököse volt, egy egyetlen fillér sem maradt utána, mert a százezer frankot visszavette tőlem! Most hát nyisd ki az ajtót, mert az egész életemet a kezébe tettem!

— Igen, jöjj drága, nagyszerű barátom, imádlak! — suttogta Cecilia.

— Most ezer halállal, az egész világgal, éggel és pokollal szembeszállnék! — kiáltotta olyan eksztázisban Ferrand, amely csak a lázbetegek rohamához hasonlítható. — Igazad van, ha fiatal, szép és hódító lennék, nem élvezhetném ezt a részegítő diadalt. Add hát a kulcsot édes... tóld félre az ajtó reteszét szerelmem!

A kreolnő kinyújtotta az ajtó kulcsát, miközben remegve így szólt: Az örülésig szeretlek és kívánlak!

— Édes, gyönyörű asszony te... enyém leszel hát végre? — kérdezte az őrjöngő és reszkető

kézzel kinyitotta az ajtót, amely azonban belülről még mindig el volt reteszelve és nem engedett a kívülről jövő nyomásnak.

— Gyere tigrisem, gyere! — ismételte epedő hangon a kreol nő.

— Töld hát félre a reteszt kis szívem! sürgette türelmetlenül Ferrand.

— De hátha hazudtál — mondta ismét vonakodva Cecilia — és csak kitalált mesékkel szédítettél meg?

A jegyző szinte villámütötten állt meg, anyyira kétségbeejtette, hogy most, mikor már a célnál érezte magát, újabb akadályt gördítenek eléje.

A vágy és türelmetlenség deliriumában vad mozdulattal feltépte mellényét és egy erőszakos mozdulattal letépte azt a jegyzőkönyvet, melyet egy vastag selyemzsinórra kötözve hordott az inge alatt.

— Ide nézz Cecilia — mondotta — ebben a jegyzőkönyvben olyan adatok vannak, melyek alapján bármely pillanatban a vérpadra hurcolhatsz engem. Nyisd ki az ajtót és én neked adom a jegyzőkönyvet.

— Add hát ide tigrisem! — kiáltotta Cecilia és miközben egyik kezével csattanó zajjal visszahúzta a reteszt, a másikkal a jegyzőkönyv után nyult.

De Ferrand csak akkor adta át a könyvecskét, mikor már érezte, hogy az ajtó csakugyan enged a nyomásnak.

Am ha az ajtó egy kicsit ki is nyílt, nyílása csak egy arasznyi volt, mert az acélláncocska, melynek egyik fele az ajtóba, a másik vége pedig az ajtófélfába volt kapcsolva, nem engedte feltárni.

Ferrand elképedt, rettentő erővel és dühvel rúgta, döngette az ajtót. És azután drámai gyorsasággal peregtek le a szörnyű események. Cecilia, aki kikapta Ferrand kezéből a jegyzőkönyvet azt a fogai közé ragadta és egy szempillantás alatt az ablakhoz rohant. Már előzőleg oda erősített egy csomózott kötelet és annak segítségével habozás nélkül lemászott az udvarra. Köpenyét, melyet az udvarra hajított, magára kapta és teljes erővel a portásfülke felé rohant. Tudta, hogy a portás már alszik. Macska léptekkel beosont a fülkébe, leakasztotta a szegről a kulcsot és a következő pillanatban már kinyitotta a kaput és a másikban beugrott egy várakozó kocsiba. Ez a kocsi Graun báró parancsára minden éjszaka ott várakozott Ferrand háza közelében. A kocsis gyors iramban hajtott tovább és mielőtt még Ferrand ráeszmélhetett volna arra, hogy mi történt, már el is tűnt az éjszakában.

A jegyző ugyanis, aki az ajtó felnyitásával volt elfoglalva, észre sem vette, hogy a kreol nő a sötét szobában az ablakon át megszökött. Az őrzöngő düh és kétségbeesés iszonyú erőt kölcsönzött Ferrandnak és egy hatalmas, végső neki-rugaszkodással sikerült felpattantania az ajtót és berohant a szobába. Vakon, lihegve, káprázó sze-

mekkel kereste Ceciliát. De sehol semmi hang, semmi nyom. Ekkor szeme hirtelen a nyitott ablakra esett. Oda rohant. A hold előbújt a felhők mögül, a vihar már elvonult és tisztán látszott a nyitott kapu.

Ferrand megértette, hogy mi történt.

Egy utolsó reménysugara maradt még.

Bátran és elszántan ő is leereszkedett az ablakra erősített kötélén és kirohant a kapun.

De az ucca üres és elhagyott volt. Seholy lelket nem lehetett látni. Olyan néma és mozdulatlan volt minden, mint egy sírgödör. Csak a távolból hallatszott egy robogó kocsizaj bizonytalan zaja.

Igy hát utolsó reménye is megsemmisült. A kreol nő, aki birtokában volt élete szörnyű titkainak, magával vitte bűneinek bizonyítékait és eltűnt.

Ferrand lábai meginogtak és egy sarokkőre roskadt. Hosszú ideig ült itt üveges szemmel. A lélekzete elfulladt, a száján fehér tajték ütözött ki, homlokát verejtek lepte ki és körmét úgy a mellébe vájta, hogy a vére kiserkedt utána. Minden forgott, kavargott körülötte, emlékezőtehetsége kezdte cserben hagyni és már nem is tudta, hogy mi történt tulajdonképpen?

Mikor ehhez az eszméletlenséghez hasonló kábulatból nagy nehezen magához tért, remegett egész testében és csak támolyogva tudott járni, akár a részegek.

Hevesen becsapta maga mögött a ház kapuját

és visszasietett az udvarra. Az eső már elállt, de a szél még súlyos felhőket kergetett maga előtt. Kétes, kísérteties világosságot hintett a teli hold.

A hideg, friss levegő kissé megnyugtatták Ferrandot, aki azt remélte, hogy egy kis sétával megnyugtattja idegeit és képes lesz összefüggően gondolkozni.

Lassanként lekerült az udvar végére, a kertbe fordult és hirtelen, mintha gyökeret vert volna a lába, a melegágyas ház tövében egyszerre megállt. Egy apró, frissen ásott kis gödör mellett torpant meg. Ez volt az a kis sír, amelybe Morel Lujza holtan született gyermekét temette. Azt a gyermeket, amelynek ő volt az atyja.

Minden romlottsága, minden kegyetlensége ellenére Ferrand megborzadt. Hirtelen megszédült, a világ elsötétült szeme előtt és eszméletlenül zuhant a sírhalom mellé.

A LA FORCE FEGYHÁZ.

Mialatt Ferrand jegyző feje fölött villámterhes felhők gyülekeztek, számos áldozatának egyike a La Force fegyházban sínylődött. A szegény Germain volt ez, akinek szenvedéseit százszorosra fokozta fegyencársainak durva és erkölcstelen viselkedése. Valósággal kétségbeesett, ha aljas beszédeiket hallgatnia kellett. A durva és züllött emberek ezért megvetették és gyűlöltek Germaint, akit minden képzelhető módon üldöztek és gúnyoltak. Helyzete azonban egyenesen életveszélyessé vált, amikor Martial Miklós is a fegyházba került Barbillonnal együtt. E két gyilkos azt a hírt terjesztette a fegyencek között, hogy Germain régebben leleplezett és meghiusított egy betörést, melyet a betörő világban a „Kövér sánta“ néven ismert betörő akart elkövetni. Germain szerencsétlenségére ezt a betörőt is elfogták és ugyancsak a La Forceba zárták. Ez

megerősítette Miklós adatait és elmondta, hogy Germaint egy hajdani fegyence nevelte, aki a fiút egy bankba juttatta be tisztviselőnek, azzal a megbízással, hogy ott egy nagyobb sikkasztást kövessen el. Germain azonban ahelyett, hogy így cselekedett volna az egész tervet felfedte főnöke előtt és azután Párisba szökött. A sánta bandita ide is követte és a Templom-utca egyik házában nyomára is bukkantak, de Germain megneszelt valamit és megszökött, mielőtt a vérbosszút végrehajthatták volna rajta.

Ez a közlemény a fegyencek gyűlöletét most már lángoló dühhé változtatta. Különösen az egyik fegyenc, akinek igen nagy tekintélye és befolyása volt fegyencársai előtt, tüzelt erősen és élénk tanácskozást folytatott velük arról, hogy miképen lehetne Germaint elpusztítani. Ezt a betörőt, akinek lelkét egyébiránt több gyilkosság is terhelte a „Csontváznak“ nevezték. Ez a név mindenképen illett is rája, mert rettenetesen sovány volt, úgy hogy vékony bőre alatt minden csontja meglátszott és feje tisztára egy halálkoponyához volt hasonló. Ezt a hasonlóságot csak növelte sárga, pergamentszerű bőre és a teljes kopaszsága. Szemei olyan mélyen feküdtek üregekben, hogy első pillantásra csak két fekete gödröt lehetett látni. Nagy, fehér fogai szüntelen kilátszottak szájából, mert valami nevetőgörcsszerű idegbénulás állandó vigyorgást varázsolt arcára és a szája szét volt húzva. A legmeglepőbb azonban az volt, hogy

ez a vézna, csupa csont ember rettentő erős volt és a legizmosabb cinkostársai is rettegetek tőle.

A fegyházigazgatóság, ismerve a Csontváznak társai előtt való nagy tekintélyét, őt tette meg éjszakai hálószoza őrnök, vagyis ő volt felelős azért, hogy abban a hálóteremben, amelyben ő aludt, minden fegyenc betartsa a fegyelmi szabályzatot.

A gonosznak a jó elleni örök gyűlölete ádáz bosszúvággal fűtötte ezt a szörnyeteget, aki elhatározta, hogy Germaint el fogja pusztítani. Az erőszaktól, sőt szükség esetén a gyilkosságtól sem rettent vissza, mert hiszen ezzel sem kockáztatt semmit. Teljesen tisztában volt azzal, hogy bűnlajstroma után úgysis a verpad vár rája és így egy újabb gyilkosság már nem súlyosbíthatja helyzetét.

Germainnek természetesen sejtelve sem volt arról, hogy az élete milyen nagy és közvetlen veszélyben forog. A mikor a Csontvázat a fegyházba hozták és először lépett méltó társainak és barátainak Martial Miklósnak és Barbillonnak a társaságába, Germain éppen a fegyház társalgójába ment, abba a terembe, ahol a foglyok az örök jelenlétében egy rácsos ablakon keresztül látogatóikkal beszéltek.

Még mielőtt Germain a terembe lépett, Gerlice kisasszony már régebben várakozott rá és így önkéntelenül fültanúja volt annak a beszélgetésnek, melyet néhány fegyenc folytatott egymással. Így például hallotta, amikor Martial Miklós orgazdáját, aki őt a fegyházban meglátogatta, a leg-

komiszabb fenyegetésekkel megzsarolta és azt mondta, hogy amennyiben nem küldi be neki a legpompásabb csemegéket, úgy be fogja vádolni őt a bíróság előtt.

Amilyen utálatot keltett Gerlicében ez a beszélgetés, annyi szánalmat ébresztett a következő pár beszélgetése.

Már a megjelenése is más volt ennek az újabb fegyencnek, mint a többié. Arcán valami könnyed, fölényes gúny látszott és innen kapta csúfnevét is: Borecet! De volt még egy másik neve: a Mesemondó. Ugyanis pompás történetekkel tudta szórakoztatni fogolytársait.

Borecet a húgával beszélgetett és ebből a beszélgetésből Gerlice megtudta, hogy hamispénz forgalombahozásért zárták be, de bűnössége ellenére is megőrizte szíve jóságát.

Gerlice a legnagyobb részvétellel hallotta, hogy Borecet húgát micsoda aljas módon csalta meg és fosztotta ki az ura. Egy fillér nélkül, a legnagyobb nélkülözések közepette hagyta el a szegény asszonyt.

Mikor Johanna asszony — így hívták a fegyenc húgát — elköszönt fivérével és távozni akart, Gerlice hozzálépett és így szólt: hallom asszonyom, hogy Ön kézimunkával és főleg rojtok készítésével foglalkozik, a fivérével folytatott beszélgetéséből vettem ezt ki.

— Valóban, ezzel keresem a kenyeremet! — válaszolta Johanna meglepetten, de a leány kellemes külsejétől egyuttal megnyugtatta.

— Én varrónő vagyok — mondotta Gerlice — és mostanában gyakran kérik a vevőim, hogy ruhájukat rojtokkal ékesítsem, minthogy most ez a divat. Minthogy Ön otthon dolgozik, bizonyára olcsóbban számítja áruját, mint a boltos. Viszont én magasabb árat tudok fizetni, mint a kereskedő...

— Oh de mennyire igaza van drága kisaszszonyom. Bizony a kereskedők lehúzzák a bőrünket és a száraz kenyeret is alig tudom megkeresni. Nagyon hálás vagyok jóságáért és ajánlatáért, melyet igazán nem tudom, hogy mivel érdemeltem ki?

— Én is szegény vagyok, én is küzdöm és úgy gondolom, hogy nekünk, dolgozó embereknek össze kell tartanunk. Ha tehát valóban kedvére valónak tartja ajánlatomat, úgy cseréljük ki címeinket és én mihelyt szükségem lesz rojtokra, nyomban értesíteni fogom!

A szegény asszony egészen meg volt hatva.

— Az ember megérzi néha, ki a jó és a maga arca különben is olyan, mint a nyitott könyv. Mikor beléptem, önkéntelenül magára néztem és már meg is szerettem, mert — ezt ne vegye kérem kérdésnek — annyira hasonlít az én idősebbik lánykámhoz. Mégegyszer köszönöm a jóságát és remélem, hogy feltétlenül meg lesz elégedve a munkámmal. A nevem Duport Johanna és Rue de la Barrilerie 1. szám alatt lakom.

— Első szám... no ezt legalább nem nehéz megjegyezni! — mosolygott Gerlice.

— Tehát Isten Önnel kisasszony. Fájdalom, ha máshol nem, itt valószínűleg újra fogjuk egymást látni, mert amint látom, Ön éppen úgy mint, valamilyen hozzátartozóját jött látogatni.

— Igen, sajnós! — sóhajtott Gerlice.

Elváltak és Gerlice szomorúan ült le a padra és várta, hogy mikor jön már Germain.

Néhány perc múlva belépett a várva várt.

Germain — noha arcvonásai nem voltak szabályosak, — mégis egyike volt a legmegnyerőbb egyéniségeknek. Ruhája most is csinos, tiszta és gondozott volt, látszott rajta, hogy még e szomorú helyen sem hagyja el magát. Kezei fehérek és gondozottak voltak és ez is élesen megkülönböztette fogolytársaitól, kiknek túlnyomó része mocskos, züllött, elhanyagolt külsejű volt. A lélek szennyességével többnyire együtt jár a test piszkossága is.

Ovális arcát gesztenyebarna kettéfésült haj árnyékolta és valami csendes szomorúság tükröződött szemében. Ez nem volt csoda, hiszen fiatal kora ellenére már nagyon kijutott neki a szenvedésekből. Hiszen mostani szerencsétlenségét is csak jószívének köszönhette. Megsajnálta a szegény kis Morel Lujzát és mert halogatásra nem volt idő, egy éjszakára elvette azt a néhány aranyat, melyet másnap reggel a sajátjából már vissza is térített.

Germain arcát könnyed pír borította el, mikor a társalgó szoba rácsos ablakán keresztül megpillantotta Gerlicét. Szegény kislány mindenáron

vidám arcot akart vágni, hogy bátorságot öntsön barátja szívébe, de hát nem igen értett a tettetéshez és a látszólagos vidámságon keresztül bizony nagyon is kiütközött nagy szomorúsága.

— Jöjjön csak közelebb kedves Germain uram — kezdte a Gerlice — hadd lássam, hogy ma jobban meg leszek-e elégedve arcszínével és a kedvével, mint máskor? Remélem, nem búsul már annyit? Meg is tiltom, hogy szomorkodjon és úgy-e nem akar megharagítani engem?

— Milyen kedves magától, mennyire jó, hogy ma ismét felkeresett! — hálálkodott Germain.

— Hogy ismét eljöttem? Oh, hiszen ez úgy hangzik, mintha nagyon sűrűn látogatnék ide és ezért szemrehányást tenne? — mondotta kedves enyelgéssel Gerlice.

— Valóban, szemrehányást kell tennem, bár mennyire gyengédet is, hogy ennyi sok jóságot mutat irántam, holott én azt semmivel sem viszonzhatom, csak mélységes, forró érzésekkel.

— Nagyon téved kedves Germain. Nékem éppen annyi örömet okoz az, hogy idejövök, mint magának és így én is köszönettel tartozom. És nagyon kérem uraságodat, hogy ne legyen ilyen kishitű és megtiltom, hogy mindenféle csa-csi gondolattal epossze magát.

— Mennyire elhalmoz a jóságával, édes, szép kis Gerlice kisasszony! Látja, megint megakartam köszönni, hogy reményt, erőt, kitartást csepegtet belém, de már nem merek semmitsem

köszönni, a viláért sem fogom megharagítani, hiszen csak magáért és maga által élek!

— No ha ilyen jó, akkor hát elárulom, hogy egy kis ajándékot is hoztam!

— Istenem, mivel érdemlem én ezt meg?

— Várjon, hiszen még nem tudja, hogy mit hoztam?

— Hiszen az olyan mindegy. Az teszi értékessé és kedvessé, hogy magától kapom. Én szegény, nyomorult mivel is tudnám azt mással viszonzni, mint hálával és...

Germain nem merte kimondani azt, ami a nyelvén volt és szemét lesütötte. De Gerlice nem hagyta a jussát. Ő hallani akarta.

— Csak mondja ki, hogy mivel még? — kérdezte, miközben maga is elpirult.

— Alázattal és engedelmességgel! — dadogta Germain, aki egészen mást szeretett volna mondani.

— Miért nem mondja mindjárt, hogy tisztelettel és nagyrabecsüléssel? — mondta gonoszul Gerlice. — És igenis, nem is ezt akarta mondani, mert nem ezért hallgatott el az előbb olyan hirtelenül. Azután el is pirult. Hát mért akar becsapni? Nem vagyok a kis barátnője? És maga a legjobb barátom? Legyen kérem egészen őszinte és azt mondja, amit igazán érez! — pattogott a kislány, aki már alig várta, hogy Germain végre nyílt szerelmi vallomást tegyen, amelyre olyan nagyon szeretett volna hasonlóval válaszolni.

Mert Germain szerencsétlensége csak elmélyítette nemes szerelmét, melyet a fiú iránt érzett.

— Biztosítom — sóhajtotta a fogoly — hogy csak ezt akartam mondani és semmitsem titkolok maga előtt.

— Pfuj, ez nem szép, nem beszél igazat! — mondta türelmetlenül Gerlice és lábacskaival haragosan toppantott. De jó, ne beszéljünk hát erről. Nézze csak, ezt a szép fehér kendőt horgoltam magának, mert arra gondoltam, hogy itt talán hűvös van, vagy léghúzat és nem akarom, hogy meghüljön. Tudom, hogy mennyire érzékeny a hideggel szemben, ámbár csupa gyengédségből sohasem akarta megengedni, hogy még néhány hasáb fát tegyek a kandallóra, amikor nálam volt látogatóban. Nagyon jó ám az emlékezőtehetségem!

— Sajnos, az enyém is! — sóhajtotta Germain.

— No tessék, már megint sóhajtozik és szomorkodik, holott én ezt megtiltottam magának!

— Hogy tilthatná meg azt, hogy könnyekig ne legyen meghatva a jóságától és kedvességétől! Nagyon jól tudom, hogy minden látogatását éjjelezéssel kell pótolnia, hogy az elmulasztott munkáját elvégezze.

— Oh, de nagy dolgot csinál abból, hogy minden másod- vagy harmadnap meglátogatom a barátomat, holott tudja, mennyire szeretem a hosszú sétákat. Nem is hiszi, hogy mennyire mulatságos séta közben a sok tarka kirakatokat nézegetni.

— Igen, ha napfényes az idő. De ma szakad az eső és fúj a szél.

— Ej, hiszen akkor még mulatságosabb az ucca. Nevetni kell, ha az ember látja, hogyan kapkodják az asszonyok a szoknyájukat és hogyan fordítja ki a szél az ernyőket. De kedves barátom maga konokul elhatározta, hogy szomorú marad. Már pedig ez nem járja. Különben is meg kell mondanom magának valamit. Haragszom valamiért.

— Az lehetetlen... bocsásson meg drága kis Gerlice...

— Igenis haragszom, amiért olyan makacsul visszahúzódik fogolytársaitól és tüntetőleg senkivel sem érintkezik, éppen az előbb mondta beszélgetés közben az egyik őr, hogy ezt nagyon rosszul teszi, mert a többiek ezért nagyon megorroltak. Nem nyugszik addig, amíg ezek a gonosz emberek valami kellemetlenséget nem okoznak magának!

— Ha tudná milyen undort érzek velük szemben, ha sejtené, hogy a bűnnek micsoda fertőjéből jöttek ezek ide!

— Igaza van, nagyon meg tudom ezt érteni, de inkább győzze le ellenszenvét, semhogy veszélynék tegye ki magát.

— Hiszen a maga kedvéért amúgy is igyekszem alkalmazkodni hozzájuk és kiválogattam néhányat, akikben még a tisztességnek némi nyomát véltem felfedezni. Rettenetes, hogy milyen aljas és mocskos dolgokról beszélgetnek ezek

folyton. És a legszörnyűbb, hogy ezek az undok beszédek, melyek eleinte a lelke mélyéig felháborítottak, most már kezdenek közönyösen hagyni. Néha rémülten rezzenek fel és kételkedni kezdek önmagamban. Iszonyú, hogy milyen romlasztó hatása van ennek a pestises levegőnek, amely itt körülvesz.

— Magának nincs mitől félnie Germain, a maga erénye sziklákon épült és magát csak meg-nemesítik a szenvedések.

— Köszönöm drága kisasszony vigasztaló szavait, de én rettegve érzem, hogyan szív, vonz ez a félelmetes társaság egyre jobban magához. Örjítő érzés, hogy most már arra kell gondolnom: ezek között én vagyok a legtisztességesebb. Hogy ilyenekhez kell magamat hasonlítani. És ha kiszabadulok és az uccán fogok valamelyikkel találkozni, jogukban áll majd rám mosolyogni, ismerősként üdvözölni engem...

És Germain heves sírásra fakadt. Görcsösen zokogva hajtotta fejét tenyerébe. Gerlice minden hősiessége ellenére sem tudott ennek a fájdalmas kitörésnek ellenállni és maga is könnyekbe tört ki.

VALLOMÁS.

Gerlice lassan felszárította könnyeit. Azután ismét Germain felé fordult és szokatlanul komoly, szinte ünnepélyes hangon így szólt:

— Hallgasson meg Germain. Én nem tudok olyan finoman és körülírással beszélni mint maga, de mégis meg kell mondanom azt, ami a lelkemen fekszik. Hát először is nem áll az, hogy maga anyyira magára van hagyatva, mint ahogyan gondolja.

— Oh ne higgyen hálátlannak, tudom, hogy milyen részvéttel van sorsom iránt!

— Nem kedves Germain, amit én maga iránt érzek, az nem részvét. De úgy látom, hogy részletesebb magyarázatba kell bocsájtkoznom. Mikor még szomszédom volt a Templom uccában, úgy éltünk, mint két testvér, vagy jóbarát, kölcsönösen igyekeztünk egymásnak minél több örömet szerezni és bevallom, mikor elköltözött, nagyon fájdalmasan érintett.

— Igazán? Szabad ezt elhinnem?

— Igen Germain, maga más volt mint a többi fiatalember, aki felém közeledett. Mások voltak a céljai és mások az érzései. Mennyi szeretettel állt az oldalam mellé, nekem adta minden szabad percét, tanácsokkal látott el és soha nem várt tőlem semmit. És mikor üldözői elől menekülnie kellett, egyedül vélem közölte lakása címét. Higyje el, ez a bizalom nem kevésbé tett engem büszkévé. És mikor elköltözött, úgy éreztem, hogy a közénk szakadt távolság ellenére érzéseim talán még melegebbek lettek, mint amilyenek azelőtt voltak. Hiszen voltak nekem azelőtt is kedves, figyelmes szomszédaim, akiktől idővel el kellett válnom, de ez valami egészen más volt!

— Valóban, ezt érezte? — kiáltotta boldog izgalommal Germain.

— Igen barátom, ez az igazság. És gyakran gondoltam arra, hogyha egy kis barátnőm volna, akit nagyon szeretnék és azt akarnám, hogy boldogan menjen férjhez, úgy csak azt kívánnám, hogy Germain úrnak legyen a felesége, mert maga olyan férfi, aki menyországgá tudná változtatni asszonykájának az életét.

— Hogyan... mást akart hozzám feleségül adni? — kérdezte önkéntelenül Germain.

— Igen, mert nagyon szerettem volna magát boldog férjnek látni. Látja, őszintén megvallok mindent.

— Végtelenül jól esik, hogy ezt mondja és

hogy minden ismerőse közül engem tart a legjobb barátjának.

— Így álltak a dolgok, amikor váratlanul ebbe a bajba keveredett. Akkor került kezembe a maga kedves, megható levele, amelyben elmondotta nekem, hogyan történt ez a szerencsétlenség. És akkor kerültek kezembe azok az iratok is, melyekből kiderült, hogy maga milyen becsületes, tiszta szerelemmel szeretett mindig, amiről azonban nem mert nyilatkozni. És akkor tudtam meg — folytatta Gerlice újabb könnyekbe törve ki, — hogy még a jövőmről is gondoskodni akart arra az esetre, ha megbetegszem, vagy váratlanul munkaképtelen leszek és hogy esetleges halála esetére engem tett meg általános örökösévé...

— Azért mertem ezt tenni — dadogta Germain — mert úgy éreztem, hogy abban az esetben, ha bármire szüksége lett volna, úgylis hozzám fordult volna!

— Természetesen! Hiszen maga volt az én legjobb, legmegbízhatóbb barátom! Nem mondhatom én azt el, hogy miféle érzésekkel olvastam azt a végrendeletet, melynek minden egyes sora hozzám és rólam szólt. És mégis azt akarta, hogy én mindezt csak a halála után tudjam meg. Miért csodálná tehát azt, hogy ez a nemes, megható szerelem bennem is hasonló érzéseket ébresztett. Ez csak nagyon természetes, úgy-e Germain úr?

És a fiatal lányka olyan kedvesen mosolygott Germainre, annyi gyengédséggel nézett rá, hogy a fiatalember megszédült és nem is merte

elhinni, hogy ez a nagy boldogság valóban lehessen. De hát ezek a szavak annyira világosak voltak, hogy nem lehetett félreérteni őket. Germain elsápadt.

— Mit mond? ... igaz volna ez? Szabad ebben hinned? — kiáltotta.

— Igen Germain úr — folytatta elpirulva Gerlice — mikor a maga teljes nagyságában ismertem meg a szerelmét, bennem is visszhangja támadt érzéseinek és ha ma kérdezné meg egy kedves barátnőm, hogy kihez menjen férjhez, hát óvakodnék elárulni a maga nevét és címét...

— Hogyan? Hát szeret? Valóban szeret? Édes, szép, egyetlen kis Gerlice kisasszony?

— Igen, kénytelen vagyok magam megtenni ezt a vallomást, mert maga sohasem kérdezte volna ezt meg magától!

— Oh Istenem, micsoda boldogság!

— Tudom kérem, hogy az illendőség nem engedi meg az efféle vallomásokat, de higgye ez kedves Germain, hogy kényszerhelyzetben cselekedtem. Először is maga semmiféle biztatásra és célzásra nem volt hajlandó nyilatkozni. Másodszor pedig akárhogy is erőlködtem, hogy felderítsem egy kissé, ez sehogysem sikerült. Kénytelen voltam tehát végre olyat mondani, amiről feltételeztem, hogy visszaadja jókedvét, önbizalmát... de az Isten szerelmére mi ez? Már megint sír?

— Oh Gerlice, hát van az én tragédiámhoz fogható? Most tudom meg, hogy szeret, amikor méltatlan vagyok arra!

— Oh, kérem micsoda ostobaságokat beszél. Emlékszik, éppen olyan csacsiság ez, mint mikor én mondtam magának mindig, hogy nem vagyok méltó a barátságára, mert a fogházból kerültem ki. Kwittek vagyunk kedves barátom és a jó Isten bizonyára mind a kettőnket felment a legmagasabb ítélőszék előtt. Én talált gyermek vagyok, egy kis kósza virága Párisnak, nincsen másom csak a jókedvem, meg az a csöppnyi szobácskám... és látja mégis elég merész vagyok magának azt mondani, hogy vegyen el feleségül!

— Ez életem legszebb, legforróbb álmát valószínűleg meg. De úgy félek, hogy mindezt csak szájalásból mondja!

— Ismétlem — mondotta kissé türelmetlenül Gerlice — hogy nem szájalom, hanem szerelem vezetett vallomásomban. Igenis, tudja meg, hogy már nem is tudok aludni, étvágyam sincsen és mindig csak magára kell gondolnom. Mindig csak magát látom magam előtt. És tudja meg azt is, hogy tetszik nekem, külön a szeme, szája, a haja, mindene. És hogy kedvesnek találom. És hogy minden találkozásunkkor mást fedezek fel, ami tetszik nekem. Hát ez mind csak szájalom lenne?

— Oh, mindez olyan, mint valami gyönyörű álom! — mondotta mámorosan Germain.

— Higyje el, nekem is úgy tűnik fel, mert sohasem hittem volna, hogy az első nagy szerelmi vallomást nem nékem fogják mondani, hanem én fogom megtenni. De mondja kérem, mit tegyek, ha egy gyáva férfibe találtam beleszeretni, aki csak

halála után kézbesítendő levelekben meri bevalani szerelmét. Végre is én még a földi életben akarok boldog asszony lenni.

— Oh, ez túlságosan sok boldogság, most már áldom szenvedéseimet, melyek kiváltották magából e szavakat! De miért e rettenetes helyen kell azokat hallgatnom!

— Türelem Germain. Most, hogy tudja, hogy szeretem, ez az érzés bátorságot és önbizalmat fog adni magának. Ha bármi is történne kiszabadulása után, ha az egész világ is megtagadná, én emelt fővel, büszkén fogok az oldala mellé állni. Nos, elfogadja a kezemet?

— Elfogadom és leborulok a maga lelki nagysága előtt édes, bátor, nagylelkű menyasszonyom!

— Végre... végre okosan beszél! — kiáltotta örvendezve Gerlice.

— Igen, most már elég erőm lesz szembe szállni minden borzalommal és érzem, hogy ez a nemes szerelem, szívemet teljes tisztaságban fogja megőrizni. Most már van célja az életemnek. Harcolni fogok magáért, azért, hogy méltó legyek a szerelmére és jövődöbeli életemben annyi jót akarok cselekedni, hogy azoknak súlya és fénye eltakarja multam minden árnyékát.

— Így legyen Germain és többé ne zuhanjon vissza a kishitűségbe és csüggedésbe! Semmi meg gondolatlanságot ne tegyen többé, gondolja meg, hogy felelősséggel tartozik nekem, a maga... kis feleségének!

Ebben a pillanatban az ő, aki eddig egy szé-

ken ülve szundikált, felébredt és mozgolódni kezdett.

— Gyorsan barátom — mondotta édesen zavart mosollyal Gerlice — csókoljon meg gyorsan a rácson keresztül. Ez legyen a mi eljegyzésünk csókja!

És elpirulva, a felindulástól remegve, bájos fejcskáját a rácsra hajtotta. Germain könnyes szemmel, mélységes meghatottsággal és szerelemmel érintette ajkával a tiszta homlokot.

A FEGYENCEK.

— Ezer ördög! Már három óra van! — kiáltotta meglepetten az őr. Nagyon sajnálom kisasszony, de a látogatásokat be kell fejezni!

— Nagyon köszönöm kedves uram, hogy ennyi türelemmel várakozott eddig is! — csicseregte Gerlice kisasszony. Azt hiszem, sikerült Germain úrba egy kis bátorságot öntenem és ezentúl nem lesz olyan rosszkedvű, mint eddig és a fogolytársaival is jobban meg fog férni!

— Oh drága Gerlice most már nyugodtan távozhat, én leszek a fegyház legboldogabb lakója.

— Jó is lesz — mondotta az őr, — legalább a többiek nem fogják annyira gyűlölni.

— És ügyebár kedves barátom, vigyázni fog ezentúl magára? Hordani fogja a kendőt, amelyet magának horgoltam és az étvágya is megjön. Ebben a reményben engedje meg, hogy kipakkoljam azt a pár jó falatot, amelyet a maga számára kosarába rejtettem.

— Egyenesen áhitattal fogom elkölteni minden kis morzsáját a magakészítette süteménynek.

— Jó és legközelebb majd megmondja, hogy mi ízlett a legjobban. És most Isten vele drága barátom, nagyon nyugodtan és nagyon jókedvűen búcsúzó. A mielőbbi viszontlátásra Germain!

— A viszontlátásra drága... mindenem!

És Gerlice hóna alá kapta esernyőjét, még egyszer búcsút intett és igen derüs hangulatban, elégedetten elköszönt Germaintól.

Germainre — aki nem is sejtette, hogy milyen rettentő veszély küszöbén áll — alig lehetett ráismerni, mikor visszatért az udvarra. Az arca ragyogott, szinte hetykén lépkedett és büszkén tekintett szét. Mit bánta most már a fegyház minden rémségét? Szerelmes volt és viszont szerették. Ez az érzés teljesen betöltötte az érzelmi világát. Még a jövő réme sem ijesztette, nem félt már, hogy elítélik, úgy érezte, hogy van már védőszentje, aki minden bajjal szemben megvédelmezi.

Borecet, aki néhány pillanat óta figyelemmel kísérte Germaint, lassan feléje közeledett és gyengéden meglökte. A többi fegyenc alattomos pillantással nézegette Germaint. Meg voltak győződve, hogy a fiatalember, akit szenvedélyesen gyűlöltek, most már nem kerüli el sorsát.

Germaint kissé bosszantotta Borecet közeledése és megborzadt, mikor keze hozzáért, de visszaemlékezett Gerlicének tett ígéreterére és megkérdezte: mit kíván tőlem?

— Köszönetet akarok mondani!

— Nékem? Ugyan miért?

— Azért a jóságért, melyet az az ifjú hölgy, aki Önt meglátogatta, a nővéremmel szemben mutatott. Az imént, mikor visszajöttem a fogadó szobából, a mi derék fegyőrünk, Roussel atyó azt kérdezi tőlem: Mondja Borecet, ismeri maga Germaint? Hogyne ismerném, hiszen ő a bűnbakkja a mi társaságunknak. Bocsásson meg, hogy bűnbakknak neveztem, de hát valóban Ön a célpontja minden gonoszságnak, csípkelődzésnek, gúnynak és gyűlöletnek is. Én azonban sohasem azonosítottam magam a többiekkel és ezt jól tettem, mert Roussel atyó éppen arról értesített, hogy az a kis hölgy, aki magát kereste, a nővéremnek segítséget ajánlott fel.

— A drága Gerlice, erről egy szót sem szólt nekem!

— És hát én úgy gondoltam, hogy amit a maga leánykája tesz, az olyan, mintha maga tenné és amit a nővéremnek tesznek, azt én úgy tekintem, mintha az én javamra is szólna és ezért mondom én magának köszönetet Germain úr.

— Oh, ez Gerlicére vall. A világ legneme-
sebb teremtménye.

— Szóval Germain úr, az őt azt mondta nekem: most már tudja Borecet, hogy milyen jóakarója magának Germain, tehát ha magában csak egy csipetnyi emberség is van, úgy melléje szegődik és megvédelmezi a támadásokkal szemben. Én azt válaszoltam, hogy magam is kezdő vagyok

még a betörők között és nem sikerült még kiirtanom magamból a hálaérzetet. Azért hát Germain úr nyugodt lehet, hogy bennem őszinte védelmezőt fog találni. Nagyon helyesen! — válaszolta az őr — és mondja meg Germain úrnak azt is, hogy holnaptól kezdve lesz már egy külön zárka számára a fegyház másik részében.

— Igazán? — kiáltotta örvendezve Germain — valóban, ez nagyon jó hír!

— Magam is ezt tartom kedves Germain úr, mert hogy őszinte legyek, nem való maga ebbe a társaságba.

Borecet hirtelen félbeszakította magát és a földre hajolt, mintha ott keresgélne valamit és közben halk hangon így szólt: figyelje csak meg, hogy milyen élesen figyelnek bennünket a foglyok. Már gyanakodnak és nem tetszik nekik, hogy együtt látnak bennünket. Magára kell hagynom magát. Legyen óvatos. Semmi szín alatt ne bocsájtkozzon verekedésbe. Barbillon meg fogja próbálni, hogy magába kössön. Majd én megkísérelm a leszerelésüket!

E szavak után Borecet felemelkedett, mintha már megtalálta volna azt, amit keresett.

— Köszönöm drága barátom — mondotta Germain meghatottan.

Borecet csak arról tudott, hogy Germaint verekedésbe akarják vinni, ellenben fogalma sem volt arról, hogy a Csontváz már meggyilkolását is elhatározta. Sőt a zshiványok még tovább mentek. Hogy az őr figyelmét eltereljék, úgy beszéltek

meg egymás között, hogy Borecettel majd mesét mondatnak és így senkisémet fogja sejteni, milyen sötét tervet forgatnak látszólag nyugodt álarcuk alatt.

— Ide gyere fickó! — kiáltotta Miklós. — Az orgazdám ma nagyon megerőltette magát, rengeteg élelmiszert hozott, hogy betömje a száját. A gazember azt hiszi, hogy aki eszik, nem tud beszélni. Hát tudod amíg lefejeznek, legalább jól akarok élni. Nem hagyom békében a nyavalyást, mindennap lakomát csapunk ezentúl az orgazdám költségére, aki remeg, hogy elárulom és pástétommal rakná ki a börtön udvarát, csakhogy hallgassak! Minden igaz koma a vendégem. Gyere Borecet, ülj le te is közénk!

— Ez már beszéd! Nem vagyok semmi jónak az elfontója!

— Hát akkor csak hamar tömd tele a pofazacskódat, mert ez a Csontváz amilyen sovány gebének látszik, olyan teli szájjal zabál Barbillonnal együtt és ha nem sietsz, megesznek mindent előled!

Bementek a közös szobába, amelynek egyik padjára volt terítve a sok elemózsia. A Csontváz, Barbillon és még néhányan csakugyan már alaposan hozzáfogtak a csemegézéshez.

— Hol voltál koma? — kérdezte Borecettől Csontváz.

— Az udvaron beszélgetett Germainnel! — válaszolta helyette Miklós.

— Micsoda? — kérdezte gyanakvó pillantással Csontváz — te Germainnel beszélgetsz?

— Igen — válaszolta Borecet. Azt hiszem, ez a világ legostobább fickója. Nagyszerűen mulatok a butaságán.

— Hm, valóban, azt hiszed, — kérdezte Csontváz és jelentős pillantást váltott Barbillonnal és Miklóssal.

— Nem is tudom, hogyan képzelitek azt, hogy kémkedik ránk, mikor folyton egyedül járkal, senkit nem ismer közülünk és senkinek a titkát nem ismerheti. Ugy kerül ez bennünket, mint a kolerásokat. Különben megszabadulunk tőle. Holnap az épület másik szárnyába dugják.

— Ebből láthatod, hogy gyorsan kell cselekednünk, nem habozhatunk! — súgta a Csontváz Miklós fülébe. Sajnos, nem alszik az én szobámban és holnap reggel már későn van. Legfeljebb délután négyig végeznünk kell vele és most már háromra jár.

— Igazat kell adnom neked! — válaszolta hangosan Miklós, aki úgy tett, mintha Csontváz egy ártatlan megjegyzésére felelt volna. — Germain úgy tesz, mintha restelné a társaságunkat.

— Nagy tévedésben vagytok — válaszolta Borecet. Ellenkezőleg, az ifjú nagyon is kicsinek érzi magát mellettetek. Tudjátok, hogy mit mondott az előbb?

— No mit, halljuk?

— Azt mondta: mennyire irigyellek téged Borecet, hogy bátorságod van csak úgy minden to-

vábbi nélkül a híres Csontvázal társalogni. Nem is mondhatom neked, hogy milyen szívesen beszélgetnék én is veled, de nem is merek a közelébe menni, mert szívdobogást kapok a félelemtől és tisztelettől.

— Valóban? Ezt mondta — kérdezte Csontváz, akinek szemmel láthatóan hizelgett ez a beszéd.

— Olyan igaz ez, mint ahogyan te vagy a zsványok királya! — válaszolta Borecet.

Ez már más! — mondotta Csontváz. Őszintén szólva meg akartam leckéztetni kissé a legénykét és Barbillon koma beléje is kötött volna, de ha így áll a dolog, akkor nem bántjuk! Ámbár őszintén szólva, kár az elmaradt mulatságért, melynek már előre is örültünk. No de nem baj, majd kárpótlásul mesélni fogsz nekünk!

— Még pedig úgy látszik, hogy nagyszámú hallgatóság előtt — jegyezte meg Borecet, mert az eső megeredt és valamennyi cimbora ide húzódik!

Valóban a foglyok egymásután szállingóztak be a terembe és utolsónak Germain is belépett. Az arca még mindig mosolygós volt.

A Csontváz körül mintegy tizenöt fegyenc gyülekezett, akik be voltak avatva a gyilkosság tervébe. Ezek halkán a többieket is beavatták a gyalázatos összeesküvés titkába, úgy hogy a teremben csak három gyanútlan ember volt: Borecet, Germain és az őr.

A gyalázatos összeesküvők arra számítottak,

hogy az őr, ha Borecet mesélni kezd és látni fogja, hogy a fegyencek békésen hallgatják, bizonyára magukra hagyja őket és a kantinba vonul egy pohárka pálinkára.

— Mielőtt elkezdeném a mesemondást tisztelt barátaim — kezdte Borecet — méltóztassanak legalább húsz sous összeadni, mert ingyen nincsen mesemondás!

— Uzsoráskodni kezdel gazfickó! — nevetett Csontváz, de ne mondd, hogy nincs urakkal dolgoz! Ezennel megkezdem az adományozást két sousval!

Mindenfelől röpködtek a rézpénzek.

— Még csak tizenhárom sous uraim, kérem a tisztelt tőkéseket, hogy nagyobb buzgalommal szálljanak be a kasszába!

Germain, aki gondolataiba mélyedve távolabb állott a csoporttól, felriadt erre a krákogó hangra és tíz sous dobott Borecet elé az asztalra!

— Bravó éljenek a tőkések kiáltotta Borecet. Tessék Germain barátom számára a legjobb helyet átengedni, közvetlen Csontváz főnök úr mellett!

Ez a terv rendkívül tetszett Csontváznak és sietett maga mellett helyet szorítani és maga is barátságosan invitálta Germaint.

— Halljuk, halljuk! — sürgették Borecetet. Megfizettük a mesemondási díjat.

Borecet mosolygott és köszörülte a torkát.

— Elmondom nektek, hogy ki volt Bagdadban a tolvajok ősapja és hogyan fosztotta ki a

szultán kincstárát három szép lány segítségével, akik a kedvesei voltak...

A fegyencek figyelmesen füleltek, az őr pedig ásítózni kezdett. Ugyanakkor az udvar felől még egy kék sapkás, munkászubbonyt viselő fogoly lépett be, akire azonban a többiek ügyet sem vetettek, annyira lekötötte figyelmüket Borecet meséje.

Csak Barbillon, Csontváz és Miklós pislogtak időnkint az őr felé és várták, hogy mikor fog távozni.

Nem kellett sokáig várniok. Az őr egyre idegesebben fészkelődött, egyre sűrűbben pillantgatt a folyosó felé, végre felállt és oda szólt a foglyokhoz:

— ViselkedjeteK csendesen, egy perc múlva visszajövök!

Abban a pillanatban, mikor Roussel kilépett a teremből, a Csontváz hirtelen, mint egy vérszomjas tigris rávetette magát Germainre, akit a váratlan támadás annyira meglepett, hogy még csak nem is gondolhatott a védekezésre és végig vágódott a padon. Már nem volt ideje segítségért kiáltani, mert Csontváz iszonyú újjai összszeszorították a torkát.

— Meghalsz aljas áruló! — újjongott a haramia.

Ekkor azonban váratlan dolog történt. A kék-sapkás, munkászubbonjú fogoly, aki az imént észrevétlenül belépett, villámgyors ugrással átvetette magát néhány fegyencen és a következő pil-

lanatban iszonyú ökölcsapások záporát zuhogtatta Csontváz fejére. A foglyokat annyira meglepte az új jövevény meglepő beavatkozása, hogy meg-
rökönyödésükben mozdulni sem tudtak.

A bűnök világában élő emberekre mindig nagy hatással van a személyes bátorság és már is többen a támadó mellett éreztek rokonszenvet, aki újabb hatalmas csapásokat zúdított Csontvázra.

— Ezek azok a híres ökölcsapások, melyeket annak idején Rudolf mestertől tanultam a Fehér nyulacskában! — kiáltotta a jövevény, aki nem volt más, mint régi ismerősünk, a Bicskás.

A Kövér sánta most Csontváz segítségére sietett és megragadta Bicskás karját, ez azonban akkorát rúgott rajta, hogy a terem másik sarkáig repült. A Csontváz elbocsájtotta áldozatát, aki félig megfulladva hevert a padon és tajtékozó dühvel szállt szembe a Bicskással. Rémesen nézett ki. Az arca merő vér volt, az álla szét volt zúzva, az orra betörve.

— Gyáva kutyák! — ordította — hogyan tűrhetitek, hogy ez a fickó orvul megtámadjon? Üs-sétek agyon!

E néhány szabad pillanat alatt a Bicskás Germaint ügyesen a fal mellé fektette és úgy állt eléje, mint valami élő oszlop. Azután ökölbe szorított kézzel védence elé állt és várta a támadást.

De erre nem került a sor. A terembe hirtelen fegyveres örök léptek, akik Germaint, Csontvázt és a Bicskást az Igazgatóság épületébe kísérték át. Germain olyan gyenge volt, hogy két katonának

kellett támogatnia, hogy össze ne essen. Az igazgatói irodában azonban végleg elhagyta ereje és eszméletlenül esett össze. Az a jólelkű őr, aki a társalgóban állt mellette, nyújtotta az első segílyt. Germain mikor ismét feleszmélt megkérdezte, hogy ki az, akinek életét köszönheti?

— Nem tudom a nevét — válaszolta az őr. A fegyencek egymás között Bicskásnak hívják és valamikor a Bagnó foglya volt.

— És miért került most ismét ide?

— Valószínűleg megint valami súlyos börtönrésben részes és alighanem ismét kivetnek rá néhány esztendőcskét!

E percben a Bicskás visszatért az igazgatósági szobából, ahol kihallgatták. Jókedvű volt, az arca sugárzott az örömtől, mikor Germaint meglátta.

— Hollá, mondotta, no lám, mégis csak kellő pillanatban léptem közbe. Mondhatom, nem nagyon szabadott volna késnem, mert Csontváz a legnagyobb szakértelemmel szorongatta az ön nyakát. Még néhány másodperc és megfulladt volna barátom!

És Bicskás örvendezve nyújtotta kezét Germain felé, aki azonban önkéntelen borzalommal kitért a kézfogás elől, mert eszébe jutott, hogy az őr azt mondta, hogy Bicskás visszaeső fegyenc. Már a következő pillanatban megbánta, hogy mennyire tapintatlan volt és jóvá akarta tenni hibáját, de a Bicskás most már nem fogadta el a feléje nyújtott kezét.

— Nem uram, igaza van, valóban nem érdemlem meg, hogy kezet fogjon velem. Hiszen amit tettem, csak emberi kötelesség volt, viszont fegyház töltelék lettem, aki nem tarthat igényt az Ön-höz hasonló úriemberek tiszteletére Germain úr. Mert én nagyon jól tudom, hogy Ön kicsoda.

— Ön ismer engem? — kérdezte meglepetten Germain.

— Ugy van és ha merő véletlennek tartja azt, hogy én itt vagyok, úgy nagyon téved. Mert ha nem ismertem volna magát, úgy most nem is lennék itt a fegyházban.

— Bocsásson meg — mondotta megzavarodva Germain — de ezt egyáltalában nem értem. Hogyan lehetnék én annak az oka, hogy maga ide került?

A Bicskás levette fejről a sapkáját, hogy esküjének, melyet letenni szándékozott, nagyobb nyomatékot adjon:— úgy segítsen az Isten, hogy a betörést, mely miatt ide kerültem csak azért követtem el, hogy ezzel az én Patronusomnak — az olvasók tudni fogják, hogy Bicskás kire célzott ezzel — szolgálatot tegyek. Néki köszönheti hát, hogy megszabadítottam Csontváz kezeiből.

— De hát mi közöm nekem a maga védő patronusához? — álmétkodott egyre jobban Germain.

— Oh, mondotta — tiltakozva a Bicskás — ne tegyen úgy, mintha nem ismerné és mintha nem tudná, hogy magának is ő a védő szentje. És ha nem tudná, hát elárulom magának, hogy legalább

hercegi rangja van, habár csak Rudolf úrnak szoktam szólítani.

— Téved kedves barátom, én semmiféle herceget nem ismerek.

— Lehet, de ő annál jobban ismeri magát. Ez már az ő formája. Ha megtudja, hogy érdemes ember bajba jutott, segít rajta annélkül, hogy az illető tudná, hogy kitől és honnan jön a segítség.

— Nem értem, hogy mit jelent mind ez?

— No, mondhatok én ennél különbet is. Például az én históriámat. Engem például ez a derék Rudolf úr néhány hónap előtt Algériába küldött, ahol valami nagyszerű állást szerzett, amely nagy jövedelmet, tekintélyt, hatalmat adott volna nekem. Rózsás kedvvel, ragyogó napsütésben indultam Marseille felé, ahol hajóra akartam szállni. Hát mire oda érek, csupa felhő az ég, mérges szelek fújnak a tenger felől. Látott maga már kivert kutyát uram?

— Miért kérdezi ezt?

— Hát ha nem látott, sajnálhatja, mert nem értheti meg, hogy én milyen lelkiállapotban sétáltam a tengerparton távol az én imádott gazdámtól. Hej, nem mondhatom én azt el, hogyan vágyódtam vissza utána. Hiszen ő volt az, aki belőlem, a közönséges csavargóból derék embert faragott néhány varázsszóval...

— És melyek voltak azok a szavak?

— Azt mondta, hogy becsületes szívem van és nemes a lelkem habár a Bagno lakója is voltam. De oda nem lopás miatt kerültem, hanem embert

öltem, mert feldühösítettek és én úgy nőtem fel, mint a vadállat, nem tudtam fékezni indulataimat, ha megharagítottak. Betörők és gyilkosok társaságában éltem és mégis... Rudolf úr azt mondta, hogy becsületes embernek tart és méltó vagyok az ő kézszorítására. És az ő megbecsülése csodát művelt velem. Egészen más emberré lettem. És néki köszönhetem, hogy ma nem kell önmagamot megvetnem.

Germain növekvő nyugtalansággal és csodálkozással hallgatta ezeket a szavakat. Egyre kevésbé értette meg, hogy mi köze van néki mind ehhez és miért követte el a Bicskás az ő kedvéért azt a bizonyos betörést?

GERMAIN SZABADULÁSA.

A Bicskás annélkül, hogy ügyet vetett volna Germain növekvő bámulatára és elképedésére, folytatta elbeszélését.

— Hát amint mondom, amikor elszakadtam Rudolf úrtól, úgy tűntem fel magam előtt, mint akinek egyszerre kiszakították kebléből a lelkét meg a szívét. Azután arra gondoltam, hogy Rudolf úr, különös életet folytat. Olyan emberek között fordul meg, akiket Páris mélysége tenyész ki és akik között állandó veszélyben forog az élete. És ilyen veszélyek közepette nem nélkülözheti ő a hűséges, erős fogú kutyáját. Ilyen gondolatok háborogtak bennem, amikor a hajó már indulófélben volt a kikötőből és én szörnyen megijedtem attól a gondolattól, hogy egy egész tenger válasszon el bennünket. Rudolf úr meghagyta marseillei ügynökének, hogy jókora summa pénzt adjon nekem. De én csak annyit fogadtam el tőle,

amennyi elegendő volt ahhoz, hogy gyalogosan megint szépen visszamenjek Párisba. Így poroszkáltam én szépen vissza Párisba. De mikor megérkeztem, egyszerre befagyott a bátorságom. Mert hogyan kerüljek én Rudolf úr szemei elé? Mit mondjak neki? No gondoltam, megenni mégsem fog! Összeszedtem hát a bátorságomat és felkerestem a barátját, Murph urat. Azt vártam, hogy nagyon le fog szidni, de ehelyett a legnagyobb kedvességgel fogadott, mintha csak egy napja váltunk volna el és vitt mindjárt Rudolf úr elé. Hát mikor eléje álltam, úgy meghatódtam, hogy kis gyerek módjára sírni kezdtem és csak annyit mondtam: Ne haragudjon Rudolf úr, de nem bírtam ki! Ő pedig azt válaszolta: éppen jókor kerültél vissza, hogy egy szolgálatot tégy nekem! Örülök hát, hogy itt vagy. Hallgass ide. Egy becsületes fickót ártatlanul lopással vádoltak meg és bedugták a La Forceba. Germain a neve és csendes, szelíd fiú. Attól félek, hogy azok a gazfickók akikkel most együtt van, bántalmazni fogják. Hiszen te tudod, milyen vad gyűlölet ég ezekben az emberekben. Jó lenne ha körülnéznél ott, talán felfedezed közöttük néhány régi ismerősdet, akiket jó szóval és pénzzel arra bírnál, hogy bánjanak jól a fiúval.

— Oh, most már világosság kezd gyulladni bennem! — kiáltotta Germain. Tehát miattam áldozta fel magát, miattam követte el a lopást, hogy ide kerüljön és megvédelmezhesen! Oh, miként hálálhatom ezt meg valaha is?

— Nékem semmiféle köszönettel nem tartozik, csakis Rudolf urat illeti a hála!

— De hát honnan tud ő egyáltalában az én létezésemről?

— Ezt majd ő maga fogja elmondani, ha jónak tartja, mert ő magyarázat nélkül szokta a jót gyakorolni.

— És Rudolf úr tudja, hogy maga itt van a fegyházban?

— A menyköbe is, dehogyan is tudja. Csak nem gondolja, hogy megengedte volna azt, hogy ilyen komédiát játszak el, mint amilyen a saját lakásomba való betörés volt? Tudja, egy kis szobát béreltem álruhában a Templom-ucca egyik házában, oda bevittem néhány apróságot és még aznap éjjel önmagamhoz betörtem és elloptam a saját dolgaimat. No ezt csak azért mondom, nehogy azt higgye, hogy én másokat szoktam megkárosítani! Na már most ha beigazolom, hogy a saját lakásomba törtem be, a bíróság természetesen fel fog menteni. Legrosszabb esetben néhány napra leültetnek a goromba tréfa és felültetés végett. Ezt a pár napot pedig szívesen leülök Rudolf úr kedvéért, aki bizonyára örülni fog, hogy megmentettem a maga életét.

Az őr ismét belépett.

— Germain — mondotta — siessen a fogházigazgatóhoz, sürgősen beszélni akar magával! És maga Bicskás menjen vissza az oroszlánbarlangba. A Csontváz helyett maga veszi át a hálósoba felügyeletét. Ehhez meg van az erőd és a bátorságod.

Egy ilyen vasöklü fickóval nem mernek majd új-jat húzni a banditák!

— Remélem, — fordult Bicskás mosolyogva Germain felé — hogy most már nem vonakodik velem kezet szorítani?

— Nem, kedves barátom, és örülök, hogy megszoríthatom ezt a becsületes kezet!

— Hja igen, még egyet Germain úr. Ha netalán kiszabadulna, felesleges mindezt Rudolf úrnak elmondania. Tudja, nem azért tettem, hogy megdícsérjen vagy megjutalmazzon!

Mikor Germain az igazgatósági szobába lépett, legnagyobb meglepetésére Gerlicét, a menyasszonyát látta ott, aki könnyeken keresztül mosolygott rá.

— Kellemes hírt kell közölnöm Önnel — fordult az igazgató Germain felé. — Az ügyészség arról értesít, hogy Ön ellen a büntető eljárást megszüntették és így azonnal szabadlábba helyezendő!

Gerlice is szeretett volna valamit mondani, de a túlságos boldogságtól nem tudott megszólalni. Szótlanul hullott Germain nyakába és a két szerelmes nevetve, sírva csókolta meg egymást.

FERRAND BÜNHÓDÉSE.

Ferrand jegyző irodájában vagyunk, ahol a jegyzőt az egyházközség papjának és Polidorinak társaságában látjuk viszont. Ferrand Cecilia szökése óta rettenetes változáson ment keresztül. Egészen megtört, arcán állandóan az izgalom tűzrózsája égett, hevesen reszketett testében, mert ama éjszaka irtózatos izgalmai súlyos idegbeteggétették.

Polidori arca sápadtabb és keserűbb volt, mint valaha.

Mikor a pap belépett, mind a ketten felálltak és úgy üdvözölték.

— Nos, Ferrand barátom — kérdezte a tisztelendő — hogy áll egészség dolgában?

— Sajnos még mindig nagyon gyenge lábom állok. De hát legyen meg az Isten akarata!

— Ah tisztelendő uram — szólt közbe Polidori — Ferrand már csak a jótékonyságban talál

még némi vigaszt és enyhülést!

— Ne pazaroljon rám méltatlan dicséreteket!
— válaszolta majdnem bosszúsan Ferrand. —
Nyomorult bűnös vagyok!

— Minden halandó az, de nem mindegyikben van meg a keresztényi szeretet olyan nagy mértékben, mint magában kedves Ferrand. De mondja csak, még mindig kitart ama szándéka mellett, hogy visszavonul a jegyzősködéstől?

— Annyira, hogy a tegnapi napon már el is adtam az irodámat, sőt már az árát is felvettem. Ezt az összeget arra az alapítványra fogjuk fordítani, amelyről tisztelendő úrral már több ízben beszéltem és amelynek részleteit most már együttesen fogjuk megtanácskozni.

— Maga valóban méltó fia az Egyháznak — lelkesedett a pap — és az ilyen nemes gondolkodású férfiakat nem lehet eléggé megdicsérni!

— Igen — mondotta könnyed gúnnyal Polidori, melyet azonban a lelkész nem vett észre — valóban a ritkaságok közé tartoznak az olyan emberek, akik a pénzt, hatalmat, jámborsággal és jótékonysággal tudják összekötni.

Ferrandot annyira dühbe hozta ez a gúny, hogy kezei önkéntelenül ökölbe szorultak, de Polidori figyelmeztető pillantása még kellő időben észre térítette és megalégedett azzal, hogy egy fájdalommat sóhajtott.

Polidori most a lelkész felé fordulva megkérdezte, hogy nem vette-e észre, hogy Ferrand hangulata mennyire megváltozott és milyen megtört

lett, mióta házában a Morel Lujza-féle botrány történt?

— Hogyan, — kérdezte a lelkész, — hát Ön is tud erről? Azt hittem, csak néhány napja tért vissza Párisba?

— Ez igaz, de Ferrand mint jó barátjának és orvosának mindent elmondott. Szegény barátom egyedül e lány bűnössége fölötti megrendülésének tulajdonítja mostani súlyos egészségi állapotát. De még más lelki rázkódtatás is érte barátomat. Hűség és régi gazdasszonya...

— Szerafin asszony, ügyebár?, — szólt közbe a lelkész. — Igen, hallottam hogy egy kirándulás alkalmával halálos szerencsétlenség érte! Tíz évi hű szolgálatot valóban nem könnyű elfelejteni és ez a hűség nemcsak a cselédet, hanem a gazdát is dicséri!

— Nagyon kérem kedves abbé uram — mondotta kínzottan Ferrand, — hogy ne halmozzon el dicséreteivel, melyekre méltatlannak érzem magam!

— Ne hagyja félrevezetni magát kedves tisztelendő uram. Mert ki is adhatna vigaszt és elismerést Ferrand barátunknak, ha nem Ön? És hallgassa csak tovább — mondotta Polidori álnokul! — még mindig nincs vége a barátunkra szakadt szerencsétlenségeknek! Mert képzelje csak, alig mult el Ferrand feje fölött ez a két megpróbáltatás, egy új gazdasszony jelentkezett felvételre, egy bizonyos Cecilia nevű nő...

Ferrand e név hallatára úgy ugrott fel, mint akit vipera csípett meg.

— Hallgass! Hallgass! — kiáltotta magánki-
vül. Megtiltom, hogy tovább beszélj!

— De hát miért zavarja a barátját? Miért nem engedi, hogy mindent elmondjon, ami magá-
val kapcsolatos és ami bizonyára csak újabb dí-
cséretére válik?

— Úgy van abbé úr — válaszolta Polidori —
Ferrand valóban megint el akarja hallgatni, hogy
milyen nemesen viselkedett új gazdasszonyával
szemben, aki annyira jámbor, erényes és kiváló
volt, hogy Ferrand nagyobb összeget adományo-
zott neki és hosszú szabadságra küldte hazájába,
hogy ott a jótékonyt gyakorolja! Ám ez
még semmi! Ön talán nem tudja kedves abbé
uram, hogy Morel Lujza elfogatása milyen nagy
nyomorba döntötte családját. Nos, Ferrand ba-
rátunk, aki nagylelkűen megbocsájtotta a leány
bűnét, kétezer frank évi járadékot adott a sze-
rencsétlen családnak, hogy megélhetésüket bizto-
sítsa! Ezt a járadékot Morel esetleges halála ese-
tén az özvegy és az árvák tovább élvezik!

Polidori álnokul élvezte szavainak hatását.
Tudta, hogy Ferrand úgy szenved, mintha eleve-
nen boncolnák és ez fokozott gyönyörűséggel töl-
tötte el.

— Am még mindig nem vagyok készen tisz-
telendő úr a beszámolómmal. Ferrand úgy érezte,
hogy nem tud egyedül kellő jótékonyt kifej-

teni és ezért egy másik kiváló emberbaráttal lépett szövetségre, akit általában csak Rudolf néven ismernek. Ennek társaságában olyan bankházat nyitott, amely kizárólag a hibájukon kívül nyomorba jutott kisembereken, iparosokon, özvegyeken segít kamatmentes kölcsönökkel. Az alapítók mindegyike 50.000 frankkal járult az alapítókéhoz és a banknak Germain Ferenc lett az igazgatója, aki évi nyolcezer frank fizetést kap, még pedig egyenesen Ferrand Jakab úr kívánságára, aki így akarja az egész világ előtt bizonyítani, hogy milyen nagyra becsülte e fiatalember szorgalmát, tisztességét és megbízhatóságát. Hát nem kell ennyi nagylelkűség előtt valóban kalaplevéve állani tisztelendő úr?

— Valóban, mélyen megható, amit hallok és mondhatom, nincsen emlékkő, amely szebben hirdetné az igaz ember emlékét, mint az ilyen emberbaráti intézet.

— És ezt az embert merték fősvénynek és önzőnek nevezni! — kiáltotta felháborodást színelve Polidori. — Sőt Ön is, egyik főfelügyelője és ellenőrzője eme emberbaráti intézetnek abbé úr. A megegyezés szerint Ferrand úr most azonnal köteles az Ön kezéhez lefizetni az intézet alapításához szükséges tőkét, valamint azt az összeget is, melynek kamataiból a Morel-család évi járadékát kapja. Főtisztelendő úrnak egyébként igen kevés dolga lesz az intézettel, mert a munka terhet Sir Walter Murph úr fogja vállalni, aki Germainnel együtt mindent el fog intézni. Főtiszte-

lendő úrnak csak éppen ellen kell őriznie időnkint az intézet működését.

— Valóban, így van ez drága barátom? — kérdezte örömtől ragyogva a lelkész.

— Igen, mindez igaz! — nyögte Ferrand, aki már majdnem eszméletét veszítette. De bocsánatot kérek kedves abbé úr, nekem le kell feküdnöm, nagyon rosszul érzem magam, nyugalomra van szükségem!

— Valóban, azt hiszem, hogy eret kell met-szenem szegény paciensemén! — mondotta gúnyosan Polidori.

A lelkész sajnálkozva csóválta a fejét, átvette a pénzt Ferrand reszkető kezéből és elbúcsúzott.

Alig csukódott be mögötte az ajtó, Ferrand irtózatos, dühös káromkodásba tört ki. Őrjöngve rohant fel és alá, miközben Polidori fagyos nyugalommal nézte ezt a dühkitörést.

— Pokolba veletek átkozottak! — ordította Ferrand, akik így kínoztok és elraboljátok, kiszaroljátok utolsó filléremet is. Pusztulnál el gazdád-dal együtt, akit a pokol okádhatott erre a világra, hogy ilyen gyalázatos utasításokat ad neked.

— Nekem nem gazdám Rudolf úr — válaszolta Polidori — hanem éppen olyan parancsoló zsarnokom, mint neked!

— Ezért raktam garast-garasra, ezért nélkülöztem, mondtam le minden élvezetről, hogy öreg napjaimra koldusbotra juttassanak? Már alig van

valamim. Talán százezer frankom sincsen! És téged, te átkozott lator, téged rendelték börtönörnek mellém!

— Igen, ez Rudolf úr rendszere. Ki miben bűnös, abban bűnhődik! Téged a pénzvágy rontott meg, elvette tehát a pénzedet. És a vétkest egyik cinkosával végezteti ki, amint a jelen esetből is láthatod. Mindkettőnk feje az ő kezében van. Tőle függ, hogy melyik pillanatban küld bennünket vérpadra. Vakon kell hát neki engedelmességnünk.

— Igen, tudja, hogy ez az élet rosszabb a halálnál. Elrabolja a pénzemet és szétosztja azok között, akiknek bajt okoztam. Fermontéknak visszaadtam a százezer frankot, Moreléknak járadékot kell adnom, Germain igazgató abban a bankban, amelyben az én pénzemet prédálják. És nem lehet menekülni, mindenütt kémkednek utánunk és a kezében vagyunk! Ennek is te vagy az oka Polidori. A te leveledet hordtam magamnál, amelyben elismered, hogy együtt gyilkoltuk meg Fermontné öccsét. Nem mertem megválni ettől a levéltől, mert tudtam, ha nincs a kezemben olyan bizonyíték, amely a bűnösségedet bizonyítja, úgy örökké zsarolni fogsz. És így jutott hozzá csellel az a nő, aki egész életem megrontója lett. Mert tudd meg, hogy még most is vágyódom utána, hogy éjszakánként eszembe jut és tébolyultan szenvedek. Oh Rudolf rettenetes a bíró szerepében. Jól tudja, hogy ez az élet százszor kínosabb a halálnál. Kifosztották az erszényemet és kifosz-

tották a testemet, elvették nyugalmát, egészségét... elevenen, lassan, izenkint gyilkolnak meg!

Magánkívül, kimerülve, kezét tördelve egy székre roskadt. Polidori vállat vont. Orvos léteére tudta, hogy a jegyző olyan idegállapotban van, amely már a beszámíthatatlanság határán mozog.

Az ajtón kopogtak. Ferrand meg sem mozdult, nem hallotta a kopogást. Az irodavezető jelent meg a küszöbön. A szegény fiatalember nagyon fel volt indulva és halkán mondta, hogy a főnök úrral szeretne beszélni.

— Ez ugyan nehezen fog menni, — jegyezte meg Polidori, mert Ferrand úr most nincsen olyan idegállapotban.

— Akkor kérem uram, jöjjön velem az irodába, teremtsen valahogyan rendet, hiszen Ön a jegyző úr legjobb barátja. Képzelve kérem, Mac Gregor grófnő, aki úgylátszik magához tért és most jobban érzi magát, azt üzente, hogy az az okmányhamisító és gyermekrabló Ferrand Jakab jegyző azonnal jelenjen meg nála, hacsak nem akarja, hogy azonnal feljelentést tegyen ellene. Azt üzeni neki, hogy a leány, akit meg akart gyilkolni, életben maradt és tudja, hogy jelenleg hol tartózkodik!

— A grófnőnek nyilván láza van! — vonogatta Polidori a vállát.

— Igen, ezt mi is gondoltuk, hiszen különben mi jögon merne ilyesmit üzeni a mi tiszteletreméltó főnökünknek.

— Más ujság nincs?

— Oh uram, éppen elég ez. Egyébként a grófnő sürgősen magához kérette a gerolsteini uralkodó herceget, aki, amint hallom, fel is ke-restel!

— Úgy? — mormogta Polidori és magában hozzátette: no akkor valóban újabb bajokat remélhetünk.

— Mit tegyek uram? — sürgette az iroda-vezető.

— Térjen nyugodtan vissza szobájába. Majd ha a jegyző úr jobban lesz, közölni fogom véle az üzenetet.

RUDOLF ÉS SARAH.

Napokig feküdt a grófnő élet és halál között, míg végre állapotában örvendetes javulás állott be és az orvos már megengedte, hogy felpárázozott karosszékekben ülve pihenhessen. Sarah, bármennyire is szenvedett még, nem töltötte tétlenül ezt a nehezen várt időt, amikor újra tudott beszélni és rendelkezni. Két sürgős levelet küldött el, egyet Ferrandnak, egyet pedig Rudolfnak és most azoknak látogatását várta. A fivére aggódva kérlelte, hogy kímélje magát. Attól félt, hogy egy újabb csalódás vagy izgalom életébe kerülhet a nővérének.

— Ne félj Tamás — biztatta Sarah, ezúttal biztosra megyek. Ha bebizonyítom Rudolfnak, hogy Máriavirág csakugyan a mi gyermekünk, úgy ha mint férj nem is bocsájtana meg, feleségül kell vennie mint uralkodó hercegnek, aki kénytelen gyermekét törvényesíteni. De erre nem is fog sor

kerülni. Apai öröme olyan mérhetetlen lesz, hogy minden más érzést el fog söpörni.

Az inas belépett és a gerolsteini herceg megérkezését jelentette.

— Hagyj magunkra Tamás! — fordult Sarah fivéréhez. Magam akarok a herceggel beszélni.

— Ha tudnád, mennyire féltetek az izgalmaktól! — mondta remegve Tamás.

— Ugyan? — mosolygott gúnyosan Sarah. — Hát gyere ide, fogd meg a kezemet és azután mondd meg, hogy egy hajszállal is sebesebben ver-e a pulzusom, mint rendszeren?

Tamás megfogta nővére kezét és csodálkozva kiáltott fel:

— Bámulatos nő vagy. A te szívedet márványból faragták, hogy még most sem izgulsz fel, amikor a hercegi koronáról, a gyermekedről, férjedről, életről-halálról van szó!

— Tehát nyugodtan távozhatsz! — ismételte Sarah és Tamás csakugyan elhagyta a szobát.

Rudolf mélyen felindulva lépett a szobába, de mikor Saraht — akit ágyban haldokolva vélt viszontlátni, a karosszékekben látta dölyfös, szinte királynői méltóságteljességben, önkéntelenül visszahökken és arca elkomorult. Sarah ezt nyomban észrevette.

— Ön úgy-e a haldoklóhoz jött — mondta lágy, kedves hangon, akitől búcsút akart venni? Nos, talán nem tévedett. Az állapotom még mindig igen súlyos, az orvosom szerint bármely pillanatban rám törhet egy végzetes roham, még

gyakran buggyan ki ajkamon megsebzett tudóm vére. Ez a ruha, ne tévessze meg. Szándékosan öltöttem abba a ruhába, amelyben először ismert meg. Azt akartam, hogy ugyanígy legyen öltözve akkor is, amikor utóljára lát. Szívből köszönöm, hogy olyan hosszú idő után ismét felkeresett. De adjon Ön is hálát az Istennek, hogy meghallgatta utolsó kérésemet és felkeresett, mert különben egy olyan titkot vittem volna magammal a másvilágra, amely mérhetetlen örömet fog Önnek okozni és melyért szívesen oda adná fele életét is!

— Hogy értsem ezeket a szavakat? — kérdezte megütközve Rudolf.

— Oh Rudolf — kiáltotta most színészi hangszíjával Sarah — a legnagyobb, legjobb hírt közlöm veled: a gyermekünk, akit halottnak véltél, él!

— A gyermekünk, a mi lányunk él? — kiáltotta Rudolf magánkívül.

— Igen, Döntő bizonyítékaim vannak a kezemben és azt is tudom, hogy hol van. Holnap ilyenkor viszont fogod látni!

— Nem... nem igaz, kelepécét akar állítani nekem... nem tudom elhinni!

— Nem Rudolf... igazat beszélek. Valóban megakartalak csalni, fel akartam hajszolni egy leánygyermeket, akit a mi lányunkként akartam bemutatni neked, látod, a bűnömet is bevallom. De az Ég úgy akarta, hogy a gonosz szándék ezúttal nemes gyümölcsöt teremtsen. A sors azt a

vén, gonosz banyát hozta elém, akinek annak idején lányunkat átadtuk és akinek gyilkos töre engem majdnem halálra sebzett.

— Ki ez a nő? — kérdezte reszkető hangon Rudolf.

— Mindjárt megmondom. De figyeljen, mert amit hallani fog, megdöbbenő példája a fölöttünk élő magasabb igazságnak, a sorsnak, vagy végzetnek... nevezze bárminek. Vétkes voltam Rudolf, de most leborulok az isteni nagyság és jóság előtt, amely mindent jóra változtat. Néhány hónap előtt maga egy fiatal lányt mentett meg a végső zülléstől és nyomortól. Én ezt a lányt vak gyűlöletemben elraboltattam azzal a bestiális vén asszonnyal és a Saint Lazare fogházba vittem, ahol jelenleg is van.

— Nem, a leány már nincsen ott! — válaszolta Rudolf.

— Mit beszél? Nincsen ott? De hát akkor hol van, mi történt vele?

— Egy szörnyeteg, akinek a leány útjában állt és aki meg akart szabadulni tőle, kivitte a fogházból és azután a Szajnába fullasztotta.

— A gyermekem, a leányom! — sikoltzott magánkívül Sarah.

Rudolf hozzá sietett, meg akarta nyugtatni, de Sarah őrjöngött.

— Sarah nyugodjon meg, minden erejére, eszére szükségünk van most. Mondja, ez az a lány, akit Énekeslánynak neveztek a fogházban?

— Igen, ez volt a neve! — zokogta Sarah. Ez volt a lányunk. És megölték?

— Az Istenért Sarah, maga csak lázban beszél, térjen magához, hiszen ez irtózatos lenne, ha így történt volna! Nem teszek magának szemrehányást, de kérem az Ég szerelmére, mondjon el mindent, mi indítja magát arra, hogy ezt a rémséget valónak higgye?

— Amikor annak idején megtudtam, hogy maga nősülési tervekkel foglalkozik, nem akartam a leánykát magamnál tartani, aki akkoriban négy éves volt.

— Oh hányszor kértem magát annak idején, hogy a leányunkat adja hozzám! — kiáltotta szívgettépő hangon Rudolf.

— Én akkor bosszút lihegtem és ez volt az oka, hogy a gyermeket idegenekhez akartam kiadni. A fivérem leánykánkat egy bizonyos Szerafin nevű nőhöz vitte, aki egyik régi inasának volt az özvegye. Ez az asszony akkor egy igen jóhírű, tisztességéről messzeföldön ismert jegyző szolgálatában állott. Mi a jegyzőnél igen tekintélyes összeget helyeztünk letétbe azzal, hogy az összeg fele a gyermek nevelő szüleit illeti, a másik fele pedig a gyermek javára tőkésítendő. Láthatja tehát, hogy a bosszún kívül nem vezérelt semmi más gonosz érzés, főleg a gyermekkel szemben nem, akinek jövőjéről mindenképen gondoskodni akartam és úgy reméltem, hogy időközben a mi viszonyunk annyira megváltozhatik, hogy leányunkat ismét magunkhoz vehetem. Ám ezt a ter-

vemet keresztülhúzta az a borzalmas értesítés, melyet egy napon a jegyző küldött, aki hivatalosan tudatta velem, hogy leánykánk meghalt. Oh, ez a hír nagyon lesujtott, hiszen minden reményességem, jövőm minden lehetőségének megsemmisítését jelentette. De ez a hír nem volt igaz. Ferrand Jakab jegyző, akinél Szerafin szolgált, hamisította a halotti levelet. A gyermek pedig közben annál a félszemű nőnél volt, akit Bagolynak neveznek és onnan viszont a javítóintézetbe került. Én mindezt a Bagolytól tudtam meg, akkor mesélte el, amikor leszúrt. Vizsgálja meg az adatokat és azt a képet, amely kislányunkról megmaradt, hasonlítsa össze az Énekeslánnyal és minden kétsége el fog oszlani...

Rudolf szeme előtt világosság nyílt. A történet valódiságában nem lehetett kételkednie. Most már megértette, hogy miért akarta Ferrand Máriát elpusztítani. És végre megtudta, hogy Mária a Szajnába fulladt.

Mert Mária Griffon orvos és a Nőstényfarkas gondos ápolása ellenére is annyira legyöngült és amlékezőtehetsége olyan súlyosan cserbenhatyta, hogy képtelen volt ápolóinak felvilágosítást adni arról, hogy kihez tartozik és hogy hová vigyék? A szerencsétlen apa tehát halottnak hitte leányát és zokogva borult az arckép felé, melyet Sarah feléje nyújtott. De Sarah grófnőt is elhagyta ereje és alélan hanyatlott vissza párnáira.

BOSSZÚ.

Rudolf sokáig ült zokogva, kezébe temetve fejét. Sarah, aki ismerte, hogy milyen heves és könnyörtelen Rudolf, ha komoly érzéseiben bántják meg, rettegve várta, hogy mi következik?

Rudolf végre erőt vett magán. Könnyeit felszárította és felegyenesedett. A tekintete fájdalmas és kemény volt.

— Az Isten büntetése ez, — mondotta színtelen, tompa hangon — amiért egyszer annyira megfeledkeztem magamról, hogy kardot vontam tulajdon atyám ellen. Most hát minden késő... minden elveszett. Hallgassa meg hát maga minden emberi érzésből kivetkőzött szörnyeteg anyja, hogy micsoda rémségeket idézett fel...

— Kegyelem... szánjon meg! — könyörgött Sarah.

— Kegyelmet kér Ön, aki az én tiszta és rajongó szerelmemet képmutatással viszonzta, aki

csak becsvágyát akarta kielégíteni rajtam keresztül? Kegyelmet kér maga, aki gonoszságával arra birt rá, hogy fegyvert fogjak az apámra? Aki megtagadta a tulajdon édes gyermekét és hóhérokra bízta? Nem, a maga számára nincsen irgalom. Megátkozom magát, aki rossz szelleme volt családomnak. Emlékszik-e még tizenhét év előttré, amikor titkos házasságunk gyümölcsét már nem rejtegethette. Akkor a frigyünket még éppen olyan felbonthatatlannak vélte, mint én. De jól ismertem atyám hajthatatlanságát minden családi ügyben és tudtam, hogy államérdekből miféle házasságot tervez számomra. Amikor megmondtam neki, hogy maga Isten és ember előtt a feleségem, tombolni kezdett és nem hitte el, hogy a házasságot csakugyan megkötöttük és megtiltotta, hogy erről az örültségről valaha is merjek beszélni előtte. Én akkor az örülésig szerelmes voltam magába és ez az érzés erőt adott nekem. Szembeszálltam atyámmal és kijelentettem, hogy nem akarok más nőről tudni. Apám dühöngött, azzal fenyegetett, hogy magát elfogatja és nyilvánosan pellengére állíttatja. Én kikértem magamnak, hogy a feleségemmel szemben ilyen hangot használjon. Apám erre vak dühében kezét emelt rám, mire én elvesztettem az eszemet és kardomat kirántva feléje sujtottam. Ha nincs jelen Murph, aki kivédi ezt az ütést, úgy apagyilkos lettem volna, egyedül és kizárólag maga miatt!

— Erről az esetről fogalmam sem volt! —
mondotta megrendülve Sarah. — De vajjon nem

kellett-e édesatyja részéről a legsúlyosabb bántalmakat és megalázást elszenvednem? Én nem tudom, hogy miért mondja azt, hogy én nem viszonoztam a szerelmét?

— Hogy miért? — Hát majd azt is megmondom! — válaszolta Rudolf gyűlölködő pillantást vetve Sarahra. — E szörnyű jelenet után engem lefegyvereztek, kardomat elvették és fogolynak nyilvánítottak. Ugyanakkor Polidorit, aki házasságunkat elősegítette, börtönbe vetették. Ekkor a nyomorult bevallotta atyámnak, hogy a házasságunkat nem valódi lelkész előtt kötöttük meg és így házasságunk érvénytelen, nem létező. Sőt többet is tett. Átadott atyámnak egy ellopott levelet, melyet Ön távollévő fivérének írt...

— Elég... elég! Ne folytassa, szánjon meg! — kiáltotta Sarah.

— Ebben a levélben — folytatta könyörtelesen Rudolf — leplezetlenül megírta fivérének, hogy vélem édes keveset törődik, hideg megvevéssel beszélt személyemről és nem csinált titkot abból, hogy csak az uralkodói méltóság az, amelyet el akar nyerni. Sőt azt is megírta ebben a levélben, hogy az apám már nagyon is sokat élt és ideje volna, hogy meghaljon és én vegyem át az uralkodást.

— Oh, én ostoba, bolond! — kiáltotta Sarah, most már mindent értek!

— És egy ilyen nő miatt váltam volna majdnem apagyilkossá! Mikor atyám másnap minden

szemrehányás nélkül megmutatta ezt a levelet, térdre hulltam előtte és bocsánatát esedeztem. És azóta sohasem szünő bűnbánat hajt és üz a nagyvilágban. Akkor fogadtam meg, hogy életemnek kettős célja lesz: a rosszakat, képmutatókat üldözni és áldozataikat megmenteni. A történetek után nem haboztam atyám kívánságát teljesíteni és egy németországi hercegkisasszonnyal jegyeztem el magam. Azután arról értesültem, hogy Ön is jegyet váltott valakivel. E hír vétele után nyomban levélben kértem, hogy kislányunkat adja ki nekem. De a levelemre nem jött válasz. Fájdalom, a legszorgosabb keresésem ellenére sem tudtam meg, hogy hová lett a kislányunk, akit édesatyám a legnagyobb szeretettel akart házukba fogadni. Végre, — ennek most tíz éve — leányunk haláláról értesített engem. Oh mennyi szenvedést és fájdalmat okozott nékem ez a hír!

— Mindenben igaza van és most már teljesen értem megvetését... És mégis sok minden enyhítő körülmény szól mellettem. Ne felejtse el, hogy milyen súlyosan megsértettek női méltóságomban, hogy joggal voltam elkeseredve. De hagyjuk ezt... Azóta sok minden történt. Nékem a férjem, magának a felesége halt meg és mikor mind a ketten újra szabadok lettünk, bennem újra fellángoltak a régi érzések és arra gondoltam, hogyha gyermekünket sikerülne feltalálnom, akkor még minden jóra fordulhatna, talán újra egybekelhetnénk a gyermek kedvéért, akit törvényesíteni kell, hogy emelt fővel léphessen abba a fé-

nyes körbe, amelybe beleszületett és ahová tartozik.

— Ah, igen, ez magára vall grófnő! Még most sem a gyermek halálát síratja, hanem becsúgyó álmainak meghiusulását. De hát figyeljen, tudja meg egész rémítő voltában azt a sorsot, melyet maga leányára mért. Nem szabad anélkül meghalnia, hogy utolsó pillanatában is ne szenvedjen emiatt. Emlékszik még arra a viharos éjszakára, amikor a Fehér nyulacska csapszékben üldöztek engem? Nos, amikor végighaladtak azon a sötét és szomorú uccán, bizonyára látta a kapuk aljában azokat a szerencsétlen női páriákat... De nem... nincs erőm, hogy erről beszéljek...

— Teremtő Isten, miket kell hallanom! — kiáltotta Sarah.

— Nos, ezek a boldogtalan páriák, ezek a züllött nők voltak leányunk barátnői. És a mi leányunk még itt is, ezek között is annyira megőrizte tisztaságát, hogy a betörők és gyilkosok, akik tegeződtek vele, önkéntelenül meghódoltak ennyi szüziesség előtt és Máriavirágnak nevezték el! De mondja, nem látta maga sohasem ezt a lányt?

— Nem, soha!

— Én azonban láttam és egy volt fegyenc kezéből mentettem ki, aki éppen ütlegette. Az én lányomat. Gerolsteini Rudolf nagyherceg lányát! De ez a büntetése annak, aki annyira megfélekedik magáról, hogy kardot emel apjára!

— Oh Istenem — nyögött fel Sarah — megöl a szégyen és bűnbánat!

— Igen grófnő — mondotta haragtól remegő hangon Rudolf — mialatt Ön jólétben élt, a leánya éhezve, fázva koldulta végig Páris uccáit és télen egy szalmazsákba dugva aludt. És egy bestiális vén asszony kegyetlen kínzásait kellett tűrnie, aki annyira gyötörte, hogy a javító intézetet megváltásként, mint nagy jótéteményt üdvözölte, mikor szökése után oda került. De kiszabadulása után megint nem volt senkije, aki segítségére sietett volna és így ismét visszazuhant a mocsárba. Volt egy kis pénzecskéje, de áldott jó szíve megesezt egy még nálánál is boldogtalanabb asszonyon és néhány frankját annak adta. És akkor eljött az a nap, amikor egy falat kenyér és hajlék nélkül állott és egy züllött csapszék és találkahely tulajdonosnője vette magához... Átkozott legyen grófnő, amiért ezt a rettentő végzetet zúdította lányunkra! És ez még nem volt elég. Amikor az isteni gondviselés akarata folytán én rábukkan- tam és apai ösztönömmel megéreztem, hogy segítenem kell rajta és kiragadtam embertelen nyomorából, maga ismét elraboltatta, elhurcoltatta a biztos, csendes, boldogságot adó környezetből. Legyen hát átkozott, ezerszer átkozott, amiért ismét Ferrand kezére játszotta a drága gyermeket!

Rudolf arca eltorzult a dühtől és fájdalomtól. Azután hirtelen eszébe jutott, hogy gyermekének gyilkosa még az élők között van. Vad ugrással az ajtó felé rohant.

— Hová? Mit akar tenni? — sikoltotta zokogva Sarah és kezét rimázkodva nyújtotta utána.

— Ne sírjon előttem, megvetem álnok két-színű könnyeit!

Sarah a földre roskadt és úgy jajdult fel: Ir-galom! Meghalok!

— Pusztuljon el... haljon meg és vigye ma-gával még a túlvilágra is átkaimat! — kiáltotta önkívületben Rudolf. — Most pedig a maga cin-kosához megyek, akinek kezeibe adta leányomat!

A LESZAMOLÁS.

Éjszaka volt, mikor Rudolf a jegyző házába ért.

Ferrand ágyában feküdt. Karján egy vörös kötés bizonyította, hogy Polidori éppen most vágott eret rajta. Polidori az ágya mellett állt és egykedvűen figyelte a beteget. Alig lehet visszaszítóbb látványt elképzelni Ferrandnál, akinek arca kékes-zöldre puffadt és a szemei olyan dagadtak voltak, hogy szinte kiugrani látszottak üregeikből.

— Nem tudom — mormolta magában Polidori — hogy a herceg tudta-e, micsoda babonás hatása van Ceciliának és hogy milyen érzéki örületbe kergeti Ferrandot. Valószínű, mert a herceg hideg, mindent megfontoló esze bizonyára ezt is előre látta és könyörtelenségében szándékosan büntette Ferrandot ilyen rettenetesen. Ferrand számára sokkal enyhébb büntetés lett volna, ha

a vérpadra küldik. Hiszen a halál megváltásként tűnik fel iszonyú szenvedéseivel szemében. És magam is megborzadok, ha szenvedéseit látom, mert arra kell gondolnom, hogy miféle tervei lehetnek a hercegnek még velem? Mert az kétségtelen, hogy a herceg nem éri be azzal, hogy engem a jegyző őréül rendelt. Talán életfogytiglani fegyház vár rám Németországban? Ez még mindig jobb, mint a vérpad. De lehet, hogy egyszerűen hóhérkézre ad abban a pillanatban, ha Ferrand meghal. Ennélfogva nagy érdekem, hogy Ferrandot a legnagyobb gonddal életben tartsam. Sajnos azonban a betegsége egyre súlyosbodik és életben tartásához már valóságos csoda kell. Mit tegyek?

Ferrand megmozdult ágyában. Annélkül, hogy szemét kinyitotta volna, halkán így szólt: Polidori, Polidori, hallod? Cecilia szólít, fenn a szobájában vár rám.

— Nem mehetsz fel — válaszolta Polidori — nem szabad felkelned az ágyadból.

A teljesen kimerült Ferrand képtelen volt Polidorival megbirkózni, aki acélos izmokkal szorította vissza.

— De hát Cecilia fenn van és várakozik rám! — síránkozott. Azt mondta, hogy siessek, mert én vagyok az ő vén tigrise! Vigyázz magadra, mert még hegyesek a körmeim!

— Maradj veszteg, mert ha sokat okoskodsz, megkötözlek! — válaszolta Polidori.

Az ucca felől hirtelen zaj hallatszott. Mintha kocsi gördült volna a ház elé.

— Menni akarok! — dühöngött a beteg. Cecilia már türelmetlen. Okvetlenül hozzá kell mennem!

— Egy lépést sem! Maradj veszteg! — kiáltotta Polidori.

— Ne akadályozz meg, — mondotta tompán Ferrand, — mert különben megöllek! — Polidori élesen felkiáltott.

— Gazember — ordította — megszúrtál. Szerencsére csak a karomat horzsolta a tör.

— Akkor hát meghalsz! — újjongott vad örömmel Ferrand — és én felmegyek Ceciliához. Mert ez az ő töre és a hegye halálos méreggel van bekenve. Nem kell sokáig várnod, mindjárt érezni fogod a hatását. De hát miért is akartál megakadályozni abban, hogy a kedvesemhez menjek?

— A kezem... — ordította Polidori — megmerevedik, iszonyú fájdalmaim vannak... szédülök... segítség!

Görcsös rángatódzások között a földre hullott, az ajka elkékült és véres tajték jelent meg rajta, azután eszméletét veszttette és már csak néhány gyenge vonaglás jelezte halálküzdelmét. Ferrand cinkosának végzete beteljesedett.

Az ajtó hirtelen felvágódott, ablakesörömpölés hallatszott és Rudolf hangja hallatszott. Ferrand a félig tébolyult ember rögeszméjétől lekötvé, vakon és süketen botorkált ki a szobából,

kezében még mindig a mérgezett törrel hadonászva. Mikor a küszöbre ért, hirtelen egy alak toppant eléje. Egy szálas, dühtől tajtékozó alak, aki mint valami bosszuálló szellem lépett ki a sötétből és rárivalt a jegyzőre:

— Gazember... megölted a lányomat!

Ferrand mint a villámsújtott megtántorodott és vad ordítást hallatva végigzuhant a földön. Ott fetrengett ordítva, állathoz hasonlóan elaljasulva és a körmeivel a padlót kaparta. Az inas és portás, akik Rudolfot felkísérték, megdöbbenve nézték ezt a félelmetes jelenetet.

— Ferrand lassan feltápászkodott. Szeme vadul forgott, kezeit előre nyújtotta és újjait görcsösen karmolásra görbítette. Azután vad, félelmetes üvöltést hallatott.

— Tigris vagyok! Öreg tigris... — ordította. — Vigyázzatok! Jaj annak, aki karmaim közé kerül. Az öreg tigris csak embervérrel táplálkozik. Adjatok vért. Széttéptem Morel Lujzát és az Énekeslányt! De Cecilia is megkapja a magáét! Öreg tigris vagyok, moha nőtt a fejemen és odvasak a fogaim. Da azért tudok ordítani és a körmeim élesek. Leütöm azt, aki Ceciliához, az én nőstényemhez nyúl. Ahá, most ordít utánam, halljátok az üvöltését. Engem szólít, a vén hímet!

Felfigyelt és szimatolni kezdett, mint az állatok.

— Hová lett, hová bújt? Ahá, biztosan a szikla mögött vár. Jövök már Cecilia, a te vén tigrised már közeledik... mindjárt a barlangunk-

ban leszek. Hozok ám zsákmányt is. A tulajdon fejemet, jó lesz? Tudom, te csak az én véreimet szereted.

Egy kis szünet következett, a jegyző négykézláb csúszott a földön. Egyszerre felüvöltött.

— Segítség! Megharapott! A fekete kígyó... az átkozott! Rám csavarodott hideg testével és harap! Segítség! Távozz sátán! A kereszt jelével követelem, hogy távozz!

Iszonyú erővel feltápászkodott és remegő, fonnyadt kezével keresztet próbált magára vetni. Ölmos arcán már a halál árnyéka remegett, megtört szemei élettelenek voltak.

Rudolf és a szörnyű jelenetnek többi tanúi megrendülve álltak.

Ferrand bambán a levegőbe bámult, a kerevetig vánszorgott és ott leroskadt. Hörögni kezdett, az ajkát artikulátlan szavak hagyták el.

— Cecilia... fekete szellem... tigrisnő... ne marcangolj, ne szívd ki az agyvelőmet... fáj... nagyon fáj...

Ezek voltak az utolsó szavai. Még a rémület sikoltása tört ki belőle, egész testét görcsös remegés fogta el, azután mozdulatlanul holtan terült el.

Rudolf borzadva hagyta el a félelmetes tragédia színterét.

A KÓRHÁZBAN.

Griffon doktor párisi kórházában vagyunk. A nagy kórteremben két sorban állnak egymás mellett az ágyak. A levegő nyomott, rossz, a betegek arca nem csak a betegségtől sápadt.

Ebben a komor világban van Griffon doktor birodalma, akit a tudomány hercegének neveznek tanítványai.

A kórháznak e pillanatban érdekes látogatója van: Harvillené, aki kerülő úton értesült arról, hogy az a lány, akit ő a Saint-Lazare fogházban ismert meg és akinek védelmét megígérte, most ebben a kórházban fekszik.

Mikor a kórterembe lépett, kellemes meglepetésére ott találta régi ismerősét, Saint Rémy grófot, aki szokása szerint barátját, Griffon doktort jött meglátogatni.

Mikor a márkinő megmondta, hogy kit keres a kórházban, a gróf meglepetten kiáltott fel.

— Hogyne, persze, hogy itt van a fiatal lány, akinek borzalmas szerencsétlenségét magam is végignéztem a Szajna partján Asnieres mellett. Bizony ma már nem lenne az élők sorában, ha a véletlen nem viszi útjába azt a hősiecs fiatalasszonyt, aki élete kockáztatásával húzta ki a habokból. Istennek hála, hogy a mentés sikerült, mert soha kedvesebb és bájosabb leánykát még nem láttam. Griffon doktor a leggondosabb ápolás alá vette, még ott Asnieres szigetén... Most már jobban van Máriavirág.

— Oh mennyire boldog vagyok! — örvendezett a márkinő. Bevallom, a legnagyobb izgalomban, kínzó kétségek között jöttem ide, mert bizony attól féltem, hogy talán mégsem Máriavirág a megmentett leány. De mondja, milyen a lányka? Szőke? kékszemű? És mikor a Szajnába fordult, egy idősebb asszony kíséretében volt?

— Igen, az asszonyt is láttam, aki azonban a Szajnába fulladt. Máriavirágot még nem igen lehetett kihallgatni, mert még mindig túlon túl gyenge.

Harvillené imára kulcsolta kezét.

— Mennyire boldog vagyok, hogy Én lehetek az, aki e leány jótevőjét arról értesíthetem, hogy kis védenccé nem halt meg. Legutóbbi levelében is kétségbeeséssel írt arról, hogy még mindig nem akadt a leányka nyomára. Nem is sejti gróf ur, hogy micsoda örömet okozott hírével. De hol van a lányka? Menjünk hozzá! Látni szeretném.

— Máriavirág ugyan Griffon doktor ápolása

alatt áll, azonban nem fekszik itt a kórházban. Derék barátom, aki nyers modora alá rejtegeti nemes szívét, a saját asnieresi házában kezeli, mert nem akarta a beteget az út fáradalmainak kitenni.

— És már veszélyen kívül van a beteg?

— Teljesen. De csak ma van már annyira jól, hogy Griffon doktor megengedte néki a levélírást. Ugy tudom írt is jótevőjének.

— Oh, én gyorsabb leszek mint az a levél és magam viszem meg a jóhírt! Hiszen mérhetetlen gyászt és szomorúságot fogok eloszlatni ezzel.

— Nem csodálom, hogy annyira csüngnek a gyermek életén, hiszen láttam, milyen mély hatást idéz elő még az eldurvult lelkekben is. Az a lány, aki a vízből kihúzta és akit szilajsága miatt Nöstényfarkasnak neveztek, kétségbeesetten zokogott mikor Griffon doktor a válság egyik percében azt mondta, hogy nem bizonyos, életben tudják-e tartani Máriavirágot. Ez a lány azt mondja, hogy Máriavirág néhány szavával új emberré változtatta őt és hogy az ember úgy érzi, mintha angyali üdvözlést hallana, ha Máriavirág beszél.

— Igen, ismerem ezt a Nöstényfarkast! — mondotta Clemence. Ne csodálkozzon ezen kedves gróf úr. A fogházban láttam, ahol emberbaráti látogatást tettem.

És a grófnő jókedvűen sietett el a kórházból, pedig nem tudta, hogy a hír, melyet Rudolfnak visz, sokkal több annál, mint aminek ő vélte, mert

a márkinőnek természetesen fogalma sem volt arról, hogy Mária Rudolf gyermeke. De alig hagyta el a kórházat megváltoztatta tervét és úgy határozott, hogy mielőtt még bármit is szólna Rudolfnak Saint Rémy gróf társaságában Asnièresbe megy, hogy onnan személyesen hozza el Máriát Rudolfnak.

*   *

Meleg tavaszi nap volt, amikor Mária először sétált ki a Nöstényfarkas vállára támaszkodva Griffon doktor kertjébe.

Az egyik napsütötte helyen a Nöstényfarkas levette válláról kendőjét, a fűre terítette és Máriát gyengéden arra ültette.

— De hiszen tönkre teszem a kendőjét! — tiltakozott Mária.

— Baj is az! A fő az egészség és hogy végre megint járni tud. Mert bizony nagyon rosszúl állt már kedvesem...

— Istenem — sóhajtotta Mária — mikor a víz alá buktam, önkéntelenül egy gonosz öreg asszony jutott eszembe, aki gyermekkoromban a vízbe akart fojtani. És arra gondoltam, hogy milyen szerencsétlen, sorsüldözött teremtség vagyok, hogy balvégzetemet sehogysem tudom elkerülni.

— Ez volt az utolsó gondolata?

— Oh nem, Isten őrizz! Az utolsó gondola-

440
 tom ahhoz az emberhez szállt, akit Istenként imá-
 dok, aki életembe a legnagyobb örömet hozta!

— Nem csodálom, ha segített magán Mária,
 mert maga olyan jó, hogy az ember boldog, ha
 csak a közelében lehet.

— És tudja miért örülök annak, hogy életben
 maradtam? Megmondom. Mert valóra akarom
 váltani azokat a légváracat, amelyekről a Saint-
 Lazare fogságban beszéltem magával... De most
 az lenne a legfontosabb, hogy végre értesíteni
 tudjam Georges asszonyt és Rudolf urat, akik bi-
 zonyára már nagyon aggódnak miattam, ha úgyan
 nem tartanak halottnak!

— Hát bizony az a gazfickó, aki a vízbe
 akarta magát fullasztani, majdnem elérte a célját!

— Hogyan, hát azt hiszi, hogy nem véletlen
 baleset ért?

— De nem ám. Véletlenül nem kap a csolnak
 akkora lyukat, mint egy gyermek feje.

— De hát mi érdekük lehetett abban, hogy
 engem elpusztítsanak?

— Ki tudja, hogy kinek állt ez érdekében?
 Mert a Martiálok — akik közé azonban az én fér-
 jem nem tartozik — ha effélére vállalkoztak, ak-
 kor bizonyára jól meg is kellett fizetni őket. És
 ezt abból a beszélgetésből is következtetem, me-
 lyet férjem a fegyházba zárt anyjával folytatott.
 No, a családnak e veszélyes tagjai sem fogják
 többé veszélyeztetni a környéket. Ugy hallom,
 minden gáztettüket, gyilkosságaikat rájuk bizo-
 nyították. Aligha fogják elkerülni a vérpadot.

— Borzasztó — kiáltotta Máriavirág — vérpadra kerülnek... egy egész család!

Ha ugyan Miklósnak nem sikerül megszöknie. Ez a gaz bandita egy fegyházba került régi cimborájával, a Csontvázzal, akivel valami szökési tervet dolgozott ki és annyira biztos a dolgában, hogy mikor a férjem, aki elég gyenge szívű volt, meglátogatta, azt mondta neki, hogy szóljon az orgazdájának, tartson készenlétben álruhát és parókát, amellyel magát szökése után felismerhetlenné fogja tenni. Hát mondhatom, nekem nem nagyon tetszik, hogy a férjem bolond jó szívére hallgatva még mindig gondoskodik erről a véreskezű társaságról, amelyik őt is megakarta ölni. Egyébként remélem el fogja felejtetni őket majd ha más vidékre költözünk. Mert itt csak addig maradunk, ameddig magát ápolni kell. Szegény férjemnek már az is elviselhetetlenül fájt, hogy apja vérpadon halt meg, Mit tenne hát most, ha azt vágnák az arcába, hogy anyja, öccse és nővére is ott fejezték be életüket? Messze fogunk hát vándorolni, el Páristól, olyan helyre, ahol senksem ismer bennünket.

— Mégis kérni szeretném magukat, hogy addig ne hagyjanak el, ameddig Rudolf úrral nem beszéltem az érdekükben. Meg fogom néki mondani, hogy maga milyen jólelkű, aranyos szívű, bátor teremtés és hogy az életemet milyen önfeláldozó hősiességgel mentette meg. Oh kérem ne menjen el, ne fozson meg attól a lehetőségtől, hogy hálámat bebizonyíthassam.

— Erre semmi szükség nincsen, amit tettem kötelességem volt és nem várok és nem is kérek érte jutalmat.

Egy kocsi haladt el a kert mellett, amelyben egy hölgy ült.

— Ah, Istenem — kiáltott fe Mária, — úgy rémlik, mintha ezt a hölgyet a Saint-Lazare fogházban láttam volna már. Igen, ő az, aki akkor olyan nyájas szavakkal vigasztalt!

— De hát honnan tudhatta meg, hogy maga itt van?

— Azt nem tudom. De ez a hölgy ismeri azt a Rudolf urat, akiről olyan gyakran beszéltem. És ha ő akarja, akkor megvalósulhatnak mindkettőnk reménykedései.

— Ah ne is beszéljen arról édes Máriavirág. Sohasem fogom én azt az erdőt meglátni, ahová olyan nagyon vágyódom férjemmel és két kis testvérkéivel, akiket tisztességben akarunk felnevelni!

Ferenc és Amanda siető lépései hallatszottak. Lelkendezve mesélték, hogy Saint Rémy gróf érkezett egy előkelő hölgy társaságában és hogy mindketten Máriavirággal akarnak sürgősen beszélni.

— No lám — örvendezett Mária — mégsem tévedtem hát!

Ugyanakkor már fel is tűnt a kerti fák között a gróf és Harvilléné, akik látható izgalommal siettek Mária felé. Clemence felsikoltott mikor

Máriát megpillantotta, hozzá rohant és a karjaiba zárta.

— Drága, aranyos kislányom! — kiáltotta könnyek között mosolyogva — mennyire boldog vagyok, hogy megtaláltam. Oh, hála Istennek, hogy megmenekült és felgyógyult. Bizony már halottnak hittük és nagyon, nagyon szomorkodtunk!

— Én is nagyon örülök és nagyon szépen köszönöm, hogy nem feledkezett meg rólam kedves, jó asszonyom! — válaszolta Mária gyengéden és szerényen viszonzva a márkinő ölelését. Azután kézen fogta a Nöstényfarkast és Clemence elé húzta.

— Ha valóban vannak, akik örülnek annak, hogy életben maradtam, úgy azoknak elsősorban ennek a derék barátnőmnek kell köszönetet mondaniok, aki élete kockáztatásával mentett meg engem.

— Legyen nyugodt drága gyermekem — válaszolta a márkinő — a maga jóakarói nem fognak megfélekedni arról a derék nőről, aki megmentette magát! A Nöstényfarkas elpirult és a földre sütötte a szemét. Iszonyú zavarban volt és nagyon feszengett az előkelő uriasszony előtt, aki igen nagy hatással volt rá.

— Most azonban mennünk kell — sürgette a márkinő. — Égek a türelmetlenségtől, hogy azokhoz vigyem, akik kétségbeesetten gyászolják magát és akiket boldoggá fog tenni ez a viszontlátás. Majd óvatosan beburkoljuk a kendőkbe, a ruga-

nyos hintó lágyan fogja ringatni, minden baj nélkül fogunk Párisba megérkezni.

Azután Saint Rémy grófhhoz fordult:

— Kedves gróf úr, legyen szíves és közölje a bátor nővel a párisi lakásom címét és intézkedjék, hogy még holnap ott viszontláthassam. Majd ott fog elbúcsúzni a barátnőjétől. Ez az egyetlen mód, amivel erre a látogatásra kényszeríthetem, különben félek, nem jönne el.

Ezek a nyájas szavak annyira felbátorították a Nöstényfarkast, hogy visszanyerte beszélőképességét.

— Oh, méltóságos asszonyom — mondotta — okvetlenül el fogok menni, mert valóban szívemhez akarom még egyszer szorítani Máriát, mielőtt végleg elbúcsúznánk!...

És néhány perccel utóbb a márkinő hintója sebes iramban vitte Máriát Páris felé.

SZENVEDÉS.

Rudolf a legszörnyűbb lelkiállapotban érkezett lakására a jegyző házából. Az est rémes eseményei, leányának sohasem sejtett tragédiája teljesen megzavarták a máskor fölényes és okos embert. Rettenetesen szenvedett, szemét egy pillanatra sem tudta lehunyni és alig várta, hogy megvirradjon. Akkor nyomban magához kérette Murphot. Régi, kipróbált barátjának mindent őszintén elmondott.

Murph sápadtan, mélyen megrendülve hallgatta a megdöböntő gyónást.

— Borzasztó, amit Fenséged mond! Oh, én jól tudom, milyen mélységes bánatot és gyötrelmet jelent mind ez, mégis arra kérem, legyen férfi, szedje össze magát, ne roppanjon össze a megpróbáltatás súlya alatt.

— Ha arra gondolok, mennyit kellett szenvednie szerencsétlen kis lányomnak mielőtt korai

sírhába hullott, úgy attól félek, hogy megőrülök!

— Bármilyen lesújtó és vigasztalan mindez, enyhítse fájdalmát az a tudat, hogy mindezért semmiféle szemrehányás nem érheti és hogy a szegény leánykának legalább utolsó néhány hónapját bearanyozta. És talán a sokat szenvedett, gyenge szervezetű leánykára végzetes lett volna, ha hirtelen megtudja születése titkát!

— Oh, ne mondd ezt Murph. Annyi gyengédséggel és szeretettel készítettem volna elő. Százféle módja lett volna ennek. De minek gyötörjem minek korbácsoljam magam e gondolatokkal? Most már késő, mindennek vége. Elpusztult az a drága lény, akinek én annyira méltatlan apja voltam!

— De királyi Fenség, csillapodjék, ne izgassa magát! — kérlelte Murph.

— Ne beszélj... ne igyekezz vigasztalni! Komisz, rossz apa voltam, aki megérdemlem e büntetést.

Megállt, megtörölte verejtékes homlokát és keserű öngúnnyal fordult Murph felé.

— Miért mondd azt, hogy megaranyoztam élete utolsó napjait? Látod, ezt sem tettem helyesen. Miért adtam ki Georges asszonyhoz és miért nem tartottam magamnál. Most csak ki kellene nyújtanom karomat, hogy a szívemre szoríthassam. De hát ez az emberek baja: a jót csak félig tudják cselekedni! Azt hittem nagylelkű vagyok, ha ezt a lányt, akit jósága és lelkének emelkedettsége nemesebbé tett, mint amilyen nemessé bár-

milyen születés is tehette volna, egyszerűen alamizsnával elégítem ki és falura adom. Nem tudtam eléggé jó lenni, eléggé önzetlen és nagylelkű. Rossz fiú voltam és rossz voltam mint apa is!

Murph nem válaszolt, tudta, hogy ekkora fájdalomra amúgy sincsen vigasz.

— Nem maradok itt tovább — mondotta Rudolf — gyűlölöm Párist, amely ekkora szenvedést hozott nekem. Már holnap csomagolunk és elhagyjuk örökre. Az útunk majd Bouquevalon át fog vinni. Mégegyszer megakarom nézni azt a szobát, melyben drága leánykám utoljára lakott, összegyűjtök minden tárgyat, melyet kezével érintett és azután azt mind elszállítatom Gerolsteinbe, ahol mauzoleumot építtetek, amelyben emlékoszlopot állítok neki. Ott újra megépíttetem ezt a szobát és éppen úgy rendezem be, mint ahogyan akkor volt, mikor ő elhagyta.

— Fenség — mondotta Murph, aki Rudolf komor gondolatait szerette volna elterelni — elfelejti, hogy holnap van Buquevalban Georges asszony fiának és Gerlice kisasszonynak az esküvője. És Fenség azonkívül, hogy Germain úr jövőjét biztosította és a menyasszonynak fejedelmi kelengyét adott, még azt is megígérte, hogy résztvesz az esküvőjükön! Talán az ifjú pár boldogsága Fenséged fájdalmát is enyhíteni fogja. — Nem kedves barátom, nékem nincs annyi erőm, hogy holnap oda menjek. Légy szíves és képviselj te engem. És egyben kérd meg Georges asszonyt, hogy minden legkisebb apróságot is gyűjtsön a

legnagyobb gonddal össze, ami meghalt leányommal bármilyen vonatkozásban is állt.

— Királyi Fenség, csak nem utazik el annélkül, hogy Harville márkinővel még egyszer találkozzék?

Rudolf megrezzent e név hallatára. Még mindig nagyon szerette Clemencet, de szíve e pillanatban annyi fájdalommal volt tele, hogy más érzésnek nem tudott helyet adni. Tudta, hogy csak e nő végtelen jósága és szerelme enyhíthetné kínjait, de mégis, szemrehányást érzett arra a gondolatra, hogy most már érzéseknek adja át magát, mint fájdalomnak.

— Képtelen vagyok Murph mostani lelkiállapotomban bárkivel találkozni. Én egyébként megírtam Harvillenénak, hogy mennyire fáj nekem Mária eltűnése és most, ha tudatni fogom véle, hogy Mária a tulajdon édes gyermekem volt, akit ilyen borzalmas módon vesztettem el, úgy bizonyára meg fogja érteni mélységes gyászomat, amely megakadályoz abban, hogy véle találkozzam.

AZ ASSZONY, AKINEK SZIVE VAN.

E pillanatban halkan kopogtak az ajtón. Egy lakáj lépett be és halkan néhány szót szolt Murphoz, aki erre engedelmet kért, hogy néhány percre távozhasson a szobából.

Rudolf — alig lépett ki Murph az ajtón — még hevesebben engedte át magát kínzó gondolatainak.

— Nem szabad többé találkoznom a márkinővel — jajdult fel — nem vagyok méltó arra, hogy ez a nemes nő szeressen engem. Oh, én nyomorultak, nyomorultja, aki nem éreztem meg, hogy a tulajdon véremmel vagyok együtt és nem kerestem fel naponta Bouquevalban . . . Borzasztó, hogy nem tudom tisztán felidézni a hangját, szavait, mosolyát!

Az ajtó hirtelen újra felnyílt és Murph halál-sápadtan, reszketve lépett be. Rudolf megdöbbenve és iszonyodva vette észre hűséges emberének ezt a rettentő felindulását.

— Beszélj, mi történt! — kiáltotta.

— Semmi rossz Fenség... ne ijedjen meg. De valaki, aki a másik szobában áll, nagyon szeretne Fenségeddel beszélni. Harville márkinő várakozik odakint.

Most Rudolf arcából szökött ki a vér.

— Harvillené? — mondotta megdöbbenve — nem... képtelen vagyok most nyugodtan beszélni.

— De a márkinőnek valami fontos, nagyon fontos közölni valója van és félek...

— Miért kertelsz? Miért nem mondod meg az igazat? Mi történt? Mit mondott a márkinő, miért feszítesz még te is kárpadra?

— Azt mondta: Sir Walter Murph, bizonyára csodálkozik, hogy itt lát, de vannak az életben rendkívüli körülmények, melyek között az ember néha kénytelen túl tenni magát a szokásos formákon. Nagyon sürgős közölni valóm van a Fenséggel és kérem eszközölgjön ki számomra egy rövid kihallgatást az Ön jelenlétében, mert tudom, hogy Ön bizalmasa és jó barátja a Fenségnek. Mellőztem a kihallgatás kérésének szokásos formáit, mert az ügyben egyetlen percet sem szabadott tovább is veszítenem.

Murph hangja még jobban remegett és sápadtsága is növekedett. Rudolf nyugtalansága egyre növekedett.

— Nem értem, hogy mit titkolsz előttem, mit jelent ez a nagy izgalom. A márkinőnek tehát

valami egészen különös, rendkívüli közlendője van...

— Fogalmam sincsen semmiről Fenség, talán csak azért vagyok ennyire izgatott, mert éppen az imént beszéltünk a márkinőről és a megjelenése olyan váratlan, a viselkedése annyira felindult...

— Félek, hogy még nem telt be a keserű pohár! — mondotta fájdalmasan Rudolf. De hozza bár halálos ítéletem hírét a márkinő, fogadni fogom!

*

* *

Clemencenek első pillanatra feltűnt mikor a szobába lépett Rudolf sápadtsága és annyira megijedt, hogy önkéntelenül is felkiáltott: Jóságos Isten, mi baja van Fenség?

— Hogyan, hát még nem tudja? — kérdezte Rudolf, aki alig tudta könnyeit visszafojtani. — De ne... hagyjuk ezt... ne beszéljünk róla, mert félek, nem bírom el a fájdalmakat!

— Atyám nevére, aki barátja volt Önnek és akinek megmentette az életét kérem Önt Fenség, hogy legyen részvéttel irántam, érezze meg, mennyire egész lelkemmel állok maga mellett és mondja meg, hogy mi bántja?

— Oh, kedves barátnőm a legszörnyűbb hírről kell értesítenem. Mióta Máriavirág eltűnését közöltem Önnel, megtudtam, hogy ez a leány a

tulajdon vérem... az én halottnak vélt és százszorosán megsíratott gyermekem!

— Mária, az Ön leánya!? — kiáltotta az elképedés, csodálat és zavar hangján a márkinő.

— Igen és látja most, mikor Murph berohant és azt mondta, hogy Ön keres engem, egy pillanatra úgy éreztem, hogy talán valami jó hírt kapok... De hát ez persze képtelenség... de ne csodálkozzék ha ennyire zavartnak lát, hiszen majdnem az eszemet vette el ez a nagy csapás!

Harvillenét a viharos érzések özöne ragadta hatalmába. Megrendülésében, örömeiben és aggodalmában szólni sem tudott. Áldotta a gondviselést, amely néki juttatta azt a boldogságot, hogy az annyira imádott hercegnek visszaadja elvesztett leányát, de viszont nem tudta, hogyan közölje véle ezt a hírt, mert félt, hogy a váratlan öröm talán végzetessé válhatna a hercegre. De érzései annyira túlfütöttek, hogy nem bírt magával és térdre roskadva, imára kulcsolt kezekkel így kiáltott fel: Legyen áldott az Ur neve, akinek jószágát és kegyességét újra felismerem és aki megengedte nekem, hogy én közöljem az atyjával azt a hírt, hogy leánya megmenekült!

Murph és Rudolf jól hallották e szavakat, noha a márkinő halkán, mélységes áhitattal ejtette ki azokat. Rudolf előre lépett, arcán leírhatatlan érzés tükröződött, Murph hozzá rohant, mert attól félt, hogy Rudolf megőrül. A márkinő, akinek bájos vonásain most angyali öröm mosolygott, igent biccentett Rudolf kérdező pillantására.

— És hol van? — dadogta Rudolf, a felindulás lázában dideregve.

— Lent a kocsimban.

Murph egész erejére szükség volt, hogy visszatartsa Rudolfot, aki vad ugrással akart kiszaladni az ajtón.

— Fenség — könyörgött Murph — gondolja meg, hiszen a leánykának esetleg halálát okozhatná a váratlan felindulás!

— Csak tegnap óta van ágyon kívül, még igen nagy gyengédségre szorul. A legnagyobb kíméletet kell kérnem Fenség! — jegyezte meg Clemence is.

— Igen, igaza van — rebegette Rudolf, akit a nagy izgalom kimerített. Kérni fogom az Istent, hogy adjon elegendő erőt ahhoz, hogy kellő nyugalommal tudjak viselkedni.

Fel és alá sétált a szobában azután Murphoz fordult.

— Jó, most még nem akarok hát vele találkozni, megvárom, amig izgatottságom kissé lecsillapodik. De hidd el édes barátom, hogy ez már erőmön felül van!

Azután Clemencehoz lépett.

— A sors súlyos büntetést mért rám tévedéseimért és hibáimért és boldog, kimondhatatlan boldog vagyok, hogy az asszonyok legnemesbje hozta el nekem a bűnbocsánatot jelentő örömhírt!

— Királyi Fenség — válaszolta nem kisebb felindulással a márkinő — Ön az atyám életét

mentette meg és én hálát adok az Istennek, hogy én viszont a gyermekét vezethettem vissza a karjaiba. Bizony, alig mertem ide hozni a drága gyermeket, mert féltettem őt is, magát is a viszontlátás izgalmaitól.

— De hát ki volt az, aki megmentette? Ugy-e ezt megmondhatja, ezt tudnom kell!

— Egy bátorszívű, derék leány, aki élete kockáztatásával húzta ki a Szajnából.

— Ismeri ezt a derék nőt?

— Holnapra magamhoz rendeltem.

— Végtelen és leróhatatlan hálával tartozom neki. De igyekezni fogok minden emberit megtenni, hogy ne mutakozzam hálátlannak.

— Milyen jó, hogy nem hoztam fel mindjárt magammal Máriát — fordult a márkinő Murph felé. Ez az izgalom bizonyára megártott volna neki.

— Igen méltóságos asszonyom — válaszolta Murph, — nagyon szerencsés gondolat volt, hogy a kocsiban hagyta.

Rudolf közben nagy erőfeszítéssel nyugalmat erőltetett magára.

— Márkinő — fordult Clemencehoz — most már ismét ura lettem önmagamnak és látni óhajtom a leányomat. Murph — mondotta mélyen megindulva — hozzd fel a gyermekemet! Nem felejttem el, hogy minden meggondolatlanság milyen káros izgalmat válthatna ki a gyermekben, de most már vállalni merem a felelősséget. Tehát menj Murph és hozzd ide!...

— Igen Fenség — válaszolta Murph, aki gondosan figyelte a herceg arcát — most már magam is úgy érzem, hogy uralkodni fog tudni magán!

— Siess, siess, öreg barátom! — könnyögött Rudolf.

— Igen, nyomban Fenség, csak még egy pillanatot kérek! — mondotta a derék barát és gyorsan letörölte könnyeit. — Nem akarom, hogy lássa könnyeimet! De — szólt hirtelen megállva az ajtó küszöbén — mit mondjak neki?

— Igaz, mit mondjon neki? — hökkent meg Rudolf is.

— Csak annyit — válaszolta mosolyogva a márkinő — hogy Rudolf úr látni szeretné!

— Igen, ez teljesen elegendő lesz! — vélte Rudolf is.

— Valóban, kitűnő gondolat! — helyeselte Murph is, de egy lépést sem mozdult.

— Ugy látom, hogy maga fél egy kicsit kedves sir Walter? — kérdezte kedvesen a márkinő.

— Bevallom, nagyon szégyenlem, de életemben nem volt még ilyen szívdobogásom.

— Talán akkor várj még egy kicsikét, — agódott Rudolf. — Várd meg, amíg lecsillapodsz.

— Már megyek... ne haragudjon Fenség, de úgy látszik öregszem és meg kell bocsájtania az ilyen elérzékenyülést!

És e szavak után gyorsan kisietett.

Rövid szünet következett. Clemencenak eszébe jutott, hogy Rudolf lakásán van és egyedül van véle a szobában. Arcára könnyű pir szökött.

És hirtelen úgy érezte, hogy Rudolf mellette áll.

— Egy vallomást kell Önnek tennem Clemence — mondotta Rudolf halk, elfogódott hangon — és hogy ezt a napot és ezt a percet választottam megtételére, csak azt bizonyítja, hogy mennyire ünnepélyesnek és komolynak érzem azt, amit mondani szándékozom. Amióta csak ismerem, szeretem magát. Amig erről nem szabadott szólnom, magamba rejtettem ezt az érzést. Most azonban Ön szabad. A sors úgy akarta, hogy maga vezesse vissza karjaimba a lányomat. És most azt kérdezem: nem akar néki az anyja lenni?

— Királyi Fenség — kiáltotta megremegve Clemence — nékem mondja... hozzám intézi ezeket a szavakat?

— Igen magához és kérem, ne utasítson el. Tegye ezt a mai napot tökéletesen boldoggá!

Clemence, aki már évek óta hordta szívében a herceg iránti szenvedélyes szerelem minden nemes szépségét és fájdalmát, azt hitte, hogy álmodik.

— Fenség, leírhatatlanul boldoggá tesznek a szavai, de mégis, emlékeztetnem kell arra a nagy szakadékra, amelyet az Ön uralkodói volta emel kettőnk közé.

— Csak az én szívemre és leánykám érdekére gondoljon! — mosolygott Rudolf. És tegyen boldoggá mindkettőnket. Őt is és engem is. Hadd mondhassa az én kis lányom nekem azt, hogy: atyám! és magának azt, hogy: anyám! És a kis Klárihoz, a maga leánykájához: hugom!

— Oh Fenség, hogy is válaszolhatnék másként az Ön nemes szavaira, mint a hála könnyeivel? De vigyázzon — rezzent meg hirtelen — leánykájának lépteit hallom!

— Szerelmem nevében könyörgöm: mondja, hogy a mi lányunk lépteit!

— Igen... legyen úgy... a mi lányunk lépteit!

APA ÉS LEÁNYA.

Murph szinte karjaiban vitte be Máriát a palotába. Tágra nyílt szemekkel, ámúlva nézte Mária az eléje táruló csodát, a márványlépcsős előcsarnokot, az egyenruhás inasokkal telt előszobát, a selyemtapétás kis szalónt, melynek aranyozott bútorai olyanoknak tünnek fel előtte, mintha mesék elevenedtek volna meg. A legnagyobb fényűzés, melyet Máriavirág eddig látott a bouquevali majorság szobácskája volt és így nem tudta, hogy miféle káprázat játszik vele?

Alig hallotta meg a márkinő a közeledők lépteit, eléjük sietett és a leánykát gyengéden átka-rolva betámogatta a szalonba, melynek márvány kandallója előtt mélyen megindulva, mozdulatra képtelenül állt Rudolf. Murph nagy bölcsen az ablak függönye mögé bújt, mert úgy érezte, hogy megint elhagyja a nyugalma és nagyon elérzékenyült. Mária, mikor megpillantotta Rudolfot, aki-

ben valósággal Istenét látta, remegni kezdett.

— Szedje össze magát gyermekem! — bízta nyájasan a márkinő — csak bátorság, nem szabad felizgulnia! Jőjjön közelebb szívem, a maga jóbarátja Rudolf úr már nagyon szomorkodott maga után és most igen boldog, hogy az Isten kegyelméből ismét viszontláthatja magát!

— Igen — mondotta mélységes meghatottsággal, remegő hangon — úgy van, amint ez a drága jó asszony mondja. Kimondhatatlanul örülök, hogy az Ég megoltalmazta és visszahozta hozzám!

Rudolf nem tudta folytatni... el kellett fordítania fejét, hogy könnyeit megtörölje.

Clemence, hogy Mária figyelmét elterelje, egy karosszékhez vezette és szelíden oda ültette.

— Még kímélnie kell magát leánykám, hiszen még nagyon gyenge!

A leányka iszonyú zavarban volt. Nem mert a gyönyörű székre ülni és annyira elfogult volt, egy hang sem jött ki a torkán, noha nagyon szégyenlette, hogy ilyen ügyefogyottan viselkedik jótevője előtt.

Végre Rudolf annyira összeszedte akaraterejét, hogy képesnek érezte magát arra, hogy leánya felé közeledjék. A székhez lépett és meleg, remegő hangon mondotta:

— Gyermekem, édes kis lányom, csakhogy megint megtaláltalak. Soha, soha többé nem szabad elhagynod a barátaidat. El kell felejtened

mind azt a sok szenvedést, melyet a múltad rejtett az én hibám folytán!

— Igen, drága gyermekem — mondotta a márkinő — Rudolf úrnak igaza van. Semmivel sem mutathatod meg jobban azt, hogy szeretsz bennünket, mintha elfelejtetted a múltat.

— Oh Rudolf úr legyen meggyőződve és Ön is kedves, jó asszonyom — szólalt meg végre Mária — hogy sohasem fogom egy pillanatra sem elfelejteni, hogy milyen szerencsétlen lennék a maguk jósága nélkül!

— És mi majd gondoskodni fogunk arról, hogy soha többé ilyen szomorú gondolatok ne is juthassanak az eszedbe! — válaszolta Rudolf.

— Nagyon boldog vagyok és köszönöm ezt a nagy jóságot! De kérem szépen Rudolf úr, tessék megmondani, mit csinál a kedves Georges asszony? Az a jóságos asszony, aki megengedte, hogy az anyámnak tekintsem.

— Nagyon jól van és nagyon boldog. De erről később. Most egészen más, nagyon fontos dolgot kell veled közölnöm.

— Velem kedves Rudolf úr?

— Ugy bizony. Mert eltűnése óta igen érdekes és fontos adatokat sikerült beszerezniem születésedre vonatkozólag. Igen, tudom már, hogy kik voltak a szüleid, hogy ki az atyád!

E szavaknál Rudolf sirásba tört ki. Mária megrendülve, elképedve nézett rá. Megrökönyödését csak növelte, hogy Murph e pillanatban na-

gyot tüszentett és utána ő is szipákolni, sírni kezdett, akár a kis gyermekek.

— Igen kedves Mária — mondotta Clemence — tudjuk, hogy ki volt az édesatyja és azt is tudjuk, hogy életben van!

— Az apám él?! — kiáltotta Mária olyan hangon, amely Rudolf szívét ismét megremegtette és önuralmát erősen próbára tette.

— Igen... és rövidesen, talán egészen hamarosan látni is fogja. De nagy meglepetésre kell elkészülnie és nem szabad megijednie, ha megtudja, hogy az illető nagyon, nagyon előkelő úr!

— És az édes anyám — kiáltotta Mária — az édes anyámat is látni fogom?

— Erre a kérdésére majd az édes atyja fog válaszolni. Bizonyára örülne, ha őt is láthatná, ugy-e?

— Oh hogyne, természetesen! — válaszolta Mária kipirúlva.

— Nos, egyelőre be kell majd érnie az édes atyjával, aki — ezt biztosra ígérhetem, — annyira jó lesz magához, hogy édes anyját is kárpótolni fogja.

— És attól a naptól kezdve, hogy édes atyád ismét oldalad mellett lesz, új életet fogsz kezdeni kis lányom! — mondotta a herceg és az utolsó szavakat olyan különös bensőséggel hangsúlyozta, hogy a jelenlévők mélyen meghatódtak és Mária valami távoli sejtéssel, riadtan és kérdően nézett Rudolf szemébe.

— Uj életet kezdjek Rudolf úr? De hiszen én

már akkor kezdtem új életet, amikor Ön megkönyörült rajtam és elvitt Georges asszonyhoz a majorságba.

— Az édes atyád a legnagyobb szeretettel vár rád Mária!

— Az édes atyámat még nem ismerem, de Önnek köszönhetek mindent és Öné minden há-lám.

— Hát éppen úgy szeretsz, mintha édes atyád lennék? Vagy talán még jobban?

— Én úgy áldom és tiszteltem Önt Rudolf úr, mint a jó Istent, mert olyan csodát tett velem, amit csak az Isten tud megcselekedni. Ezt én mindenkinek mindig meg is mondtam. És a szerencsétlenek között mindig azt hirdettem: reménykedjete, mert én ismerem a nyomorultak megváltóját, Rudolf urat, aki nem hagyja el az igazakat. És azokhoz, akik a jó és rossz között ingadoztak, így szóltam: ne legyetek rosszak, mert Rudolf úr megbünteti a gonoszakat. És mikor közel voltam a halálhoz, arra gondoltam, hogy az Ur magához fog venni az égbe, mert Rudolf méltónak talált a kegyeire.

Mária lelkesedése legyőzte félelmét, csengő hangon, szinte imaszerűen mondta el e szavakat és a szemei tiszta, angyali fényben ragyogtak.

Mária szavait mélységes csend fogadta. Mindenkinek könny ült a szemében.

— Ugy látom gyermekem — szólalt meg végre remegő hangon Rudolf, hogy a te romlatlan, nemes szívedben nékem jelölted ki az apa helyét!

— Nem az én hibám — válaszolta elpirulva és szemét földre sütve Mária — hogy nem ismerem édes apámat. Ön ismerte multamat és mégis csupa szeretettel emelt magához. Viszont édes atyám nem ismeri multamat és később talán meg fogja bánni, ha most vissza fogad. Ha csakugyan olyan nagy úr, akkor bizonyára restelkedni fog miattam.

— Miattad szégyenkezni? Oh, hogyan mondatsz ilyet! — kiáltotta felindultan Rudolf. Te vérrokonságban állsz Európa királynőivel és ugyanaz a tisztelet és méltóság illet meg, mint a többi hercegnőt!

— De királyi Fenség! — kiáltották egyszerre Murph és Clemence, akik megijedtek Rudolf heves kitörésétől és attól a sápadtságtól, mely Mária arcát egyszerre elfehéřítette.

— Hogyan mondhatod gyermekem — folytatta Rudolf még jobban felindulva — hogy bárkinek is szégyenkeznie kellene miattad? Nem, ellenkezőleg! Ha valaha is örültem annak, hogy a sors különös kegyelméből a legmagasabb rangot elért családban születtem, úgy ez most van, mert ez lehetővé teszi, hogy abból a mélységből, amelybe méltatlanul taszítottak, abba a magasságba emeljelek, melyre méltóvá tesz kiváltságos lényed. Hallod ezt imádott gyermekem? Felfogod a szavaim értelmét te édes, egyetlen leányom? Mária, én vagyok az apád... én vagyok!...

És érzéseit nem tudva tovább tartóztatni, Ru-

dolf Mária mellé roskadt és könnyeivel meg csókjaival borította el.

— Oh, hála... hála az Úrnak! — kiáltotta Mária imára kulcsolt kezekkel. — Akkor hát tovább is olyan nagyon, olyan bensőségesen szerettem az én jótevőmet, mint eddig. Szabad imádnom, mellette élnetek! Miként köszönjem meg ezt a jó Istennek?

De a megrázkódtatás sokkal nagyobb volt, semhogy a betegségéből még alig kilábolt gyermek azt elviselhette volna és alig ejtette ki ez utolsó szavakat, ájultan hanyatlott párnáira.

Rudolf ijedten fogta fel karjaiba, Murph pedig fejét vesztetten rohant a másik szobába és torkaszakadtából kiáltotta:

— Dávid... Dávid! Gyere azonnal! Nagy baj van!

— Oh, én átkozott, ostoba ember! — jajveszékelt Rudolf. — Alig találom meg a lányomat, már újabb veszélyt hozok rá! Mária, én szerelmetes, édes gyermekem, térj magadhoz, hallod a szavam? Én szólítlak, az apád! Ne haragudj rám, hogy nem tudtam magamban tartani ezt az édes, fájdalmas titkot, amely kikíváncozott a szívemből.

— Nyugodjon meg, Fenség, — vigasztalta Clemence, — nem hiszem, hogy komolyabb baj lenne. Inkább csak gyengeségi roham ez, amely hamarosan el fog múlni.

E pillanatban már berohant Dávid, kezében az orvosságos szekrénykével és egy papírszelettel,

melyet Murph kezébe nyomott.

— Dávid! — kiáltotta Rudolf, — én egyszer az életedet mentettem meg. Most fizesd vissza ezt azzal, hogy mentsd meg a leányom életét!

Dávid, akit ezek a szavak a legnagyobb ámulatba ejtettek, tüstént Máriához fordult, figyelmesen megvizsgálta érverését és azután így szólt:

— A szívverés nem hagy ki, elég erős, nincsen semmi baj. Néhány csepp étterrel magához fogom téríteni a kis beteget.

— Igazat beszélsz? Oh, be boldoggá tettél, drága Dávidom. Hallotta Clemence? Él... élni fog a mi kis lányunk!

Közben Murph elolvasta azt a papírszeletet, melyet Dávid a kezébe nyomott és idegesen megrezzenve fordult a herceg felé.

— Igen, kedves jó Murphom, egészen rövid időn belül Mária édes anyjának fogja nevezni a márkinőt!

Murph egész testében remegett.

— Királyi Fenség! — mormogta halkan, — az a hír, melyet tegnap éjjel kaptunk, nem fedi a valóságot.

— Melyik hír? — kérdezte megdöbbenve Rudolf.

— Az, hogy Mac Gregor grófnő meghalt. Csak erős, sokáig tartó ájulása volt, melyből azonban magához tért. Súlyosan beteg, de még életben van.

— Mit mondasz? A grófnő...

— Orvosai abban bíznak, hogy még megmen-
tik! — dadogta Murph.

— Oh, Istenem! — kiáltotta Rudolf, mintegy
villámsujtottan. A márkinő megdöbbenve nézett
rá.

Dávid, aki eddig Máriával foglalkozott, az er-
kélyajtóhoz lépett és azt felnyitotta.

— Friss levegőre visszük a beteget. Kivisszük
szépen az erkélyre és az ájulásnak egyszeriben vé-
get vetünk!

Murph Dáviddal együtt felemelte a széket,
melyen Mária ült és kivitték az erkélyre.

Rudolf kettesben maradt Clemence-szal.

ÖNFELÁLDOZÁS.

— Oh, drága Clemence — kiáltotta Rudolf, — Ön ugyebár nem tudja, kicsoda Mac Gregor grófnő, ha ismeri is. Nem tudja róla, hogy ő Mária édes anyja!

— Jóságos Isten! — káltotta megrettenve a márkinő — és mi azt hittük, hogy meghalt!

Nagy, feszült csönd támadt. Clemence úgy érezte, hogy a szíve megszakad.

— Azt sem tudja, — folytatta Rudolf, — hogy Sarah, aki féktelenül nagyravágyó volt, mint ifjú embert behálózott, és titokban házasságra léptem vele. Ezt a házasságot később semmisnek nyilvánították. Sarah akkor megfogadta, hogy tűzön-vízen keresztül mégegyszer kényszeríteni fog arra, hogy feleségül vegyem. Eleinte csak a düh, bosszú és kétségbeesés vezette és egyik legszörnyűbb tette az volt, hogy Máriát idegen, gonosz kezekre adta. Később a leányt már vissza akarta szerezni,

hogy fegyverül használja fel velem szemben...

— Oh, most már értem, miért gyűlölt engem Sarah! — kiáltott fel Clemence.

— Igen, gyűlölte magát, elakarta pusztítani, mint mindenkit, aki jó volt hozzám és a közelembé került. És féktelen önzésében majdnem gyilkosa lett a tulajdon lányának. És most azt hallom, hogy nem halt meg! Ez a nő az én üldöző és bosszúálló végzetem, aki nem bocsájt ki a karmaiból. Ime, vélt halottaiból is feltámadt, csakhogy megsemitse még egy, talán legszebb álmomat, hogy megkerült lányomnak édes anyát adjak a maga személyében!

— Bátorság, Fenség, — mondotta könnyek között Clemence. — Az én szívem is vérzik, de fejet kell hajtanunk a végzet előtt, amely talán éppen a gyermek érdekében rendelkezett így. Mert hiszen éppen az előbb mondotta Fenség, hogy ezentúl gyermekének akar élni és véle szemben akarja jóvá tenni a sors igazságtalanságait. Nos, ezt a jóvátételt feltétlenül azzal kell kezdenie, hogy törvényesíti a leányát, tehát nyilvánosan és annak rendje-módja szerint feleségül kell vennie Sarah grófnőt.

— Nem, erre képtelen vagyok, annyira mélyen és olthatatlanul gyűlölöm ezt a gonosz nőt. Én Máriát gyermekemül fogom elismerni és nevelését, gondozását Önre fogom bízni, akiről bizonyos vagyok, hogy valóban anyai szeretettel fogja körülvenni.

— Királyi Fenség, ezt nem teheti meg. Hiszen

ez annyit jelentene, mintha elakarná titkolni leánya származását. Sarah grófnő ősnemesi, főúri családból származik. Ha családja rangban nem is egyenlő az Önével, mégsem méltatlan és szégyenleni való. Ha tehát a házasság nem is lenne egyenrangú, de mindenesetre törvényessé tenné Mária születését, aki szégyenkezés nélkül hivatkozhatna bármikor atyjára és anyjára.

— De hogy mondjak le magáról? Hogyan hagyhatnám el, mikor szeretem? Oh, maga nem szeret engem annyira, mint én magát!

— Ha ezt gondolja, — bármennyire fáj is ez nekem, — örülnöm kell, mert ez az érzés meg fogja könnyíteni új helyzetébe való belenyugvását.

— De hogyha vélem érez, ha maga is szenved, akkor mi lesz magával? Mi a további életcélja?

— A jótékonyság gyakorlása, a szenvedők könnyeinek felszárítása, amint azt Ön tanította.

— Hallgasson meg, Clemence. Leányom kedvéért lehet, hogy csakugyan rászánom magam arra, hogy Saraht feleségül vegyem. De véle egy percig sem akarok együtt élni, mert mást, mint megvetést, nem érzek vele szemben. És Máriát nem is mutatom meg neki. Azt akarom, hogy Mária magánál maradjon. Nem fogom őt megfosztani attól a szeretettől, melyet egyedül Öntől remélek az ő számára.

— Máriának csak az Ön oldala mellett van helye. Törvényes leánya lesz egy uralkodó herceg-

nek és abban a fényben, tiszteletben kell élnie, mely őt rangjánál fogva megilleti.

— Maga könyörtelen, Clemence és én nagyon, nagyon boldogtalan vagyok!

— Hogy mondhatja ezt, hogy szabad így beszélnie? Ha még néhány perc előtt, mikor leányát halottnak vélte, azt mondták volna, hogy fejezze ki egy kívánságát és az teljesedni fog, úgy kétségtelenül azt kívánta volna, hogy leánya támadjon fel. Most ez megtörtént. Mi jogon nevezheti hát magát boldogtalanoknak? Mit szólna ehhez Mária, ha meghallaná?

— Igaza van, — mondotta hosszas hallgatás után Rudolf. — Nem szabad az Istentől túlsok boldogságot kérni, ennyit talán nem is érdemelnek meg. Valóban, nékem most elsősorban leányom iránti kötelességemnek kell eleget tenni. De nem bánom, hogy egy pillanatig haboztam, mert így a maga fenkölt lelkének újabb szépségeit, önfeláldozásának nemességét ismerhettem meg.

— Ha jónak lát, úgy ez a maga érdeme, maga költötte fel bennem a nemes indulatokat. Nos, Fenség, mihelyt Mária egészségi állapota megengedi, vigye őt Németországba. Ott az új és nyugodt környezetben el fogja felejteni Párist, az egész borzalmas multat.

— De maga Clemence...? mi lesz magával?
— kérdezte remegő hangon Rudolf.

— Engem, — mondotta lassú, meghatott hangon Clemence, — mindenért kárpótol az a vallo-
más, melyet nékem tett és melyet én egész szívem-

ből viszonzok. Ez a szerelem be fogja tölteni életemet, felemel minden kicsinyes gond és küzdés fölé, meg fogja szépíteni érzéseimet, beragyogja a lelkemet. Állandó levelezésben leszünk és a lelkünk örökös kapcsolatban marad. És ha elérkezne az az idő, hogy ismét szabadon beszélhetünk szerelmünkről, akkor én az első hívó szóra Fenséged után Németországba megyek, elfoglalom majd azt a helyet, melyet számomra méltónak talál kijelölni és nem fogom elhagyni többé soha!

Az erkély ajtaja kinyílt és Murph boldog izgalmossal rohant be.

— Királyi Fenség, — kiáltotta, — a hercegkisasszony magához tért és első szava az volt: Hol van édesatyám? Siessen hozzá, látni akarja!

*

Néhány perccel utóbb Harvillené elhagyta Rudolf palotáját. Rudolf pedig Murph, Graun báró és egy segédtszt kíséretében Mac Gregor Sarah grófnőhöz sietett.

AZ ESKÜVŐ.

Mac Gregor grófnőt Rudolf látogatása és főleg Máriának halálhíre, végsőkig felizgatta. A heves mozgás folytán, melyet felindult állapotában végzett, sebe újra felfakadt és a belső vérzés a halálhoz hasonló mély ájuláshoz vezetett. Erős szervezete azonban ezúttal még diadalmaskodott a halálon és az élet lángja ismét fellobogott benne.

Az orvos nem engedte, hogy feküdjön, mert félték a tüdőgyulladástól. Magasra párnázott karosszékben ült és fivérével beszélgetett. Nagyon szenvedett, a seb tűrhetetlen fájdalmakat okozott.

— Drága húgom, — mondotta Tamás, — végtelenül sajnállak. Állapotodban talán éppen annyira belejátszanak a lelki, mint a testi szenvedések. Lehet, hogy egy újabb izgalom halálot okozná, de lehet az is, hogy az öröm gyógyulósodat idézné elő.

— Nékem már nincs mit várnom, Tamás. Már

semmi sem érdekel, semmi nem izgat, talán Rudolf halálának híre is hidegen hagyna. Ártatlanul megölt gyermekem szelleme kísért egyre... Miattam pusztult el, az én bűnöm ez... és most, hogy már nincsen gyermekem, most érzem csak, hogy mit vesztettem!

— Ej, ne mondd ezt, Sarah! A becsvágyad le-törése keserít el!

— Tévedsz, Tamás. Mióta Rudolffal beszéltem és rettentő vádjait az arcomba vágta, megváltoztak az érzéseim. Sohasem tudtam, sohasem hittem, hogy leányom ilyen rémületes életet élt és most, késői bánattal felébredt bennem a lelkiismereti furdalás és az anyai szeretet!

— És ha, — mondotta Tamás, — valamilyen csoda folytán életre támadna a leányod és eléd állna, mit tennél akkor?

— Meghalnék a szégyentől és kétségbeeséstől, ha rám nézne!

— Ne hidd ezt. Mert ha leányod csakugyan élne, akkor valóra válnának büszke álmaid, mert Rudolf feleségül venne!

— Ha ez a képtelen eset bekövetkezne, úgy nékem meg kellene hálnom. Mert nem lenne jogom az oldala mellett élnem méltatlan és szégyenteljes multam után. Nem tudnék sem az ő, sem a leányom szemébe nézni, hiszen mind a kettőt rútotul megcsaltam és jóvá nem tehető szenvedéseket okoztam nekik.

Seyton Tamás növekvő nyugtalansággal hallgatta nővére e váratlan szavait. Alig néhány perc

előtt közölte véle Murph, aki a szomszéd szobában tartózkodott, azt a hírt, hogy Máriát megmentették, és hogy a gyermek atyjánál van. Seyton most nem tudta, hogyan közölje ezt a hírt Sarah-val? Sarah állapota életveszélyes volt, igen gyenge szálon lógott és minden pillanatban félni lehetett attól, hogy meghal. Éppen ezért Rudolfnak egy percet sem szabad késnie az esketéssel. Egy ismerős lelkész társaságában várakozott a palota egyik szalonjában és velel volt Graun báró, továbbá Lucenay herceg és Lord Duglas, akik tanúként akartak az esketésnél közreműködni.

Seyton helyzetét nagyon megnehezítette nővérének váratlanul feltámadt lelkiismereti furdálása és most csak abban bízott, hogy ha Sarah megtudja a dolgok valódi állását, úgy mégis csak mérhetetlen becsvágya fog diadalmasan felülkerekedni és ez majd visszaadja életerejét is.

— Testvér, — mondotta Seyton — igen kínos helyzetben vagyok. Ismétlem, olyan szót kell kimondanom, amely életet, vagy halált hozhat neked!

— Én pedig ismétlem, Tamás, hogy engem már semmiféle hír nem tud izgalomba hozni. Bennem minden érzés örökre megfagyott.

— Még akkor sem tudnál érezni, ha ez a hír a lányodra vonatkozna?

— A lányomra? Hiszen tudod, hogy meghalt!

— De hátha nem így lenne, ha a leányod még élne? Komoly okom van azt állítani, hogy leányod él és hidd el ezt te is. Tétélezd fel, hogy a gyerme-

ket Rudolf kiragadta a halál torkából. Mit tennél ebben az esetben?

— Mire való ez a beszéd, Tamás! Ne bántsuk a halottakat! Ne kínozz!

— És mégis így van, édes Sarahom! Kint a másik szobában áll a herceg egy lelkész társaságában és véle van két barátunk is. Igen, Sarah, elérted legrégibb és leghőbb vágyad teljesülését. A jóslat, amely annyi szenvedést hozott rád, ime teljesülni fog. Gerolstein uralkodó hercegnője leszel!

Tamás e szavakat a legnagyobb aggodalom közepette mondotta, miközben féltő gonddal vizsgálta nővére arcvonásait, melyek azonban legnagyobb csodálkozására egyáltalán nem változtak. Csak két kezét szívére szorította, hátra dőlt és egy halk sikolyt hallatott.

— Drága Sarahom, mi bajod? — kérdezte Tamás aggódva.

— Semmi, testvér, csak a váratlan öröm azzal fenyegetett, hogy megszakad a szívem. Oh, ez túl sok, ezt alig lehet elviselni!

— Nos, húgom, — kérdezte Tamás, — mit mondjak hát neki?

— Igazad volt Tamás, — mondotta keserű mosollyal Sarah, — az én féktelen becsvágyam ezúttal is legyőzte az anyai szeretetet!

— Élni fogsz Sarah és szeretni fogsz, igen, szeretni fogod a megkerült és feltámadt leánykádát!

— Igen, Tamás, élni fogok, ebben nem kételkedem. Nézd csak, milyen nyugodt vagyok!

— De nem tetteted-e csak ezt a nyugalmat?
— kérdezte Tamás gyanakvón.

— Nem, Tamás, bízatsz bennem. De beszélj, hol van a herceg?

— A szomszédos szobában. Behívhatom?

— Igen. Az esketési szertartás előtt szeretnék vele négyszemközt beszélni.

— Ezt komolyan mondod?

— A legkomolyabban. És mondd, itt van a leányom is?

— Nem. De később majd eléd vezetik.

— Igy is jól van. Hiszen van időnk. Tehát küld be a herceget!

— Sarah, én annyira félek...

— Ugyan menj már és tedd azt, amire kérlek!

Sarah feltűnő fagyos nyugalma a legnagyobb mértékben megrémítette Tamást, akinek lelke balsejtelmekkel telt meg. De tudta, hogy Sarahhal nem lehet vitatkozni és félt attól is, hogy felizgatja. Mélyet sóhajtott tehát, keresztet vetett és azután átment a herceghez.

— Most végre elégedett vagyok, — mormolta magában Sarah. — Csak még azt az egy kegyet szeretném, hogy leányomat láthassam és megölelhessem. Ennek bizonyára meg lesznek a nehézségei, de talán Rudolf megteszi nekem ezt a nagy örömet!

Rudolf belépett.

— Fivére már bizonyosan közölte Önnel, hogy miről van szó! — mondotta hidegen.

— Igen!

— Becsvágya tehát kielégült végre?

— Igen.

— A tanúk és a lelkész kint várakoznak. Behívhatom őket?

— Egy szót még...

— Nos?

— Szeretném a lányomat látni!

— Ezt a kívánságát nem teljesíthetem!

— A kislány még nem tért magához betegsé-
géből és a nagy izgalmak, melyekkel találkozásunk
és születési titkának felfedése járt, újabb próbára
tették idegeit. Egy újabb izgalom végzetes hatás-
sal járhatna.

— De hát csak megengedi, hogy leányunk
megcsókoljon engem?

— Minek az? A becsvágya, nagyratörő álma
beteljesült. Mit kíván még többet?

— Még semmitem történt és nem is fog ad-
dig, míg leányomat még nem csókoltam.

Rudolf meglepetten nézett Sarahra.

— Hogyan? Ön az anyai érzést előbbre he-
lyezi, mint a hercegnői méltóságot? Ez nagyon
meglep, mert erről az oldaláról még nem ismer-
tem.

— Válaszoljon röviden és határozottan, her-
ceg. Megcsókolhatom-e a gyermekemet, vagy
nem? Gondolja meg a választát! A pillanataim
meg vannak számlálva. A fivérem éppen most
mondta, hogy erősebb izgalom megölhet, vagy ta-
lán ellenkezőleg: új életre támaszthat. Nagyon
rosszul vagyok, minden erőmre szükség van, hogy

egyáltalában beszélhessek. Értse meg tehát: vagy megcsókolhatom a lányomat, vagy lemondok arról a megtiszteltetésről, hogy a felesége legyek. És ebben az utóbbi esetben magára vessen, ha leányunk törvénytelen lesz.

— Mária nincsen itt. Előbb el kellene hozatnom! — mondotta vonakodva Rudolf.

— Ugy hát hozassa el késedelem nélkül! De amint mondtam, perceim meg vannak számlálva. Ezért beleegyezem, hogy addig is, amíg Máriát idehozzák, az esketési szertartást megkezdjék!

— Noha, ismétlem, nagyon meglep ez a kívánsága, teljesíteni fogom azt. Ide hozatom a lányunkat. Néhány sort írok, hogy küldjék ide...

— Köszönöm. Üljön hát oda ahhoz az íróasztalhoz, mely mellett a törszúrás ért.

Mialatt Rudolf néhány sort vetett a papírra, a grófnő megtörölte verejtékező homlokát. Arcát fájdalom torzította el.

— A levelet megírtam és segédtiztemmel a palotámba küldöm. Mária egy félórán belül itt lesz. Megengedi tehát, hogy beszólítsam a lelkészt és a tanúkat?

— Igen. Csengesse be az inast és adja át neki a levelet.

Rudolf csengetett és az elősiető inassal behívatta Murphot, akinek átadta a levelet.

— Add át ezt a levelet a segédtiztnek, küldd a palotába és mondd meg néki élőszóval is, hogy siessen. Egyúttal szólj a lelkésznek és a tanúknak hogy jöjjenek be.

— Oh, Istenem, — sóhajtott Sarah, — adj erőt, hogy még legalább addig élhessek, ameddig meglátom a lányomat.

— Az Isten talán meghallgatja fohászát és megjutalmazza bűnbánatát! — válaszolta Rudolf.

— És maga... nem sajnál meg, nem indítja meg a bűnbánatom Igaz, késő a bánat, de látja, mégis örülök, hogyha már életemmel nem tudtam magának használni, úgy a halálom szabadítja meg majd egy nagy tehertől.

— Sarah! — kiáltotta megindultan Rudolf, akinél nem tévesztettek hatást e szavak.

— Még egy utolsó kérésem van, Rudolf, — mondotta Sarah és kezét könyörögve nyujtotta a herceg felé. Rudolf nem vonta el kezét, melyet Sarah hideg ujjai görcsös vonaglással kulcsoltak át.

— Legyen irgalmas, — suttogta a haldokló. — Bocsásson meg nekem. És ha a leányunk itt lesz, legyen jó hozzám, ne gyalázza meg előtte az emlékemet, engedje, hogy halálom után szeretettel gondoljon rám és azzal a tudattal haljak meg, hogy a leányom megbocsájtott!

— Ne gyötörje magát, grófnő. Megfogadom, hogy az én számból soha rosszat magáról nem fog hallani gyermekünk.

— Akkor tetézzé meg a jóságát még a megbocsájtással, Rudolf. Ne legyen könyörtelen, hiszen maga olyan sok példáját adta a nagylelkűségének. Ne vonja azt meg tőlem se.

— Legyen hát Sarah a kívánsága szerint. Azt kívánom, hogy az Isten éppen úgy bocsássa meg bűneit, mintahogyan én most megbocsájtok magának!

Sarah reszkető kézzel magához vonta Rudolf kezét és megcsókolta. Azután kérte, hogy sietve küldje be a lelkészt és a tanúkat, mert erejét fogyni érezte.

Megható jelenet következett. A tanú és a lelkész mélyen megindulva léptek a szobába és az egyik sarokban ott könnyezett Seyton Tamás is.

Graun báró felolvasta az ünnepélyes nyilatkozatot, mely szerint Gusztáv Rudolf, Gerolstein uralkodó nagyhercege és Mac Gregor Sarah grófnő, Mária nevű gyermekük törvényesítése céljából egymással házasságra lépnek.

Az ünnepélyes nyilatkozatot a tanúk aláírták.

Bármennyire rosszul is volt Sarah, szemében mégis a büszke öröm egy sugara villant meg, mikor a lelkész ezt a kérdést intézte Rudolffhoz: Kijelenti-e királyi Fenség, hogy Halesbury Seyton Saraht, Mac Gregor grófnőt feleségül veszi? — és a herceg erre határozott, hangos igen-nel válaszolt. Ezalatt a szomorú és méltóságteljes szertartás alatt a jelenlevők között egyetlen szó sem esett.

A ceremónia véget ért. A jelenlevők csendesen elhagyták a szobát.

— Bátyám, — mondotta Sarah halkán, — kérd meg a tisztelendő urat, hogy vonuljon véled

együtt a szomszédos szobába és ott várakozzék még néhány percig.

— Hogy érzed magad, kedvesem? — aggódott Tamás.

— Ne félj, — mondotta keserű mosollyal Sarah, — most már életben maradok, hiszen elértem a nagy célt, amelyért küzdöttem: gerolsteini hercegnő vagyok!

Tamás leverten távozott. Sarah szavai nem tévesztették meg.

Mikor magukra maradtak, Sarah Rudolf felé fordult:

— Ugy érzem, — mondotta elhaló hangon, — hogy erőim végüket járják. Sajnos, aligha fogom már gyermekünket látni, anélkül kell meghalnom!

— Bátorság, Sarah, szedje össze minden erejét...

— Késő... a szemeim elhomályosulnak. Isten nem adja meg ezt az utolsó kegyet.

— Sarah, — kiáltotta Rudolf, — hallja? Egy kocsi állt meg a palota előtt. Itt van, megjött... a leányunk!

— Rudolf, — mondta alig hallható, egyre gyengébb hangon a haldokló, — kövess el mindent, hogy a leányunk ne tudja meg vétkeimet... őrizd meg számára tisztán az emlékeimet...

Ezek voltak az utolsó szavai

Ebben a percben kinyílt az ajtó és Murph lépett be.

— Királyi Fenség — jelentette — Mária hercegnő...

— Nem... — mondotta határozottan Rudolf,
— most nem szabad belépnie. Ez a pillanat nem
való az ő gyenge kis szívének. Menj a szomszéd
szobába Murph és kérsd be a lelkészt.

Még egy félóráig tartott Sarah halálküzdelse.
Azután örökre lehunyta szemét...

A SZOMORÚ ÉPÜLET.

A nép Bicétre tébolydáját nevezi így. Ezt az óriási nagy épületet, melynek egyik szárnyában az elmebetegeket ápolják, másik szárnyában pedig a hetvenedik évüket betöltött munkaképtelen, szegény aggastyánokat helyezik el hátralévő napjaikra. De ide hozzák a halálraítélteket is.

Itt találjuk most özvegy Martialnét és leányát is, akiket huszonnégy óra választ el kivégeztetésüktől. Kegyelmi kérvényüket elutasították, az ítélet jogerössé vált. Miklós, Csontváz és még néhány gonosztevő néhány nappal előbb megszökött a La Force fegyházból.

A Bicétre sárga épületének kertje a tavasz édes, virágos-lombos díszében pompázott, a gesztenyefák fehér és rózsaszín virágszirmaikat hullatták és a madarak vidáman csicseregtek. A padokon az öreg rokkantak boldogan nyujtózta bele a meleg napfénybe.

Délelőtt 11 óra lehetett, amikor két koci állt meg a kapu előtt. Az egyikből Georges asszony,

Germain és Gerlice szálltak ki, a másikból Morel Lujza és édes anyja.

Germain és Gerlice már 14 nap óta férj és feleség voltak. A fiatal asszony csupa kacagó jókedv volt és minduntalan Georges asszony nyakába borult, akit mamának nevezett. Germain büszkén lépkedett gyönyörű kis felesége mellett, lelke csupa hála és meghatottság volt. Időnként ő is gyengéden símogatta megtalált édes anyjának kezét, aki túlradó szeretettel gyönyörködött a fiatalok boldogságában. Noha Rudolf negyven ezer frank hozományt adott Gerlicének és így módjában lett volna rangosan öltözködni, Gerlice arra kérte Rudolfot, hogy engedje őt tovább is masamód ruhácskáiban járni és leányosan öltözködni. Rudolf mosolyogva egyezett ebbe bele, mert Gerlice örökké mozgó, kacagó fiatalságához valóban nem illett volna a komoly asszonyi ruha.

Morel Lujzát a bíróság — az orvosszakértők jelentése alapján, akik a gyermek hullájából megállapították, hogy az valóban halva született — felmentette. Halvány arcocskáján már gyenge pirosság mutatkozott, a fiatalság és az élet jogait követelték. Édes anyja, aki Rudolf bőkezősége folytán gondos ápolásban részesült, már egészen felgyógyult és biztos léptekkel haladt leánya mellett.

A portás megkérdezte Georges asszonyt, hogy kit keresnek? mire a kérdezett azt válaszolta, hogy az intézet egyik orvosa Dr. Herbin fél tizenkettőre rendelte őket ide. A portás ezek után azt

javasolta, hogy a kitűzött időig sétálgassanak a kertben.

Georges asszony fiába karolva lassan lépdelt a kert kavicsos útján és közben élénk beszélgetésbe bocsájtkozott Morelnével. Lujza és Gerlice pedig összebújva mesélgettek egymásnak.

— Istenem, annyira izgatott vagyok, — sóhajtott Lujza. — Dr. Herbin azt üzente, hogy édes atyám állapota lényegesen javult és talán ma már magunkkal vihetjük otthonunkba. Az orvos azt reméli, hogy a mi viszontlátásunk olyan lelki rázkódást idézhet elő, amely kedvezően befolyásolja állapotát. Sőt Pipelet úr és felesége is megígérték, hogy eljönnek, mert apus őket is gyakran emlegette. De hát ne beszéljünk most erről. Tudod, nagyon kíváncsi vagyok, hogyan is történt ez a ti esküvőtök?

— Hát bizony az nem mindennapi dolog volt. Tudod, mikor Germainnel együtt elhagytuk a fogházat, nyomban a lakásomra siettünk és ott mindenekelőtt nagy ünnepi lakomát csaptam. Még a király is megnyalhatta volna az ujját, olyan pazar ebédet rögtönöztem. De Germain alig evett egy falatot. Mindig csak engem nézett és drága, édes, egyetlen kis feleségének, megmentőjének nevezett. Tudod nincs a világon ember, aki szebben tud beszélni, mint ő. De kérlek nem sokáig maradhatunk így kettesben, mert egyszerre csak megjelent mosolygós arccal Rudolf úr és azt mondta, hogy egy-kettő, pakkoljunk, lennt vár ránk a kócsi, induljunk Bouquevalra. Őszintén szólva, mi szí-

vesebben maradtunk volna még Párisban, mert nem tudtuk elképzelni, hogy miféle sürgős dolgunk lehet nekünk Bouquevalban? De Rudolf úrnak természetesen nem mertünk ellentmondani. Germain különben is sírva köszönte meg Rudolf úrnak jóságát, kezet is akart neki csókolni, de Rudolf úr nem engedte. Hanem tudod mit csinált? Ehelyett engem ölelt át és szó nélkül egy hatalmas csókot cuppantott az arcomra és azt mondta Germainnek, hogy ha már elviszik az ő bájos szomszédnőjét, úgy legalább egy búcsúcsókot ad neki.

Mi ezek után gyorsan összekapkodtuk a kis holminkat és lesiettünk a ránk várakozó kocsiba és csókolódtunk. Az igaz, hogy inkább én adtam a csókokat, mert tudod Germain egy kicsit gyáva, de már azért kezd belejönni a dologba. De ha szép is volt a kociút, a bouquevali fogadtatás még szebb és még felejthetlenebb volt. Mert képzeld kérlek kiderült, hogy Georges asszony nem más, mint Germain anyja, akitől még kis gyermek korában elszakították és egyik sem tudta a másikról, hogy még életben van. Oh, azt nem lehet leírni, milyen sírás-nevetés között történt ez a viszontlátás! Georges asszony ugyanis már mindent tudott, Rudolf úr értesítette, Germaint pedig Bouquevalban értesítette Murph úr kíméletesen a nagy örömhírről, még mielőtt anyjával találkozott volna. Bizony mondom, már féltékeny voltam Georges asszonyra. Szerencsére végre rám került a sor és ami csókja, szeretete megmaradt, azzal engem árasztott el, a drága, melegszívű öregasszony,

akit szívemből megszerettem. Persze, nem volt csoda, Rudolf úr annyi jót mesélt rólam, hogy szinte engem hitt fia megmentőjének.

— Milyen boldog vagyok — kiáltotta Georges asszony, hogy nem csak fiamat találtam meg, hanem mindjárt leányom is akadt. Minden igazságtalanságát megbocsájtom most már a sorsnak, én vagyok a világ legboldogabb teremtése. Látod Lujza, ennyire megbecsülnek engem! És tudod-e, hogy kicsoda a mi jótevőnk? Most már azt is tudom. Királyi herceg, Gerolstein nagyhercege!

Lujza nagy szemeket meresztett csodálkozásában. Összecsapta a kezét és úgy hebegte: Királyi herceg? Oh, most már értem, miért nyílt meg szavára minden ajtó. De a szíve, a jósága az még több mint hercegi és én imáimba foglalom a nevét!

E pillanatban két új ismerős érkezett. Pipelet és Pipeletné. Ragyogó elegancia tette megjelenésüket még hatásosabbá. Pipeletten cylinder kalap és zöld frakk volt, mely így, tavasszal, egyenesen remekül hatott a hasonló színű környezetben. Pipeletnéen viszont narancssárga selyem ruha virult. Nagyon méltóságteljesen lépkedtek, mert mióta Pipeletet gondnoknak nevezték ki a Rudolf és Ferand által alapított bankhoz, Pipelet átérezte új rangjának minden előkelőségét és külső megjelenését is ehhez akarta alkalmazni. A társaság nyájasan és boldogan üdvözölte egymást és együtt indultak az épület felé, melynek kapujában megjelent Herbin doktor.

AZ ISKOLAMESTER.

Herbin doktor úttörője volt a modern elme-
gyógyászoknak, akik elvetették a régi borzalmas
eszközöket, a láncokat, verést, zuhanyokat és ma-
gánzárkákat és ehelyett jósággal, nagy rábeszélő
erővel és más, lelkigyógymóddal próbálták bete-
geiket kezelni. Középkorú, hatalmas termetű, ro-
konszenves külsejű, átható pillantású férfi volt,
akinek megnyerő lényét még kellemes hangja is
emelte.

Az orvos a társaságot az elmeógyógyintézet
belső udvarába kísérte, ahol nagy csoport elme-
beteg sétálgatott békés beszélgetésben. A legtöb-
ben, mikor megpillantották az orvost, eléje siettek
és a szeretet minden jelével köszöntötték.

— Ezek az elmebajosok — mondotta az or-
vos — éppen úgy élnek, beszélnek, mint a rendes
eszű emberek, csak bizonyos rögeszmével kap-
csolatban tör ki rajtuk időnkint a téboly. Ha azon-

ban nyugodt óráik vagy napjaik vannak, úgy senkisé isem hinné, hogy hibbant eszűek. Persze vannak olyanok is, akik állandó tébolyban szenvednek, kényszerképzetek üldözik őket, vagy egészen hülyén maguk elé meredve ülnek és a külvilágról nem vesznek tudomást. Annyira elállatiasodnak, hogy még enni sem tudnak. Erőszakkal kell az ételt szájukba adni.

E pillanatban egy elmebeteg lépett hozzájuk és megszólította az orvost.

— Kérem orvos úr — mondotta vezessenek azonnal a vakhoz. Nem tűröm, hogy egy ilyen előkelő és tudományszomjas úriembert mindenféle butaságra oktassanak, holott én, mint a matematika tanára méltó társalgással szórakoztathatnám.

Azonfelül úgy érzem, hogy hízom és sokat kell sétálnom. Én akarom tehát a vakot vezetni...

Herbin doktor nyájasan bólintott.

— Teljesen igaza van tanár úr. Majd intézkedem, hogy a vakot azonnal magához vezessék és azután módjában lesz oktatni!

— Köszönöm kolléga úr! — válaszolta az örült és nyugodtan visszaült a padra, melyről az imént felkelt.

— Amint látják — mondotta Herbin — tulajdonképpen minden elmebeteg rögeszméjében van valami szikra igazság is. Az a vak, akiről a „tanár úr“ beszélt, csakugyan itt van nálunk. Különben igen különös körülmények között került ide. Egy rossz hírű korcsma pincéjében találták

lánkra verve egy a felismerhetetlenségig szétmargolt öregasszony holtteste mellett.

— Oh, hiszen ez iszonyatos! — kiáltotta Georges asszony.

— A férfi arca a felismerhetetlenségig el van torzítva égési sebekkel, melyeket nyilván vitriollal ejtett magán. Mióta ide került, még egyetlen szót sem szólt. Hogy valóban néma, vagy csak szimulál, még nem tudtam megállapítani. Semmiféle kérdésre nem válaszol. A többi elmebeteg bizonyos megkülönböztetett gyengédséggel bánik vele és szinte vetekednek egymással, hogy melyikük vezesse sétálni.

E pillanatban az egyik kanyarulatnál váratlanul eléjük bukkant az az ember, akiről az orvos beszélt.

Valamennyien visszahökkentek, mikor megpillantották, olyan ijesztő volt a külseje.

Az Iskolamester nem volt sem örült, sem néma, csak szimulálta mindkét betegséget. A Bagolyt nem örülési, hanem dührohamban gyilkolta meg. Amikor a rendőrök magukkal hurcolták hallotta, hogy azt mondják róla, hogy dühöngő örült. Elhatározta tehát, hogy valóban ezt a szerepet fogja játszani és azonkívül még némának is tettetni magát, hogy így megszabaduljon a bűnének következményeitől.

A csel sikerült és a fegyház helyett az örültek házába került. Itt időről-időre dühöngési rohamokat rögtönzött, de ravasz módon mindig olyankor, mikor az orvos nem volt jelen, többnyire éjnek

idején. Azonkívül rohamait olyan rövidre szabta, hogy mire az orvos előkerült, már csak a végső rángatózásokot láthatta. Így abban a reményben élt, hogy belátható időn belül senkisémet fogja zavarni az elmeógyógyintézetben.

A szerep, melyet magára erőltetett éppen nem volt könnyű. Testi erejének még teljes birtokában volt és néha szinte eszméletét veszítette a nagy erőlködésben, hogy vad ordításba ne törjön ki.

A kanyarodónál egy pad állt, azt kitapogatta és azon foglalt helyet. Könyökét térdére támasztotta és arra hajtotta le fejét. Fejét az őszes, elvadult haj úgy borította be, mint valami sűrű, penészes moha. Élettelen szemei ijesztően forogtak üregeikben, de még visszataszítóbb látványt nyújtott a szinte csonkig leégetett orr és a vékony száj.

— Oh anyám, nézzd csak! — kiáltotta Germain — ez az ember szörnyen szenvedhetett!

— Igen, az ember szíve szakad meg, ha csak rápillant! — mondta megborzadva Georges asszony.

Alig mondta ki e szavakat Georges asszony, amikor a világtalan férfi egész testében megrázkódott és heves mozdulattal a beszélő felé fordult. Torz arca elsápadt és valami hörgés szakadt ki melléből. Georges asszony ijedten hátrált néhány lépést, a szíve elszorult, noha nem sejtette, hogy ki ez az ember.

— Anyám, mi lelt? — kérdezte aggódva Germain.

— Semmi fiam, csak attól a váratlan mozdu-

lattól ijedtem meg, amelyet ez a padon ülő ember tett. Bocsásson meg orvos úr — fordult Herbin doktorhoz — szinte sajnálom, hogy fiam kívánságának engedve, ide jöttem. Borzasztó hatással volt rám ez az ember!

— De ugyan anyám miért veszed annyira szívedre egy rád nézve teljesen idegen ember dolgát?

— Bizony én sem jönnék mégegyszer de! — jegyezte meg Gerlice.

— Bevallom — mondotta az orvos — hogy még engem is megdöbbsentett ez az ember, mikor először láttam, pedig hát én meglehetősen edzve vagyok a borzalmakhoz. De hát hogy van, hogy érzi magát ma kedves barátom? — fordult hirtelen az Iskolamesterhez.

Az Iskolamester nem válaszolt. Az orvos barátságosan a vállára veregetett.

— Ejnye barátom, hát igazán nem hallja a szavamat?

A bandita nem válaszolt. Fejét lehajtotta és világtalan szeméből egy vastag könycsepp pergett le.

— Szegény ember! — mondta mély részvétellel Germain.

Az Iskolamestert forró láz remegtette. Megismerte a fia hangját. És hallotta, hogy a fia sajnálkozik rajta.

— No mi baj kedves barátom, szóljon hát! Valami bántja? — kérdezte a doktor.

De az Iskolamester nem válaszolt. Kezébe temetett arccal zokogott.

— Ebből ugyan nehezen fogunk valamit ki-
venni! — jegyezte meg az orvos.

— Ne gyötörjük tovább — mondotta Ger-
main — talán jobb is, hogy megőrült, ki tudja, hogy
ez milyen szenvedésekre borít jótékony fátyolt!

Az Iskolamesten újabb borzongás futott vé-
gig. Ismét megismerte fia hangját és megint halla-
nia kellett, hogy a fia részvétet érez iránta.

Az orvos, aki észrevette, hogy ez a jelenet
milyen kínos hatást gyakorol látogatóira, elfor-
dult az Iskolamestertől.

— Menjünk, keressük fel Morelt. Remélem,
hogy ott vígasztalóbb képet fogunk találni és adja
az Ég, hogy Morelnének és nagyon csinos leány-
kájának ma igen boldog napja legyen!

Alig távoztak el az Iskolamester, akinek lel-
két a fájdalmas érzések tömege rohanta meg, még
hevesebb zokogásba tört ki.

— Oh az én számnak nem szabad többé csak
imádságra kinyilni! — mormogta magában. Mi-
csoda rettentő érzés, hogy nem szabadott maga-
mat megismertetnem a feleségem és gyermekem
előtt, mert csak utálatot és rémületet keltettem
volna bennük. Mennyire igaza volt Rudolf úrnak,
aki azt mondta, hogy eljön az idő, mikor legna-
gyobb kegynek tekinteném azt, ha feleségem és
fiam házában halhatnék meg. Oh én nyomorult,
ezerszer átkozott bűnös ember!

És hangos kiáltással, ájultan esett le a padról.

MOREL, A KÖMETSZŐ.

A különböző betegek cellái előtt haladtak el. A vasrácsok mögött borzalmas, állati vadságba sülyedt tébolyultak őrzöngtek. A cellák falait vastag párnák födték, nehogy kárt tehessenek magukban. Némelyeken kényszer zubbony volt. Rikácsolás, ordítás, hörgés hangzott mindenfelől. Némelyek a ruháikat akarták minden erővel leszaggatni, hogy mezitelenül járjanak. Mások vad rémülettel jajveszékelték, hogy őket szellemek üldözik. Voltak, akik nevető görcsökben hemperegtek. Ismét mások állati hangokat hallattak és négykézláb mászkáltak celláikban.

— Borzasztó tragédiák lappanganak e szomorú embersorosok mögött! — mondotta csendesen Herbin doktor. — A legtöbbet a gond, a nyomor kergette az örületbe, vannak — főleg a nők között, akiket szerelmi csalódásuk őrzített meg. És természetesen a különböző betegségek, melyek megtámadják az agyat, a kicsapongók, részegek szörnyű büntetése, hogy végül is ide kerülnek. Nézzék azt az embert, aki csontvázzá aszottan,

egész testében remeg, folyton vakarózik és azt kiabálja, hogy a patkányok rágják. Ezt a sok ital tette tönkre. És hányan vannak, oh de milyen sokan, akik odakinnt a városok uccáin, faluk árkában pusztulnak el nyomorultan, ápolás nélkül szomorú betegségükben.

— Oh, ez az eleven emberi pokol! — szörnyedt el Georgesné. És így sínylődnek, sorvadnak eleven testtel, a gyógyulás legkisebb reménye nélkül.

— Nem mindig! — jegyezte meg az orvos. Természetesen ahol az agy sorvadt, vagy úgy sérült meg, hogy nem operálható, ott a gyógyulásra nincsen kilátás. De ahol a tébolyt csak külső körülmények, nagy lelki rázkódtatások idézték elő, ott türelemmel, rábeszéléssel, fürdőekkel, csillapító szerekkel elérhetünk eredményeket. A legtöbb örült a társadalom áldozata, a kegyetlen viszonyké, amelyekbe bele sodródott. Ezek az emberek a szenvedések, kínzó gondolataik elől menekülnek az örületbe. Valósággal behajszolják magukat a tébolyba, hogy ne kelljen gondolkozniok. Sokan abba örülnek bele, hogy titkos vágyaik, szenvedélyeik vannak, melyeket nem tudnak kiélni. Másokat titkos félelmek, gyermekkori rémületek kísértenek még férfikorukban is. Ah, igen sok szülő nem is sejti, hogy gyermeke sírját ássa meg és későbbi tébolyát készíti elő, amikor tulságosan ráijeszt, ostoba rögeszméket ültet belé fenyegetéseivel. De hagyjuk ezt, nagyon is sokáig tartana, ha felakarnám sorolni a társadalom bü-

neit, melyekkel e szerencsétlen áldozatok számát növeli. Amíg gyűlölet, kegyetlen harc és boldogtalan szerelem lesz a földön, addig a lélek össze-roppanása mindig fenyegetni fogja az embereket.

Az orvos szavai mély hatással voltak valamennyiükre. Szótlanul, gondolatokba merülve mentek tovább.

Az orvos egyszerre megállt.

— Azon az osztályon vagyunk — mondotta — amelyen Morelt kezelik. Ma reggel parancsot adtam, hogy senkise háborgassa, ne látogassák, ne kérdezzenek tőle semmit. Azt akartam, hogy egészen pihenten fogadjon bennünket, semmire vonja el előzetesen a figyelmét és így frissen érje a viszontlátás benyomása.

— Hogy van a beteg? — kérdezte Georgesné halkán az orvostól, hogy Lujza ne hallja meg a kérdést.

— Még mindig az a rögeszméje, hogy néki okvetlenül elő kell teremtenie 1300 frankot és azt át kell adnia Ferrand jegyzőnek, mert ellenkező esetben Lujza vérpadra kerül.

— Ah, orvos úr — jegyezte meg Georges asszony — ez a Ferrand veszedelmes, gonosz gyilkos volt. Szerencse, hogy a halál ártalmatlanná tette és megszabadította tőle a társadalmat. Morel Lujza és édes atyja nem voltak egyetlen áldozatai. Az én fiamat is ádáz gyűlölettel üldözte és őt is tönkre akarta tenni.

— Morel Lujza kisasszony mindent elmesélt nekem! — válaszolta az orvos. — Igen, igaza van

Önnek, az emberiségre nézve valóságos szerencse, hogy ez a gonosztevő meghalt. De kérem, legyenek egy kis türelemmel. Előbb magam megyek be a szegény ember celájába és megnézem, hogy mit csinál?

Mielőtt azonban az orvos távozott volna, magához intette Lujzát és így szólt hozzá: kedves lányom, nagyon a szívére kötöm, hogy minden szavamra és mozdulatomra nagyon vigyázzon. Ha majd azt hallja, hogy azt kiáltom: Tessék bejönni! — jöjjön be teljesen egyedül a szobába. Jól értse meg: teljesen egyedül. És csak ha majd másodszor is kiszólok, akkor kérem majd a többieket is, hogy siessenek be.

— Ah doktor úr — mondotta könyezve Lujza — a szívem annyira nehéz! Istenem, mi lesz szegény apámból, ha ez a kísérlet sem sikerül?

— Remélnünk kell, hinnünk kell a sikerben. Én már hetek óta fokozatosan előkészítettem a beteget erre a találkozásra, igyekeztem a kellő lelki talajt megteremteni. Igyekezzen tehát nyugodt lenni és kövesse szigorúan utasításaimat.

E szavak után az orvos egy cellába lépett, melynek rácsos ablakai a kertre néztek. Itt ápolták Morelt.

Morel, mióta utóljára láttuk, határozottan megerősödött. A nyugodt élet, rendszeres táplálkozás megszüntették ijesztő sápadtságát és arcán már egy kis pirosság árulta el a visszatérő élet-erőt. Kissé meghízott, már nem volt csupa csont és bőr, mint azelőtt. De a szeme még mindig tétó-

ván nézett és állandóan valami együgyű mosoly ült arcán, ami arra vallott, hogy az értelme még mindig zavarodott.

Mikor az orvos belépett, a szobában lévő asztalka mellett állt meghajolva, a karjait mozgatva, mint ahogyan akkor szokott görnyedni és mozogni, amikor a drágaköveket köszörülte.

— Ezerháromszáz frankot... ezerháromszázat kell ma még keresnem. Oda kell vinnem Ferrandhoz, hogy kiváltsam szegény gyermekemet, az én Lujzácskámát, különben vérpadra hurcoltatja a gazember! Nagy kutya ez, szörnyű gazember, nincsen szíve, nincsen benne szánalom!

És a szegény elmebeteg még gyorsabban mozgatja karjait, még buzgóbban csiszolgatta a láthatatlan köveket.

— Gyorsan, gyorsan Morel! — biztatta önmagát — sietned kell, rengeteget muszáj dolgozni, amíg együtt lesz az 1300 frank és nincs idő... nincs idő...

Ez a gondolat kínozta, korbácsolta ama rémületes nap óta. Szerencsére az utóbbi időben a gyötrő kényszerképzet már ritkábban rohanta meg és voltak világos percei.

Éppen ezért Herbin doktort nagyon kínosan lepte meg, hogy Morelnek ismét rohama van. Félt, hogy ez károsan fogja a kísérletet befolyásolni. De azután a kiváló pszichiáter ötletességével elhatározta, hogy ezt a körülményt is kihasználja. Tárcajából néhány aranyat vett elő, azután a pénzt tenyerében csörgetve a beteg felé közeledett.

A NAGY KISÉRLET.

— Kedves Morel — kezdte az orvos — azt hiszem, hogy már eleget dolgozott. Meddig akar még dolgozni, mikor lesz már együtt a szükséges összeg? Hiszen maga teljesen elfelejti megszámolni a keresetét. Elfelejti, hogy nyolc hét óta már igen nagy összeget keresett. Nem igaz? No látja! És most is egész nagy summa pénzt küldtek magának a munkájáért. Tessék, itt van az ezerháromszáz frank, amellyel kiválthatja Lujza kisaszszonyt. Az ékszerész küldte és kéri magát, hogy most nyolc napig ne dolgozzon semmit, mert anyyira meg van elégedve, hogy azt akarja, pihenje ki magát egy kisé!

És az orvos az ezerháromszáz frankot Morel elé rakta.

— Oh, hiszen akkor meg van mentve a gyermekem! — kiáltotta boldogan Morel és kapzsi, gyors mozdulattal összesöpörte az aranyakat. De

most siessünk, rohanni kell a jegyzőhöz, mert az nem vár, nem könyörül, nincs szíve és azonnal ki kell szabadítanom karmából Lujzát!

És az elmebeteg heves mozdulattal az ajtó felé tartott.

Ekkor az orvos harsányan elkiáltotta magát: Tessék bejönni!

A következő pillanatban kinyílt az ajtó és azon Morel Lujza lépett be. Morel meghökkenve nézett rá, zavartan és mélyen felindulva hátrált, a pénz kihullott remegő kezéből. Fürkészsze nézte leánya arcát, kutatott emlékében, nem ismerte meg. Azután közelebb lépett hozzá, idegenül, gyanakodva nézte, mialatt Lujza remegve állt és alig tudta türtöztetni magát, hogy hangosan sírva ne fakadjon. Az orvos azonban, aki élesen figyelte a beteg minden mozdulatát, intett neki, hogy őrizze meg nyugalalmát.

Morel most lányához hajolt, arca egyszerre feltünően sápadt lett, a homloka verejtékezett, ajka némán mozgott, mintha megakarná szólítani. De a száján nem jött ki hang, torkát leírhatatlan izgalom szorította össze, a beteg egész testében remegett, mintha iszonyú láz gyötörné.

— Nagyon helyes — súgta halkan az orvos Lujzának — a jelek biztatók. Ha mégegyszer azt kiáltom: Tessék bejönni! — vesse magát a karjaiba és nevezze atyjának!

Morel még mindig mozdulatlanul állt, de arcának ideges rángatózásán látszott, hogy erősen ingadozik és nagy benső háborgásai vannak.

Már nem mert Lujzára nézni, ellenkezőleg, inkább elfordította fejét, magával küzdött, vitatkozott.

— Nem... nem — mormogta — ez nem álom! Vagy mégis az lenne? Hol vagyok? Lehetetlen... ez nem ő! És ez a pénz? Nem emlékszem... nem tudok emlékezni! Ugy szédülök... félek... nem merek ránézni... szégyenlem magam... ez nem Lujza... nem!

E pillanatban az orvos másodszor kiáltotta: Tessék besétálni!

Ugyanakkor Lujza mélyen meghatva, sírva, hangos kiáltással apjára borult és úgy sikoltotta: atyám — édes atyám ismerj meg! Én vagyok, a te lányod, Lujza!

És a felpattanó ajtóban egyszerre jelentek meg Morelné, Gerlice, Pipelet úr és Pipeletné...

— Teremtő Istenem! — kiáltotta Morel — mi az, hol vagyok? Mi történt velem? De hiszen ez hihetetlen! Ezt nem lehet elhinni!

Lassan kezébe fogta lánya fejét, a szemébe nézett és hirtelen boldog, örömteli sikoltás tört ki belőle: Lujza! Leányom!

Az orvos diadalmasan mosolygott.

— Meg van mentve! — kiáltotta.

Morelné, aki eddig sírva, mozdulatlanul állt, most férjéhez sietett és ő is ölelte, csókolta urát.

— Férjem, én édes, derék uram, megismersz?

— Igen, te vagy a feleségem... és te az én leányom! — ujjongott Morel.

De Gerlice sem hagyta a jussát. Ő is előre lépett és kedvesen Morel elé állt.

— Hát engem talán meg sem ismer kedves Morel úr? És a többieket, a maga jóbarátait, akik mind ide jöttek, hogy örüljenek a meggyógyulásának!

— Úgy bizony, valamennyi jó barátja eljött — szólalt most meg Germain — hogy szerencsés jónapot kívánjanak magának kedves Morel!

— Valóban, jól látok? — csapta össze kezét boldog örömmel Morel — hiszen ez a drága Gerlice kisasszony. És ez a fiatal ember a mi derék, régi ismerősünk és szomszédunk Germain úr!

Morel arcán olyan mélységes csodálkozás és megdöbbenés látszott, hogy a jelenlévők ismét megijedtek. De az orvos intett, hogy semmi ok sincsen az aggodalomra. Tudta, hogy a válság elmúlt és Morel meg van mentve.

— Hát mi hol maradunk? — kérdezte Pipeletné és férjét kabátja szárnyánál fogva az előtérbe rángatta. Remélem rólunk sem feledkezett meg, hiszen mi mindig jó barátságban éltünk, ugyebár Morel úr?

— Pipelet úr... Pipeletné... nálam? És ilyen sok kedves ember, mind hozzám jött? De hiszen ez azelőtt sohasem történt! — dadogta még mindig zavartan és gondolataival küzdve Morel. De azután ismét leányára nézett és végtelen gyengédséggel mondotta: Te vagy az, igazán te vagy az édes Lujzám?

— Igen drága jó atyám... és itt van anyuska is, meg ez a sok jóbarát, akik mind szeretnek téged és egyikünk sem fog többé cserben hagyni!

— Nem értem... nem értem! — simította végig homlokát Morel. — Nékem úgy rémlik, mintha börtönbe akartak volna téged hurcolni! De hát mi történt?

— Ez igaz apuskám, csakugyan a fogházba hurcoltak, de onnan szabadon bocsájtottak, kiderült az ártatlanságom, a bíróság felmentett és senkisémmel mondhat semmi rosszat a te Lujzádról!

— De várj csak... most már emlékszem... még egy férfiről is volt szó... hogy is hívták?... igen, jegyző volt... Ferrand Jakab! Mi történt vele?

— Azt a gonosz embert elérte megérdemelt sorsa. Már hetek óta halott!

— Meghalt!? Akkor hát csakugyan újra boldogok lehetünk, szabad ismét egymásért élnünk! Oh, nagyon, nagyon rossz ember volt!

Egy pillanatig elhallgatott, azután csodálkozva nézett körül.

— De hát voltaképen hol vagyok? Ez nem az én lakásom?!

— Természetesen, hogy nem ez a lakása, vette át a szót az orvos. De maga veszélyes beteg volt barátom és ezért egy időre vidékre kellett küldeni kórházba. Erős láza volt és állandóan félrebeszélt.

Igen... emlékezni kezdek... már tudom, beteg lettem, nagyon sokat szenvedtem. Már tudom, egy napon Lujza hozzám jött, de egy úr is volt ott... egy úr... ki is volt? A mi jötevőnk... Ru-

dolfnak hívták! Az akadályozta meg, hogy engem letartóztassanak. De hogy azután mi történt, arra már nem emlékszem.

— Ez természetes barátom. Cserbenhagyta az emlékezőtehetsége. De most, hogy viszontlátta kedveseit, megint minden jóra fordult.

— De hol vagyok most? Kié ez a ház, amelyben tartózkodom?

— Rudolf úr barátjának falusi házában, ahová abban a reményben hozták, hogy betegségéből gyorsabban kilábol! — sietett közbeszólni Germain.

Morel, mint a legtöbb elmebeteg, egyáltalában nem emlékezett arra, hogy örült volt.

— És most — kérdezte — haza mehetek már? A gyermekeimhez? Az én kis gyermekeimhez, akik annyira várnak?

— Igen, elmehet! — mondta megindultan Herbin doktor.

És néhány perccel utóbb Morel felesége és leánya karjára támaszkodva egy segédorvos kíséretében — akit Herbin doktor elővigyázatból melléjük adott — elhagyta Bicêtre szomorú épületét és a kapu előtt álló kocsiba ülve Páris felé utazott annélkül, hogy sejtette volna, hogyan támadt fel csodálatos módon új életére.

HERBIN DOKTOR.

— Orvos úr tökéletesnek gyógyultnak tartja a beteget? — kérdezte Georges asszony Herbin doktort, aki egészen a kapuig kísérte látogatóit.

— Igen asszonyom. Nyugodt lélekkel küldöm haza családjához, mert azt remélem, hogy megszokott otthona és a családi kör jó hatással lesz idegeire. Egyébként sem tarthatta volna vissza most már, hogy családját felismerte semmiféle emberi hatalom. Óvatosságból mindenesetre melléje adtam egyik legmegbízhatóbb orvosomat, aki még néhány napig Párisban mellette lesz és figyelni fogja. Ugyancsak ő majd kioktatja a családot is, hogy miként viselkedjenek a gyógyuló beteggel szemben, akit magam is felfogok több ízben keresni. Ezt nemcsak emberbaráti szeretetből teszem, hanem a gerolsteini nagyherceg egyenes kívánságára is, aki megbízottja útján arra kért, hogy minden rendelkezésemre álló módon igyekezzek teljesen talpra állítani a derék kőmetszőt.

Germain kérő pillantást vetett édes anyjára,

aki elérte ezt a figyelmeztetést és bucsúzni kezdett.

— Fogadja orvos úr hálás köszönetemet a szíves fogadtatásért és azért a nagy élményért, melyet a látottakkal és hallottakkal szerzett nekünk.

— Én pedig örülök asszonyom, hogy egy dérék, szorgalmas munkást visszaadhattam a társadalomnak.

E szavak után Georges asszony fiának, menyének és a Pipelet házaspár kíséretében elhagyta az elmeógyógyintézetet. Alig távoztak el, amikor az intézet egyik tisztviselője sietett Herbin doktor felé.

— Orvos úr —mondotta izgatottan — nem is sejti, hogy milyen végtelenül érdekes jelenetnek voltam az imént tanúja. Az olyan kiváló megfigyelő, mint Ön, bizonyára igen sok érdekes megfigyelést tett volna ezzel kapcsolatban.

— Miféle jelenetről beszél? — kérdezte az orvos.

— Orvos úr bizonyára tudja, hogy az intézettel kapcsolatos börtönben két nő — anya és leánya — várja halálos ítéletüknek végrehajtását?

— Igen, tudok erről a rémségről.

— Nos hát olyan orcátlan hetykeséget és hidegvért, amelyet ez az anya tanusít, még soha életemben nem láttam!

— A Martiál özvegyről beszél ugyebár, aki már a bírósági tárgyalások alkalmával is feltűnt pökhendi, gúnyos viselkedésével. Mondhatom, nagyon elvetemült némbor !

— Ugy van, ez szent igaz. De engedje meg orvos úr, hogy elmondjam, mennyire terjedt e nő vakmerősége és cinizmusa. Azt a kérelmet terjesztette elő, hogy az utolsó napot leányával közös cellában tölthesse el és ezt a kérelmét teljesítették is. A leány már nincsen olyan kemény fából faragva, mint az anyja és minél inkább közeledik a kivégzés perce, annál izgatottabb és rémültebb, míg az anyja viszont egyre vadabb és dühöngőbb. A börtön lelkésze az előbb ment hozzájuk, hogy az utolsó lelki vigaszban részesítse őket. A leány hajlandó is lett volna imádkozni és bűnbocsánatot kérni vétkeire, de az anyja olyan szidalmakkal halmozta el őt is, meg a lelkészt is, hogy a pap, látva, hogy minden fáradozása hiábavaló, kénytelen volt a cellát elhagyni.

— Higyje el, ez nem csak a romlottságnak, hanem a tébolyult kétségbeesésnek is a jele. Az a nő, aki mindent lát, aki tudja, hogy a túlvilágon nincsen számára bocsánat, teljessé akarja tenni a bűnt, minthogy a vezeklés és megtisztulás lehetőségét már nem látja és abban nem bízik.

És mert egészen kizárt dolog, hogy jóvá tehesse bűneit, legalább tökéletes rossz akar lenni. Olyan ez, mint mikor a kétségbeesett gazda maga pusztítja el a jégverés után a megkímélt kis termést is, amelynek már így úgysem veheti hasznát.

— Ez a család egyébként súlyosan terhelt, a bűn öröklődik szülőről gyermekekre. Érdekes azonban, hogy a legidősebb fiú és a két legkisebbik gyermek kivétel, mert amint a vizsgálat során ki-

derült, ezek igen tisztességes emberek. Sőt tisztességük annyira felháborította az anyát, hogy idősebbik fiát el is akarta pusztítani. Most azonban úgy látszik gyűlölete mégis csak megenyhült, mert üzent néki, hogy holnap a kivégzés előtt okvetlenül keresse fel, mert közölni akarja véle legutolsó akaratát.

— No ez nagyon szomorú viszontlátás lesz! — vélte Herbin doktor.

— Nem volna kedve jelen lenni a találkozásnál? — kérdezte a hivatalnok.

— Őszintén szólva: nem! — válaszolta Herbin. — Ön ismeri a kivégzésekről való nézetemet. És ha a holnapi kivégzésnél azt látná, hogy ez a nő a vérpadon sem törik meg, úgy csak megerősítve látnám ismét azt a régi meggyőződésemet, hogy a kivégzésnek nincsen javító hatása, ellenben durva, lelket mételyező színjátékká lesz a nézők szemében. És a holnapi kettős kivégzés még másért is aggaszt. Nagyon rosszul választották meg az ítélet végrehajtásának napját.

— Arra céloz, hogy ma nagy álarcos multság lesz a nagy külpolitikai sikerek örömeire?

— Igen. Mert féltő, hogy reggel hétkor, mikor a halálraítélteket a vesztőhelyre viszik, még az álarcosok egész sokaságával fognak találkozni útközben és ez a fájdalmas ellentét határozottan visszataszító, kínos látványul szolgálhat.

— — — — —

Másnap hajnali öt órákor különböző katonai alakulatok csoportjai tartottak a Bicétre felé.

— Valóban a kivégzések a tömeg legaljasabb szenvedélyét korbácsolják fel. A középkorban valószínűleg népnepélyeket rendeztek egy-egy véres látványossággal kapcsolatban és drága pénzért árusították a közeli házakon az erkélyüléseket.

— Bizony, nagyon szomorú bizonyosága ez annak, hogy még sok idő telik el addig, amíg a kultúra teljesen ki fogja irtani az emberekből az ősi, vérengző állatiasságot.

A HALÁLRAITÉLTEK UTOLSÓ ÓRAI: ANYA ÉS LEÁNYA.

A homályosan megvilágított kőkockás folyosó végén van az a cella, melyben a halálraitéltek utolsó óráikat töltik. Ez a siralomház ugyancsak rideg, zord, rosszul világított kis zárka, falai nedvesek, a padlója cementtel van burkolva. Itt fekszik láncba verve Martialné és leánya. Az özvegy arca merev, sárga, vonásai kemények, elszántak.

Fekete ruhája fölé kényszerzubbonyt húztak. Ez afféle csuhaszerű ruhadarab, melyet hátul fűznek össze és az ujjak alul zsákszerűen be vannak kötözve. Főkötőjét, amely fejét szorította, levette, szürkülő haja rendetlenül omlik homlokába. Így ül az ágya szélén, lábai a hideg köveket érintik. Szeme állandóan és mereven leányára tapad, aki a cella másik végében virraszt.

A leányon is kényszerzubbony van. Hátát a falnak támasztva ül ágya szélén. Feje mellére ha-

nyatlott, lélekezete elszorult, szeme mereven néz a levegőbe. Időnkint ideges remegés rázza meg testét. Az arca — sápadtsága ellenére, eléggé nyugodtnak látszik.

Az ajtó mellett egy fegyőr áll, mellén különböző háborús kitüntetések. Idősebb, kopasz ember, hatalmas bajuszt hord. Ő vigyáz az elítéltekre.

— Átkozott hideg van itt! — szólalt meg a lány — és mégis, a szemeim égnek és szomjúság gyötör.

Az őrhöz fordult és vizet kért tőle. Az őr az asztalon álló cserépkorsóhoz lépett, megtöltötte a mellette lévő poharat és megitta a szomjazót. Minthogy a kényszerzubbony miatt a lány nem foghatja a poharat, néki kell azt a szájához emelni és addig fogni, amíg a lány iszik.

Az őr most az anyához fordult és megkérdezte, hogy nem akar-e ő is inni?

Az anya elutasítást int fejével.

Az őr lassú léptekkel ismét elfoglalta az ajtó előtti helyét.

Hosszú, nagy szünet következett. Azután a lány megkérdezte, hogy hány óra van?

— Mindjárt fél öt! — válaszolta az őr.

— Tehát még három óra! — mondotta a lány és valami torz, rémes nevetés csuklott fel ajkára. — Három óra múlva! — ismételte meg. Azután elhallgatott. A rémület és iszonyat nem engedte, hogy tovább beszéljen.

Az anya válát vonogatta. A leány észrevette ezt.

— Anyám — mondotta — te sokkal bátrabb vagy, mint én. Azt hiszem, téged még sohasem rémített meg semmi!

— Rémület? — Nem, ezt a szót valóban nem ismerem. Sem a gyengeséget, sem a gyávaságot.

— Igen, látom rajtad. Éppen olyan nyugodt vagy, mintha csak a konyhában ülnél és az ebéden gondolkoznál, vagy a ruhákat foltozgatnád. Oh, a szép napok, melyet a szigeten töltöttünk, elmúltak. Örökre végük!

— Ugyan ne érzelmeskedj! — mormogta haragosan az öregasszony.

— Mit tegyek? Némán, szótlanul üljek? Legalább beszélgetni akarok.

— Mert elakarsz kábulni a szavaktól, gyáva!

— Oh, ha csak erről lenne szó! De hát ki utánozhatná a te bátorságodat anyám? Hiszen igyekeztem hozzád méltónak lenni és a te parancsodra a lelkészt is elutasítottam, ami talán mégsem volt helyes! Ki tudja mi lesz azután... mi lesz azután? — dadogta még jobban elhalványodva és hideg borzalom futott végig rajta.

— Három óra múlva meg fogod tudni! — válaszolta nyersen Martialné.

— Oh milyen hidegen mondod ezt! De mégis, gondold meg, egyikünk sem beteg, élünk... és három óra múlva... meg kell halnunk!

— Hát igen! — válaszolta az anya. — Három óra múlva meghalunk, úgy hagyjuk itt a világot, mint ahogyan az a Martialokhoz illik. A szemünk előtt elsötétedik a földi lét és azzal vége. Semmi

más nem történik.

Az öreg ör szemrehányó tekintettel fordult Martialné felé.

— Nagyon helytelen öregasszony, hogy így beszél a gyermekéhez. Sokkal helyesebb lett volna, ha nem állja útját annak, hogy a lelkész utolsó vigasztalásban részesítse.

Martialné ismét vállat vont és annélkül, hogy csak egy pillantásra is méltatta volna az öreg katonát, így szólt a lányához:

— Mutasd meg és bizonyítsd be a tömegnek leányom, amelyik a kivégzésünket végig nézi, hogy nekünk asszonyoknak több bátorságunk van, mint akárhány férfinak és többet érünk, mint az egész csőcselék papostul, katonástul!

Az ör szeme haragosan rándult meg.

— Lebleu kapitány a legbátrabb katonája volt a hadseregnek és én mellette álltam, amikor több halálos sebtől vérezve összesett a harctéren. Segíteni akartam rajta, de már nem lehetett. Ám az utolsó pillanatában még keresztet vetett magára. Én a káplárja voltam. Hát csak azért mondom ezt el magának, hogy lássa, miszerint az imádság nem éppen a gyávák tulajdonsága.

A leány, akire nagy hatással voltak az öreg katona szavai, kíváncsian mustrálta végig a vén legényt, akinek napbarnította, kemény arcán mély forradások mutatták, hogy ő maga is alaposan kivette részét az ütközetek borzalmaiból. A becsületes ember őszinte felháborodása és egyszerű szavai ismét felrázták lelkiismeretét. Hiszen a lel-

készt nem meggyőződésből utasította el, hanem csak édes anyja előtti szégyenkezésből. De most úgy érezte, hogy igaza van a vén katonának. Nem lehet gyávaság és szégyen az, amit rettenhetetlen hősök sem resteltek elkövetni.

— És ha csak arra lett is volna jó, hogy elkábít, megnyugtat... akkor is!

És mi lesz azután? Ki tudja azt, hogy mi lesz azután? — mormogta félhangosan.

— Azután — mondotta éles gúnnyal az özvegy — sajnós, az azutánra már nincsen időnk, különben azt ajánlottam volna, hogy csapj fel apácának. Legalább addig várj a jajveszékeléssel, amíg Martial fivéred megérkezik. Az bizonyára teljessé fogja tenni megtérésedet. De alig hiszem, hogy a tulságosan becsületes férfiú és jó gyermek el fog jönni.

Alig ejtette ki az özvegy e szavakat, a cella ajtó zára kívülről megcsikordult és az ajtó kinyílt.

ANYA ÉS FIA.

A leány görcsösen megrázkódott és rémülten egyenesedett fel ágyán.

— Hogyan, — kiáltotta — már értünk jönnek? Még ezzel is sulyosbbitják büntetésünket, hogy megrövidítik utolsó perceinket?

És az arca hamuszürke lett a borzalomtól.

— Ej, ha a hóhér órája siet, annál jobb! — kiáltotta az öregasszony. A te imádkozásod, meggyávaságod amúgy is csak szégyent hoz rám.

Egy katona lépett be és jelentette:

— Martialné, a fia várakozik oda kinnt. Akar beszélni vele?

Az özvegy fagyos nyugalma nem változott. Ridegen válaszolta:

— Igen, küldje be!

A katona az ajtó felé fordult és kiszólt:

— Lépjen be!

Előbb egy árnyék látszott csak, azután megjelent Martial.

Az ajtó félig nyitva maradt. A folyosón katonák látszottak.

Martial szörnyű idegállapotban volt. Arca ónszínű, lábai remegtek, aggodalom, szájalom és undor fojtogatták. Minden erejére szüksége volt, hogy el ne ájuljon. Noha borzalommal fordult el édes anyja szörnyű bűneitől és tudta, hogy anyja soha őt nem szerette, sőt életére tört, mégis úgy érezte, hogy teljesíteni kell annak utolsó kívánságát és felkereste a siralomházban.

Az özvegy, alig lépett be a fia — villámló szemekkel mérte végig és gyűlölettől rekedt hangon hörögte: Most hát láthatod, hogyan bánnak anyáddal és nővéreddel és hogy miféle sorsot szánnak nekik!

— Igen anyám, ez iszonyatos... de fájdalom, mindezt előre láttam és folyton óvtalak benneteket!

Az özvegy haragosan harapott az ajkába. Martial még mindig nem tudta, hogy mit kívánhat tőle az anyja.

— Éppen úgy megakarnak ölni bennünket, éppen úgy a vérünket veszik, mint az apádét és a nagyapádét!

— Ha tudnád, mennyire szenvedek anyám, hogy semmitsem tehetek az érdektekben! Oh, miért is nem hallgattatok rám, most nem kellett volna ide jutnotok!

— Ugyan? — csattant fel éles hangon az

anya — azt hiszed tehát, azt akarod ezzel mondani, hogy nem történik velünk igazságtalanság?

— Anyám! — kiáltotta elszörnyedve Martial.

— Meg vagy tehát elégedve. Nyugodtan fogod mondani a kérdezősködőknek, hogy anyád meghalt és meg fogod tagadni sírjában is, szégyenkezni fogsz miatta?

— Ha rossz fiad lennék — válaszolta Martial — úgy most nem állnék itt.

— Oh Matriál, bár valóban inkább rád hallgattam volna, mint anyámra, akkor nem értem volna meg ezt a gyötrelmes, iszonyatos órát! — kiáltotta nővére kétségbeesett hangon, mert már nem tudta tovább rejtegetni rémületét. A te bűnöd anyám, hogy idáig jutottam és én megátkozlak érte!

— Hallod milyen átkot szór felém? — kérdezte ördögi nevetéssel az anya. — Látod mennyire szánja-bánja bűneit? Remélem, most már meg vagy elégedve?

Annélkül, hogy anyja szavaira válaszolt volna, mélységes meghatottsággal és szánalommal lépett Martial a hűgához.

— Szegény húgom — mondotta remegő hangon — egész szívemből sajnálak és nagyon fáj nekem, hogy nem tudok már rajtad segíteni. Késő!

— De arra, hogy a hitvány gyávaság minden fokát végig játszátok, úgy látszik, még sincsen késő! — dühöngött az anya. — Micsoda rongy, hitvány emberek vagyunk, mennyire méltatlanok a Martial névre. De szerencsére Miklós kiszabadult

börtönéből és majd ő folytatja ott, ahol mi elhagytuk és bízom abban is, hogy Ferenc és Amanda is a mi vérünket fogják örökölni. A rosszat már beljük oltottam és a nyomor, nélkülözés majd megérleli a gyümölcsöt.

A leány azonban nem hallgatott anyjára, könnyörögve fordult fivéréhez:

— Oh Martial, vigyázz rájuk, kíméld meg őket ettől a szörnyű sorstól. Ne engedd, hogy ők is így végezzék, hogy nekik is levágják a fejüket... a fejüket!

— Oh csak tessék, próbálkozz derék hittérítő! — kacagott pokoli gúnnyal az anya. A nélkülözés, nyomor erősebbek lesznek, mint a te ájtatos szavaid.

És eljön a nap, amikor Miklós, Ferenc és Amanda bosszút állnak családjuk kiirtásáért!

— Ezek a reményeid nem fognak megvalósulni anyám — mondotta csendesen Miklós. Mert sem én, sem testvérkéim ez időszerint nem szenvedünk nyomort.

A feleségem — mert nőül vettem a Nöstényfarkast — megmentette azt a leányt, akit Miklós a Szajnába akart fojtani és a leány családja kétféle ajánlatot tett: vagy egy nagy összeget adnak egyszer és mindenkorra, amely elegendő ahhoz, hogy abból tisztességesen megélhessünk, vagy pedig egy kisebb összeget és ehhez egy farmot Algériában, melyet már előzőleg egy másik embernek ajánlottak fel, aki azonban nem akart megválni Páristól. Mi azonban Algériába fogunk

menni, noha ez nincsen minden veszély nélkül. Már holnap útra kelünk és valószínűleg soha többé nem látjuk viszont Európát.

— Valóban így lenne ez? — kérdezte az özvegy elképedve és dühösen.

— Nem szoktam hazudni! — válaszolta nyersen Martial.

— De most mégis megteszed, hogy ezzel is elkésersítd utolsó óráimat! — dühöngött az anya.

— Anyám, nagyon kérek, mellőzd az ilyen gyanúsító, méltatlan beszédet!

— Bárányokat akarsz hát nevelni a farkas kölykökből? Bosszútlanul hagyod kiontani a nővéred és anyád véréte? Komolyan mondd ezt gyáva fickó?

— Anyám, kérek, szállj magadba, ne mondj utolsó órádban ilyen rettentő szavakat! — könnyöngött Martial összetett kézzel.

— Aki vért ontott, annak vére vétessék! — kiáltotta az özvegy. Rendben van. Ha tehát lefejeznek, ezzel kiegyenlítettem az emberiséggel való számlámat.

— Anyám, hát semmiféle bűnbánat, megbánás nem él a szívedben? — kérdezte ismét Martial.

Az öregasszony vadul felkacagott.

— Bűnbánat? Vajjon ezért töltöttem volna harminc esztendőből a hosszabb időt betörők világában? És vajjon mire lenne ez jó? Ezt kívánják tőlem azok, akik most kivégeznek? Akkor miért adnak erre csak három napot? Miért nem megfelelően hosszú időt? Nem... akkor legalább

következetes leszek magamhoz. Azt akarom, hogy az arcom még a hulló bárd alatt is az emberiség iránti mélységes megvetésemet fejezze ki.

A leány, akinek a halálfélelem már majdnem eszét vette, nem figyelt már ezekre a szavakra. Révetegen nézett maga elé, azután hirtelen irtó-zatos rémülettel fordult fivére felé.

— Testvér, ne hagyj el, segíts rajtam... Miklós is megtalálta a menekülés útját... jaj, nem akarok meghalni. Irgalom! Találj ki valamit, vagy fojts meg most mindjárt... félek a hóhéroktól! Jönnek, jaj, jönnek!

Martialné felbőszülten kiáltott leányára: Elég ebből a nyomorult sírányozásból! Szégyen, gyalázat ennyire megcsufolni a családjunkat! Az arcukba kell köpni a pribékeknek! Nevetve, megvető mozdulattal, fölényesen kell megcsufolni őket, hogy a dühtől tajtékozzanak, amiért a nyomorult halálnál különb büntetést nem tudnak kitalálni. Légy méltó hozzám, mit félsz? Egy pillanat és végeztünk, leszámoltunk mindennel!

— Anyám — kiáltotta Martial megrendülve — miért hívtál ide, csak ezt akartad mondani, ezeket a szörnyűségeket?

— Mert azt hittem, hogy talán az utolsó pillanatban felrázom önérzetedet, hogy sikerül felköltenem gyűlöletedet az emberiség iránt. De sajnos, remegő báb vagy és átkozom a percet, melyben méhembem megfogantál!

— Anyám... oh ez irtó-zatos! — jajdult fel Martial és elfödte arcát.

— Takarodj a szemem elől, nem akarlak látni gyáva kutya! — kiáltotta az anya.

E pillanatban a folyosó felől léptek hallatszottak. Az öreg katona zsebórájára pillantott, azután felemelkedett a székről, amelyen eddig ült.

A cella ajtaja szélesen kitérült és a küszöbön katonák jelentek meg. Azután két fegyőr székeket hozott be. Most az ügyész lépett be és a halálraítéltek felé fordulva kissé elfogódott hangon így szólt: Készüljenek, a bűnhődés órája elérkezett!

És ugyanakkor még négy férfi lépett be a cellába.

A BORZALMAS BÚCSU.

A négy férfi közül három kis csomagot tartott a kezében, melyek vékony zsinórral voltak átkötve. A negyedik férfi, aki közöttük a legmagasabb termetű volt, talpig feketébe volt öltözve és egy kerek kalapot meg egy fehér papírszeletet szorongatott a kezében. Ez az utóbbi hivatalos nyugta volt, melyet az ügyésznek nyújtott át és amelyben elismerte a kivégzésre átadott két nőszemély átvételét. A hóhér volt és a törvény értelmében attól a pillanattól kezdve, hogy a nyugtát az ügyésznek átadta, a két elítélt kizárólag az ő rendelkezése alá tartozott és ő volt felelős további sorsukért...

A leány előbbi kitörését most egyszerre dermedt nyugalom követte. Képtelen volt egyetlen tagját is megmozdítani. Két pribék lépett melléje, akik az ágy szélére ültették. A lány olyan görcsösen huzódott öszse, tagjai annyira megbénultak,

hogy abban az esetben, ha a pribékek erős kézzel nem fogják, lezuhant volna.

Martial mégegyszer . . . utóljára — átölelte nővérét. Szédült, a megrázó jelenet lelke mélyéig megrendítette. Földbegyökerezett lábakkal, halál-sápadtan, remegve állt, majdnem az eszméletét vesztette.

Az anya ellenben megőrizte fölényes pökhen-diségét és hidegvérét. Nyugodtan tűrte, hogy le-vegyék róla a kényelmetlen, kényszerzubbonyt. Mikor a zubbony lekerült róla, ismét fekete ruhájában állt a pribékek előtt.

— Nos, mit akarnak, hová menjek, vagy hová üljek? — kérdezte kihívó hangon.

— Üljön erre a székre! — válaszolta a hóhér egy alacsony székre mutatva, melyet az ágy köze-lébe állítottak.

A folyosón közben egyre többen gyülekeztek. Megjelent a fogházigazgató is és a katonák egyen-ruhái mögött magán emberek uccai ruhái lettek láthatóvá. Ezek azok voltak, akik a kivégzéshez jegyet kaptak.

Martialné biztos, erélyes léptekkel ment a székhez és leült. Mikor a leánya ágya mellett el-haladt, megállt előtte és azt mondta: Leányom jöjj ide és ölelj meg . . . utóljára ebben az életben!

És a vad, minden emberi érzésből kivetkőzött nő hangja, mintha lágyabban hangzott volna e pil-lanatban.

A leány, aki eddig mereven ült, erre a hangra megremegett és magán kívül felsikoltott.

— El innen... távozz tőlem démon, megrontóm! — kiáltotta őrijöngve. — Ha van pokol a túlvilágon, úgy annak a legfenekére kívánlak! Megtagadlak és elátkozlak!

— Leányom — mondotta Martialné ismét — térj magadhoz, ne add át magad az ostoba rémületnek! Gyere hozzám és ölelj meg!

— Ne közeledj hozzám... ne merj közeledni! — sikoltotta magán kívül a lány, védőleg tartva maga elé a kezét. — Te, egyedül te döntöttél ebbe a romlásba, néked köszönhetem ezt a borzalmas szerencsétlenséget... ezt az iszonyatot... az elkárhozásomat!

— Leányom... bocsáss meg! Bocsáss meg!... — mondta könnyörögve az anya.

— El tőlem! Légy átkozott! Holló anya! Átkozott démon!

Egész teste heves görcsökben vonaglott és a szerencsétlen lány szinte eszméletlenül hanyatlott a két pribék karjába.

A gonosz öregasszony arcán mintha egy sötét árnyék suhant volna át és szeme könytől nedvedett. De mindez alig tartott egy másodpercig. Akkor fia felé fordult és száraz, kissé gúnyos, kényszeredett hangon kérdezte:

— És te fiam?

Mélyszéges megrendüléssel, hangosan zokogva vetette magát Martial anyja karjaiba.

Még a megrögzött gonosztevőnő sem fojthatta el megindulását. De azután ismét erőt vett magán és kibontakozott fia karjaiból.

— Elég volt... essünk hát túl a dolgokon! —
mondotta hidegen. Nem illik a hóhért megvártni,
mert még megharagszik udvariatlanságunkért és
rosszul fog dolgozni!

És a székhez sietve rátelepedett.

Az öreg katona Martialhoz lépett és őt karon-
fogva így szólt hozzá:

— Kedves uram, most távozzon innen, jobb
ha nem lesz tanúja mindannak, ami következik!

Az öreg katona hangja mély részvétől volt
fűtött és Martial reszkető lábakkal, zokogva kö-
vette.

— Martial ne hagyj el! Maradj velem! Ments
meg! — sikoltotta a nővér.

Martial válaszolni akart, de szó nem jött ki a
száján, a fájdalom és borzalom egészen elvették
erejét és öntudatát. Tehetetlen gyermekként vezet-
tette ki magát az öreg katonával és odakinnt ájul-
tan esett össze.

AZ UTOLSÓ CEREMÓNIAK.

A hóhér két pribékje most megragadta a félig halott leányt és az alacsony, támla nélküli székre ültették. Az egyik a szinte élettelen testet fogta, mialatt a másik kezeit zsinórral hátra kötözte, azután a lábait zsinogelte össze, de olyan lazán, hogy az elítélt még apró lépéseket tehetett. Amikor az elítélt előtt görnyedeztek és fürge kezekkel kötözték, úgy festettek, mint nagy pókok, akik áldozatukra vetik a háló szálait.

Éppen ilyen gyorsan és ügyesen zsinogelték meg az öreg asszonyt is, akinek arcán azonban a legkisebb félelem vagy indulat sem látszott. Mikor a két halálraítélt már mozdulatra képtelenül űlt a széken, a hóhér egy éles ollót húzott ki zsebéből és mindenekelőtt az öreg asszony haját vágta le.

Mikor az özvegy nem hajtotta le eléggé mélyen a fejét, udvariasan rászólt és megkérte, hogy mélyebben hajoljon előre.

— Vallja be kedves hóhér uram — mondotta kesernyés nevetéssel az öregasszony — hogy maga nagy hálával tartozik nekünk, amiért ilyen hűséges és jó kliensei vagyunk. Először a férjem haját vágta le, most az enyémet, azután a lányoméért! Nos, mi a véleménye erről?

A hóhér nem válaszolt a gúnyos kérdésre. Az öreg asszony hajfonatát balkezére csavarva, jobb-jával tövig levágta azt.

— Ez a harmadik fontos frizura, melyet életemben kapok! — folytatta az öregasszony. Az elsőt akkor kaptam, mikor először mentem áldozni és virágkoszorút tettek a hajamra. Másodszor mikor férjhez mentem és a menyasszonyi koszorút illesztették a fejemre. Harmadszor ma, mikor maga remekel tisztelt fodrásza a Halál öfenségének!

Martialné haja sűrű és kemény volt. Közben az egyik pribék már szinte kopaszra nyírta a leányt.

— Mit gondol barátom, mire gondolok most? — kérdezte az öregasszony a hóhért, miközben lopva egy pillantást vetett lenyírt leányára.

A hóhér némán tovább dolgozott. Csak az olló csattogása és a szerencsétlen leány hörgéshez hasonló fuldokló sírása hallatszott.

A folyosón egy lelkész jelent meg és néhány halk szót váltott a börtön igazgatójával. Utolsó kísérletet akartak tenni a halálraítéltek lelki üdvének megmentésére.

— Arra gondolok — folytatta az özvegy, akit

egyáltalában nem zavart az a körülmény, hogy a hóhér nem méltatta válaszra — hogy még alig öt évvel ezelőtt a leányom a környék legszebb teremtese volt. Bájos, szőke kis teremtés volt és olyan volt az arca, mintha rózsából meg tejből keverték volna. Akkor ugyancsak csodáltam volna, ha valaki azt mondja, hogy valamikor még a hóhér fogja megfésülni. Hát hiába, az élet nagyon furcsa komédia!

Az özvegy utolsó hajfürtjei is lehullottak.

— Készen vagyunk! — mondotta a hóhér éppen olyan udvarias hangon, mint az előbb.

— Nagyon köszönöm a gyengéd kiszolgálást és engedje meg, hogy Miklós fiamat is szíves figyelmébe ajánljam. Kérem legyen hozzá is ilyen udvarias, ha majd előbb-utóbb az Ön ollója alá kerül!

Az egyik őr a hóhérhoz lépett és néhány halk szót intézett hozzá.

Az özvegy, aki meghallotta, hogy miről van szó, haragosan kiáltott közbe:

— Nem, nem akarom! Már mondtam, hogy nem kérek ebből a malasztos ceremóniából és kettelteljes szavakból!

A lelkész, aki meghallotta e durva szavakat, az égnek emelte szemét, azután lehajtott fővel ismét távozott.

— Indulnunk kell! — mondotta a hóhér. — Nem kíván még valamit?

— Nem, köszönöm! Nem akarok már sem inni, sem enni, mert az orvos urak, akik estére fel

fognak boncolni, úgyis mindent visszavesznek a gyomromból!

Felállt. Kezei hátra voltak kötve. Noha a lábait is megkötözték, ez nem akadályozta abban, hogy apró léptekkel haladjon. A hóhér és egyik segédje támogatni akarták, noha bátran és szilárdan haladt. De Martialné erélyesen tiltakozott ez ellen.

— Felesleges hozzám nyulniok. A lábam nem remeg és egyáltalában nem félek a vérpadtól. Hadd lássatok egyszer egy egész embert, ti, akik abban a hiszemben éltek, hogy mindenkiben csak rémületet keltek. Nos, nézzetek meg engem! Én megvetem a tudománytokat, a halált, az embereket!

És határozott, szinte büszke léptekkel lépett ki a cellából a hóhér és egyik segédje között. A leányt azonban, aki élőhalott volt, két pribék a széken vitte.

Lassan haladt végig a szomorú menet a folyosón, melynek kétoldalán végig katonák álltak sorfalat. Azután egy ajtón át az udvarra léptek, melyet ragyogó tavaszi napfény ragyogott be. A levegő langyos és illatos volt.

Az udvaron ismét katonák álltak és egy kocsit fogtak körül. Egy sárga, zárt kocsit, mely elé három vīdāman kapálódzó ló volt fogva. Erre a kocsira kellett felszállniok. A kocsinak, akár csak az omnibuszoknak leereszthető lépcsője volt, melyet beszállás után ismét felvontak. Ez a hasonla-

tosság egy újabb gúnyos megjegyzésre indította az özvegyet.

— No itt bizonyára nem fogja azt mondani a kalauz, hogy már megtelt a kocsi! — jegyezte meg mosolyogva.

A leányt beemelték és anyjával szemben ültették le. Azután ismét felhúzták a kocsilépcsőt és az ajtót bezárták. A kocsiban két katona is helyet foglalt. Puskájukat maguk mellé támasztották.

A kocsis kissé kapatos volt és a hóhér, aki melléje ült, ezért szemrehányással illette.

— Kedves uram — válaszolta a kocsis — maga elfelejti, hogy ma egész éjjel micsoda mulatozás volt egész Párisban. Néhány korsócska sört nekem is meg kellett inni. De azért ne féljen, majd csak oda találunk, ahová mennünk kell és az utasaink bizonyára nem nagyon türelmetlenek! Hát tudja, ha meggondolom, hogy az éjszaka báltermekbe fuvaroztam a pasasokat és most meg a vesztőhelyre kocsikázunk, akkor igazán elmondhatom, hogy furcsa, nagyon furcsa az élet!

És a lovak közé csapva, megcsóválta a fejét.

RUDOLF HALÁJA.

Germain szabadlára helyezése után a Bicskásnak nem került nagy fáradságába beigazolni, hogy az a betörés, mely miatt letartóztatták, csak önbetörés volt, melynek egyedüli célja az volt, hogy Germain közelébe férközhessen és őt az esetleges támadásoktól megvédje. A vizsgálóbíró alaposan leszidta, de mert tekintetbe vették a nemes szándékot, amely vezérelte és mert a következmények azt bizonyították, hogy nagyon is nagy szükség volt jelenlétére, minden további büntetés nélkül elbocsájtották.

Rudolf, aki akkor még nem tudott közelebbit Mária sorsáról, mélyen meghatva értesült arról, hogy a Bicskás, aki egy ízben már megmentette az életét, most milyen újabb óriási szolgálatot tett Germain megmentésével.

Magához hívatta a derék fickót és közölte vele, hogy ezentúl a palotában, az ő közelében

lesz állandóan a helye és hogy Gerolsteinbe is magával fogja vinni.

A Bicskás, aki kutya hűséggel csüngött Rudolfon, úgy érezte, hogy végre legvérmesebb álma ölt testet. Ez volt, amire mindig vágyott: Rudolf közelében, véle egy földél alatt élni, hogy mindennap láthassa és imádhassa.

Nem tudott annál szebbet képzelni sem, mint-hogy vércse szemmel örködjön felette és lesse az alkalmat, mikor lehet néki, vagy hozzátartozóinak szolgálatára. Ezt többre becsülte minden vagyonnál és hatalomnál, amely Algériában várt volna rá.

Ámde mind ebben nagy változást idézett elő Mária megtalálása. Mert Rudolf, nem viheti magával Németországba azt az embert, aki annyira közvetlen tanúja volt leánya előbbi életének. Viszont nem akarta megbántani a Bicskás érzékenységet és ezért elhatározta, hogy magához kéreti és tőle magától tudja meg, hogy mit szeretne legjobban?

A Bicskás sugárzó arccal jelent meg és különösen mikor Rudolf azt mondta, hogy egy baráti szívességre akarja kérni, valósággal ragyogott a boldogságtól. De mikor meghallotta, hogy a németországi utazásról le kell mondania, egyszerre elmúlt a jókedv és nagy lehangoltság lett rajta urrá. De megdöbbenése egyenesen kétségbeeséssé változott, amikor azt hallotta, hogy nemcsak Németországba nem mehet, hanem még a palotát is el kell sürgősen hagynia.

Rudolf, aki látta szavainak lesujtó hatását,

igyekezett azt a maga módja szerint enyhíteni. Olyan fejedelmi kárpótlást, olyan fényes ajándékokat ígért neki, melyek bizonyára minden más embert elkápráztattak volna. De a Bicskásnál másként állt a dolog. Néki Rudolffal való kapcsolata a szíve ügye volt és ezért a leghatározottabban visszautasított minden kárpótlást. Sőt annyira érzékenyült és olyan végtelenül elkeseredett, hogy keserves sírásra fakadt. Rudolfnak egész ékesszólására szüksége volt, amíg egyáltalában meg tudta egy kicsit nyugtatni és rá tudta venni arra, hogy legalább azt tartsa meg, amit eddig kapott.

Másnap reggel Martialt és menyasszonyát kérette magához Rudolf, akikkel azonban nem közölte, hogy Mária az ő leánya. Csupán azt kérdezte tőlük, hogy miképpen róhatná le velük szemben háláját és előre kijelentette, hogy minden kívánságukat kész teljesíteni. Mikor azonban látta, hogy azok szörnyű zavarukban nem is tudnak megszólalni, eszébe jutottak Mária szavai, amiket e derék emberekről mondott és megkérdezte tőlük, hogy mit akarnak inkább: egy olyan összeget, amelyből életük végéig megélhetnek, vagy pedig ezen összeg felét és algeriai farmot? Rudolf ez utóbbi ajánlatával természetesen azt is elérni remélte, hogy Mária szomorú életének e tanui is minél távolabb legyenek Európától.

Rudolf nem csalódott. Martial választása ez utóbbi ajánlatra esett, hiszen néki is érdekében állott, hogy minél messzebbre utazzon Páristól,

ahol csak családjának véres és szomorú emléke kísértette. És az algériai farm ezenfelül szívének leghőbb vágyát is megvalósította, hiszen fák, virágok között, a szabad természet ölén élhetett ott ismét. A Bicskás, aki jelen volt ennél a beszélgetésnél, nyomban élénk rokonszenvet érzett Martial iránt, és véle hamarosan meleg barátságra is lépett. Együttesen készítették elő az utazást, Bicskás segített vásárolni és csomagolni. Bicskás örült, hogy nagy szomorúságát legalább ezzel az elfoglaltsággal kábíthatta.

MARTIAL ÉS ÚJ BARÁTJA.

Az olvasót, aki már ismeri a Bicskás jó szívét, és baráti önfeláldozását, bizonyára nem fogja meglepni, hogy mikor arról értesült, hogy új barátja: Martial milyen szomorú útra megy ki a bicétrei elmeógyógyintézetbe, elhatározta, hogy nem engedi egyedül ki és maga is vele ment. Mialatt Martial odabent anyjától és nővérétől búcsúzott, a Bicskás kint várakozott kocsijával az épület kapuja előtt.

Sokáig tartott, amíg Martial végre sápadtan, beesett szemekkel, sírva ismét visszatért.

— Bátorság, — mondotta gyengéden a Bicskás. — Erősítsd meg a szívedet, Martial. Vigasztaljon az, hogy te mindent megtettél, hogy elhárítsd ezt a szerencsétlenséget, hiszen majdnem az életeddel kellett megfizetned erkölcsi prédikációt! Gondolj a feleségedre és a kis testvéreidre, akik tőled várják boldogabb jövőjüket! Még ma

este hátat fordítottok Párisnak és aligha fogsz valaha is még hallani mindarról, ami most fájdalommal és borzalommal tölti el lelkedet.

— Oh, barátom, hiába minden, mégis csak anyám és húgom, akik életüket veszti!

— Igaz... igaz! De hát mit tegyünk? Semmiféle áldozattal, emberi erővel nem tudsz már rajtuk segíteni. A változhatatlanba bele kell törődnöd.

— Milyen jó vagy, hogy vigasztalsz, holott tudom, magadnak is elég szomorúságod van.

— Hát bizony, nem szívesen válok el Páris-tól. De talán, ha már mögöttünk lesz a város, mi is fellélegzünk és megkönnyebbül a szívünk.

— Igen... mi is ettől az utazástól reméljük lelkünk meggyógyulását! — mondotta csendesen Martial.

Kis szünet következett. A két férfi mélyen elgondolkozva, hallgatagon meredt maga elé.

— Ma este tehát új élet kezdődik! — mondotta mélyen sóhajtvá Martial. — Adja Isten, hogy boldogabb legyen, mint a múlt! Elkészültél már az útra, barátom? Nagyon örülök, hogy Rudolf úr azt kívánta, hogy vélem utazz és hogy birtokos szomszédok legyünk Algériában. Úgy érzem, hogy jól meg fogunk férni egymással.

— Mi már csak meglennénk és megegyeznénk egymással, Martial, de látod, én nem tudom biztosan, hogy csakugyan előlről kezdődhet-e egy élet? Valóban azt mondhatom-e, hogy ma estétől kezdve megszűnt a múlt és ami eddig történt, az

nem számít. Hogy az emberi tetteket éppen úgy le lehet törölni, mint a táblára krétával írt szavakat. Ezt nem tudom, barátom! És nem vagyok bizonyos benne, hogy az Úr megbocsájtotta-e már nekem azt, hogy egyszer embert öltem!

— Azért már megbűnhődtél és az elpusztított egy élet helyett már kettőt mentettél meg. Rudolf úrét és Germainét.

— Lehet... lehet... de mégis különös. Hallgass ide, Martial. Azelőtt gyakran jelent meg álomban a megölt őrmester szelleme és rémületté változtatta életemet. De egy idő óta már nem kísértett. Am tegnap éjszaka újra eljött hozzám...

— Képzeldsz! Rémlátás! Véletlen!

— Nem, Martial. Én félek. Még valahányszor megjelent előttem a meggyilkolt szellem, ez mindig valami baj előjele volt! Valami különös érzés azt súgja nekem, hogy nem fogom elhagyni Párist!

— Ej, ne gyötörd magad ilyen bolondságokkal. Az igazság az, hogy fáj neked elszakadnod Rudolf úrtól és a bicétrei események is felizgattak. Ettől látsz rémeket barátom!

— Nem... nem! Ugyanez az álmom volt Rudolf úr elutazása előtt is! És most megint, közvetlenül egy utazás előtt jelent meg az őrmester. És nemcsak mi utazunk ma el, hanem Rudolf úr is.

— Hogyan? Elutazik? — kiáltotta meglepetten Martial.

— Igen. Azt az értesítést kaptam, hogy a királyi fenség ma délelőtt 11 órakor indul és a várost Charendon irányában hagyja el. Feltéve, hogy

idejében érünk még a városba, úgy ebben a külvárosban még bevárom és elbúcsúzom tőle. Valószínűleg utoljára fogom látni életemben!

— Meg tudom érteni ragaszkodásodat, barátom. A herceg valóban kivételesen jó ember.

— Oh, amit én érzek, az több, mint ragaszkodás. Én csak benne és általa élek. De ő nem akarja, hogy a közelében éljek, azt mondja, hogy ez nem lehet. De akkor nincs is célja az én további életemnek... Én nem tudok így vergődni, ténfegyregni cél nélkül, öröm nélkül. Megérted ezt?

— Nézd, kérlek, a herceg nagyon jó volt hozzád, gyönyörű bizonyítékát adta annak, hogy mennyire szeret és becsül. Érd be hát azzal, amit kaptál tőle.

— Oh, ez mind semmi, ezzel nem törődöm. A pénzével, ajándékaival nem tett boldoggá, csak a szavaival... amikor először mondta nékem életemben, hogy tisztességes ember vagyok és derék, becsületes szívem van! Igen, akkor mondta ezt nekem, mikor legmélyebbre voltam süllyedve és magamat s az emberiség söpredékéhez soroztam. Akkor figyelmeztetett arra, hogy még nincs késő, még visszatérhetek a becsület útjára és még számíthatok a tisztességes emberek megbecsülésére.

— Megértelek... magamról tudom, hogy milyen mohón vágyódtam arra, hogy jósággal és megbocsájtással közeledjenek felém. Az emberek nem tudják, hogy milyen sok bűnöst téríthetnének meg, ha megvetés helyett, amely csak dacot és keserűséget vált ki a lelkekből, jósággal és rész-

vétel közelednének szerencsétlen embertársaikhoz.

— Milyen különös, Martial, hogy szavak, egyszerű szavak ilyen csodákra képesek! Mert azóta bármily pillanatban megtudnék halni azért, amit jónak és helyesnek tartok. Igen, új emberré lettem és ezt egyedül és kizárólag Rudolf úrnak köszönhetem.

— Hát éppen ezért, mert már a magad lelkiismerete előtt is igazolva vagy, nem szabadna magad többé a multtal gyötörnöd.

— Hát hiszen majd meglátjuk. Hiszen nagyobb szerencsétlenség már amúgy sem érhet, mint az, hogy Rudolf urat többé nem fogom láthatni. Különösen most esik ez rosszul, mikor már beleéltem magam abba a gondolatba, hogy állandóan mellette lehetek és örködhetek felette. Mert igaz, én csak nyomorult féreg vagyok mellette, de hát néha a legparányibb teremtese az Istennek is végezhet valami hasznosat.

— Ej, ki tudja? Hátha mégis csak viszontlátjátok egymást?

— Nem, Martial, soha többé! Megígértette velem, hogy többé nem szabad felkeresnem. És megértette velem, hogy ezzel nagy szívességet tesz nekik. Én ezt megígértem és bármennyire nehezemre esik is, meg fogom tartani ígéretemet!

— Ha áthajóztunk a Földközi tengeren és odaát leszünk Afrikában, lassankint új célok, örömek fognak kibontakozni előttünk és jó barátságban, kellemes szomszédságban fogunk élni, nem

leszünk elhagyatva, támogatni fogjuk egymást és a munka, amely ránk vár, majd alaposan elfoglalja időnket és gondolatainkat. Meg fogsz te is nyugodni! Izgalmaktól sem leszünk megkímélve, hallom, hogy időnként néhány puskalövést kell váltanunk az arabokkal. No, mondtam Rudolf úrnak, oda se neki! Egy kis lövöldözéstől nem ijedünk meg. Tudod, vadorzó koromban megszoktam én az ilyesmit. És a feleségemet sem faragták olyan fából, hogy megijedne a saját árnyékától.

— Hát ami azt illeti, — mondotta a Bicskás kissé felélénkülve, — magam is jó katona voltam és tudok bánni a fegyverrel. Ha lövöldözésre kerül a sor, akkor majd csak inkább én állok az arabok elé!

— Ohó, azt nem engedem. Barátok vagyunk, együtt harcolunk!

— Néked feleséged van, két kis testvéredről is kell gondoskodnod, tehát vigyáznod kell az életedre. De én olyan kivert kutya vagyok, nincs nekem senkim, az egyetlen ember, akit imádattal szeretek, elűz magától!

— Már pedig ha lövöldözni kell, én is ott leszek komám. Hogy is képzeled, hogy én, aki sohasem hibáztam el a vadat, meglógjak akkor, amikor végre becsületes ügy szolgálatában emelhetek puskát!

— Rád csak akkor kerülhet a sor, ha már engem hidegre tettek. De addig, amíg én élek, már csak az én bőrömet fogjuk kockáztatni.

— Nagyon derék fickó vagy te Bicskás, igazán aranyból van a szíved. Ne búsulj, meglátod, testvérek módjára fogunk élni és ha megnehezül a szíved, hát majd szépen elpanaszolod a bánatodat nekünk. Ne félj, nem maradok én sem adós, mert hiszen az én lelkemből is kikívánkozik a szomorúság, van nékem is gyászom, panaszom elegendő. Az olyan napot, mint a mai, nem igen lehet elfelejteni.

És mintha csak válasz lett volna Martial szavaira, egy közeli kápolnában a lélekharang csendült meg.

Martial és a Bicskás riadtan kapták le kalapjaikat, egymásra néztek sápadt, rémült arccal.

— Ez nekik szól, az ő lélekharangjuk! — mormogta Martial.

Szeméből újra megindult a könnyek árja és keresztet vetett magára. Azután mind ketten lehajtott fővel imádkoztak.

Ezalatt a vesztőhelyen drámai jelenetek játszódtak le.

A vérpad körül kettős sorfalban állt a katonaság, mögöttük a nézők izgatott sora. Közvetlen a vérpad előtt egy kis asztal, azelőtt az ügyész és két bíró ült. Az óra tíz percet mutatott hét előtt.

Ekkor hirtelen kocsirobogás hallatszik a fegyház kapuja előtt és a kapuk szélesen feltárulnak. A hóhér és a halálraítéltek megérkeztek.

Az udvaron állók soraiban nagy mozgás támadt. Parancsszavak hangzanak.

A katonák feszes vigyázz állásba vágják magukat.

A hóhér leugrik a kocsis mellől, az ügyészhez siet, néhány halk szót vált vele.

A kocsinhoz nyolc katona lép.

Először a két pribék száll ki, utánuk az özvegy. Arca még sárgább, mint máskor, szemében lángoló düh. Ez a szem ölni tudna. Ajka körül finom fehér tajték. Órjögő megvetése, lázadó dühe freccsentette ki nyálát, mintha a világ szemébe akarná köpni. Kihívóan, dacosan néz végig a jelenlévőkön, gúnyos mosoly van az ajkán.

Az udvaron állókon a megdöbbenés borzad végig. Ez a minden emberi méltóságból és érzésből kivetkőzött néember olyan volt, mint a testet öltött sátán.

Most a vérpadra esik szempillantása, melyen ott áll a nyakazógép. Egy pribék a készüléket vizsgálja. Martialnének egy arcizma sem rándul meg.

A katonák Martialné mögött sorakoznak.

Most a két pribék visszamegy a kocsiba. Egy eltorzult arcú, tébolyult leányt emelnek ki.

— Élni akarok! Élni! — sikoltja utolsó, két-ségbeesett jajkiáltással! Kegyelem, ne bántsanak!

Az arcok fakószínűre válnak. Részvét, szána-lom fogja el a szíveket. De nem lehet segíteni...

És a leány birokra kel a pribékekkel. Fejével, vonagló testével próbálja őket lerázni, de azok a levegőbe emelve viszik a vérpad felé.

Akkor a leány hirtelen még egy velőtrázót sikolt és nem mozdul többé. A rémület elvette esz-

méletét. Élő halott, már nem lát, nem tudja mi történik vele. Az utolsó pillanatok borzalmaitól megkímélte az Úr.

Az ügyész előrelép.

— Hóhér, teljesítse kötelességét! — parancsolja.

Először az ájult lányon hajtják végre az ítéletet. Az anyának végig kell néznie, hogyan köttözik leányát a padra és mint illesztik be fejét a hulló bárd alatt lévő félkör alakú nyílásba. És az anyának van ereje oda nézni, nem fordítja el a fejét. Csak akkor vonaglik meg arca egy pillanatra, mikor a fej a korpával telt kosárba esik.

Most Martialnéra kerül a sor. Szilárd, határozott léptekkel megy fel a lépcsőkön.

Kérkedik bátorságával. Megjátssa, megrendezi kivégzését. És mikor fenn áll a nyaktiló mellett és a pribékek megragadják, hogy a padra köttözzék, hörögve tör ki belőle az utolsó sikoltás:

— Legyetek átkozottak, a szemetekbe köpök még innen is, aljas csürhe...

Nem folytathatta. A dobokat megpergették és a pribékek gyorsan dolgoztak.

Még egy pillanat és az ő feje is a kosárba hullt.

A jelenlévők mélyen megrendülve, lassan kifelé indultak. Az arcok fehérek voltak, a szívek elszorultak.

A lélekharang még mindig szólt.

A magasban fecskék röpdöstek, a nap édesen, melegen ragyogott. Az Élet diadalmaskodni akart

a halálon és zengőbb szépséggel támadt fel, mint valaha. A fákon kipattantak a bimbók és lepkék röpködtek mámorosan a virágok felett.

— Bátorság Martial! — ölelte magához barátját a Bicskás. Majd ott Algériában az őserdőkben mindent elfelejtünk. Nem látunk embereket, csak a csodálatos virágokban és színes tollú madarakban fogunk gyönyörködni!

— Igen... ott jobb lesz! — mondotta halkan Martial felszárítva könnyeit.

Próbáljunk hát felejtteni! Tehát ma délután négyre értünk jösz és ötkor indulunk a postakocsival!

— Ugy van! — válaszolta a Bicskás.

A kocsi a virágos kertek árnyas fáin mellett haladt tovább és a két férfi lelke lassankint megnyugodott. Mélyen, élvezettel szívták a jó levegőt. Az idő gyorsan haladt.

Páris előtt a Bicskás megállította a kocsit.

— Én most leszálok — fordult Martialhoz. Gyalog megyek Charenton felé, hátha sikerül Rudolf úr kocsijával találkoznom és megláthatom mégegyszer!

— Isten veled — bucsúzott tőle Martial. — Ne feledd: délután négykor okvetlenül várunk!

— Ott leszek, — felelte Bicskás és igyekezni fogok utitáskámba belecsoomagolni a jókedvemet is. Oh, nem is tudnék egy órát sem Párisban maradni, ahol minden csak Rudolf úrra emlékeztetne! Ej, menjünk hát Afrikába, talán fekete testvéreinknek fehérebb lelkük van, mint ama

banditáknak, akik között mi ketten annyi keserves évet töltöttünk és bizony, kis híjja, hogy el nem vesztünk. No, de ne beszéljünk erről! A viszontlátásra, Martial!

A Bicskás a rohanó események közepette egészen elfelejtette, hogy micsoda álarcos vigasságok napja volt Párisban, különben aligha ámult volna el azon a különös látványon, amely eléje tárult, mikor a külváros uccáin végighaladt, hogy elérje a charentoni utat.

BOSZORKANYTANC.

A Bicskás egyszerre csak azt vette észre, hogy szoros embergyűrű veszi körül, amely magával sodorja. A közeli korcsmákból hömpölygött ki ez a vidám, mámoros tömeg és noha fényes nappal volt, még mindig hangos muzsikaszó hallatszott mindenfelől. Majdnem minden férfin, nön és gyermekén jelmez volt és akinek nem telt jelmezre, az legalább álarcot akasztott magára vagy rongyokkal, szalagokkal ékesítette fel magát. A mámoros, kicsapongástól vörös arcokon vad életöröm fénylett. Borzalmas csöcselék verődött össze, amely féktelenül adta át magát az érzéki gyönyöröknek, akár egy újra feltámadt szaturnálián.

Bármilyen erős is volt Bicskás, képtelen volt átverekedni ezen az erőszakos, tomboló tömegen. Kénytelen volt hát magát megadni sorsának és a jó szerencsére bízni, hogy hová fog sodródni.

Megnyugvására szolgált, hogy még korán volt,

alig kilenc óra és Rudolf úr számítása szerint alig ha érhetett 11 előtt a charentoni útra. Volt hát még ideje.

A Bicskás leküzdhetetlen ellenszenvet érzett e gyülelész emberekkel szemben, noha nem régen még maga is közjük tartozott. A tömeg egy korcsma felé sodorta és kénytelen volt a hömpölygő árral maga is belépni a tágas, feldíszített korcsmahelyiségbe, ahol különös és fölötte meglepő látványnak lett a tanúja.

A terem egyik végében, ahol a zenészek foglaltak helyet és ahol összetört tányérok és poharak mutatták, hogy miféle vad tivornya folyhatott itt, vagy egy tucat jelmezes félig ittas férfi és nő lejtett egymásba kapaszkodva förtelmes, vad táncot, mely a boszorkányéjszakák förtelmeire emlékeztetett. A táncosok közül főleg kettő tűnt fel Bicskásnak, akik undorító, mocskos szövegű dalaikkal és trágár mozdulataikkal különösen magukra vonták a nézők figyelmét.

Az első táncos pár egy medvének öltözött férfi és egy megvadult markotányosnő volt. A férfi fejét barna szövet álarc fedte, amelynek csak szem- és szájnyílása volt.

Ez a medvének öltözött férfi nem volt más, mint Martial Miklós, aki több fegyenc társával együtt kitört a La Force fegyházból és szökésük után felhasználva az álarcos mulatság lehetőségeit, ebben a korcsmában akarták magukat kedvükre kimulatni.

A markotányosnő katonás süveget, rövid

szoknyát és katonadolmányt hordott, a haja erősen a homlokára volt fésülve és szemérmetlen, szilaj taglejtésekkel kísérte a zene ütemeit.

A velük szemközti táncospár nem kevésbbé volt aljas és kirívó. Az öles termetű férfi kéményseprőnek volt öltözve és arca a felismerhetetlenségig be volt kormozva. Jobb szemét széles fekete kötő fődte, ami még jobban eltakarta arcát. Arcának alsó részét túlzottan magas gallér és széles, fekete nyakkendő csokor bujtatta el, úgy, hogy csak az orra és szeme látszott. Fején bő kürtőkalapot hordott, amely mélyen becsúszott a homlokába.

A kéményseprő jelmeze alatt azonban egy sokkal kevésbbé ártatlan foglalkozású férfiú rejtődött, aki szintén régi ismerősünk. Ez volt ugyanis Csontváz, a másik gyilkos, aki Miklóssal együtt szökött meg a fegyházból. A félelmetes gyilkos híres chahut táncos volt. A chahut az utóbbi évtizedek legerkölcstelenebb tánca volt, melyet valahonnan az indiánoktól hoztak Franciaországba a tengerészek. A Csontváz veszettül ropta ezt a ledér táncot, hosszú lábait vadul vetette jobbra-balra és közben a derekát riszálta.

A Csontváz táncosnője magastermetű, fekete leány volt, aki olasz uccai énekesnőnek öltözött. Ordító sárga szoknyája volt, vörös mellénykéje és zöld kerek sapkája. Annyi szalag lebegett a ruháján meg a haján, hogy szinte elröpülni látszott.

Egy kövér, durva nő — a „Fehér nyulacska” csapszék tulajdonosnője szétterpesztett lábakkal

ült egy padon és a markotányosnő kabátját fogta. Vigyorogva nézte, hogy a két aljas néember milyen vadul kering-fordul, hogyan veti a szoba mennyezetéig a lábát tánc közben.

A táncoló csoportban egy ördögnek öltözött, fekete bő trikóba bujtatott, zöld álarcos, sánta gyermek is sürgött-forgott, aki sántasága ellenére is meglepően ruganyos és mozgékony volt. Fiatalsága ellenére nem volt kevésbé züllött, mint a többi táncos és aki elnézte, hogyan ugrik, mozog trágár mozdulatokkal egy sovány, alacsony természetű nőszeméllyel, méltán csodálkozhatott azon, hogyan sülyedhet egy gyermekember a romlottságnak ilyen mélységes fokára?

A sánta ellen nem emeltek vádat és nem is került a javítóba. Vöröskéz arra az időre, ameddig vizsgálati fogságban volt Micout, az orgazdát kérte meg, hogy vigyázzon fiára.

És e táncosokhoz méltó keretet képezett az a veszélyes, zsebmetszőkből, betörőkből, gyilkosokból és orgazdákból álló csőcselék, amely ott röhögött, ivott, ordítózott körülöttük. Aki ezt a rémületes csürhét látta, az megérthette, hogy forradalmak idején honnan merül fel az a mindenre elszánt vérszomjas tömeg, amely minden rémségre képes. Ott élnek ezek állandóan a nagy városok oduiba lapulva, az éjszakában bújkálva, csak az időt és alkalmat lesve, amikor feltámadhatnak és eláraszthatják szennyes emberhullámaikkal a várost és rémületbe fojthatják a polgárok békés életét.

A nézők ütemre tapsoltak, buzdították a táncosokat, hogy még vadabbul ugráljanak. Akkor azután valaki kiadta a jelszót, hogy menjenek ki az uccára és ott folytassák a mulatságot. A zenészek erre szilaj galoppot kezdtek játszani, az emberek egymásba fogódtak és fülsiketítő ordítás, röhögés, káromkodás, trágár megjegyzések közegette kigyóztak kifelé. De a rendetlen tömeg egymásba gabalyodott és a bachannália tébolyult embergomolyagja egymást öklözve, ölelve, részegen, nevetve, állattá aljasultan örvénylett a teremben.

A por vastagon kavargott fel, undorító, rosszszagú alkohol gőzből, szivarfüstből és emberi izzadságból szűrődött pára tette sűrűvé és fojtóvá a levegőt.

Ez már nem részegség, hanem örjöngés, tébolyult érzékiség, féket vesztett orgia volt. Esztelen zshivaj, érthetetlen, állati hörgések süketítették meg az embert.

A Csontváz ekkor a középre állva felordított:
— Vigyázat!

Mindenki felfigyelt, egy pillanatra csend támadt.

— Mindenki induljon az ajtó felé! — adta ki a parancsot a Csontváz. — Kinnt az uccán folytatjuk a mulatságot, mert ide benn már szűk lett számunkra a világ és a korcsmárosné nem akarja, hogy a falakat kirúgjuk. Mutassuk meg Párisnak, hogyan mulat a nép!

— Nagyszerű, pompás, gyerünk az uccára,

táncoljuk le a polgárok tyúkszemét! — nevettek az emberek.

— Meg kell tanítani a szerelemre, hogy ne savanyodjanak meg! — szellemeskedtek mások.

— Galopp! Irány Charenton!

— Ma két asszonyt fejeztek le, táncoljuk el tiszteletükre a csontváz táncot!

— Kérjük el őket a hóhértól, hátha még megforgathatnánk őket. Ne menjenek olyan szomorúan a másvilágra!

— Én az özvegyet kérem el! — kiáltotta Barbillon.

— Én meg a leányát! — röhögött a kis sánta.

— Én a hóhérral akarok táncolni! — mondta a markotányosnő.

— Vörösbort öntünk a vérpadra, hadd részegejzenek meg a kutyák is, akik vért akarnak nyalni!

— Éljenek a gyilkosok és a tolvajok! Vesszenek a hóhérok! — hangzott mindenfelől a kiáltás.

És gúnydalokat énekeltek, aljas szövegű, szemérmes sértő szöveggel. Füttyültek, rikoltoztak.

A Csontváznak sikerült utat törnie az ajtó felé és a tömeg utána hömpölygött, egymást lökdösve, énekelve, táncolva.

Az uccán még tombolóbban folytatódott az örjöngés. Mintha a pokolból kiszabadult kárhózzott lelkek tartották volna farsangjukat, az egymásba fonódott tömeg széles vonalban, az egész úttestet elfoglalva nyomult előre. Ekkor egy lovas futár bukkant fel, amelyik velük szemközt nyar-

galt. A futár kék-sárga egyenruhát hordott és lovának takaróján a gerolsteini hercegi címer volt látható.

A futár megfékezte lovát és hangos: Vigyázat! Vigyázat! kiáltással próbált utat törni a tömegén keresztül. Durva fenyegetés, hangos ordítózás volt a válasz.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

BICSKÁS HALÁLA.

A lovas most már erélyesebben követelte, hogy utat nyissanak.

— Ez a fickó úgy látszik a fejünkön keresztül akar lovagolni! — jegyezte meg egy suhanc.

— Amint látszik, nagyon jól megy a sora, mert a ruháján ugyancsak csillog a sok ezüst gomb! — kiáltotta a sánta gyermek.

— Jó lesz vigyázni galambocskám, mert majd leszállítunk a lovadról!

— Az ám, táncolj velünk egy kicsit!

— A jelmezed meg nagyon is cifra! Micou majd levagdossa a gomjaidat! — jegyezte meg Miklós.

— Félre ha mondom, ne álljátok el az utamat! — kiáltotta haragosan a lovas és erélyesen megsuhogtatta lovaglóostorát.

— Csendesebben hékás! — szólt most rá

Csontváz. Jó lesz azonnal visszafordulnod és siess, mielőtt még beléd döfnénk egy bicskát!

És e szavak után megragadta a ló gyeplőjét.

A lovas erélyes, izmos, elszánt férfi volt, aki fenyegetőleg fordult Csontváz felé.

— Azonnal bocsásd el a gyeplőt, különben az ostornyéllal hasítom be a koponyádat!

— Ezt próbáld csak meg kutya! — vicsorgott vissza Csontváz.

— Félre az útból gazember! Mi jogon állod az utamat? Mögöttem már jön a gazdám hintója. Nem hallod az ostopattogást? Utat nekem és a kocsinak!

— Füttyülök a gazdára. Mit törődöm veled? Ha kedvem van, kitekerem a nyakát, vagy beledöföm a késemet. Ez nem is lenne rossz mulatság. Nagy urat még úgy sem tettem hidegre!

— Nincsenek többé urak! — kiáltotta vadul a kis sánta. — Tegyük úgy, mint az apáink, küldjük vérpadra a nagy urakat! Éljen a népuralom! Éljen a népítélet!

És rágyujtva a marseillaise dallamára, egész erejével belecsimpaszkodott a lovas egyik lábszárába és ráakaszkodva húzta lefelé, úgy, hogy az megbillent nyergében és majdnem elvesztette egyensúlyát.

A lovas feldühödve végig vágott a kis bitangon és sarkantyúba kapva lovát tovább akart vágatni, de abban a pillanatban a csőcselék megtámadta és olyan szoros gyűrűt vont körülötte, hogy moccanni sem tudott és még arra sem maradt

ideje, hogy kihúzza hosszú, hegyes kardját. A következő pillanatban már a földön hevert és a tömeg feltétlenül agyonveri, ha figyelmét nem vonja el Rudolf hintója, amely e pillanatban ért oda.

A négylovas hintó már előzőleg fékezett és a lovak lassú ügetéssel haladtak előre, mert a kocsis már messziről látta az eleven sövényt, amely útjukat állta. A két lakáj leugrott a hintó hátsó üléséről és a lovak mellé állva lépésben próbáltak áthatolni az útestet elálló tömegben.

Rudolf, aki Máriával együtt Sarah halála miatt gyászba volt öltözve, nagy lelki gyönyörűséggel nézegette leányát, aki a gyászruhában még szebbnek látszott, mert a ruha feketesége kiemelte bőrének fehérségét és haját még aranylóbbá tette. Mária mosolyogva vizionozta atyja jóságos tekintetét, kék szemeiből szinte az égbolt derűje ragyogott, de amikor atyja félre nézett, a lány mosolygós arca komolyra vált és a szomorúság árnyéka suhant át rajta.

— Remélem nem bánod kis lányom, hogy hamarabb keltettünk fel, mint megbeszéltük? De azt hittem, hogy jobb, ha minél előbb útnak indulunk.

— Igen papa... magam is örülök ennek. Hiszen a reggel olyan szép!

— Mindent megtettem, hogy az utazásunk minél kényelmesebb legyen. Murphot és a cselédséget előre küldtem, hogy a közbeeső állomásokon megfelelő szállásról és ételmezésről gondoskodjanak. Azt akarom, hogy igazán élvezetes legyen ez az utad!

— Apus mindig csak rám gondol! — mondta gyengéd szemrehányással Mária. — Pedig én csak akkor érzem jól magam, ha tudom, hogy apa sem szenved semmiben hiányt és nem fárad értem felesleges módon!

— Édes szívem, nem lehetek hozzád eléggé jó és figyelmes, hiszen olyan nagy hátralékban vagyok. Hajolj felém, hadd csókolom meg a homlokodat!

Mária mosolyogva símult atyjához és szíve egész melegével viszonzotta az apai csókot.

E pillanatban a kocsi váratlanul megállt.

Rudolf csodálkozva bocsájtotta le a hintó ablakát és kihajolva megkérdezte az egyik lakájtól, hogy mi történt és mit jelent ez a nagy lárma?

— Részeg álarcosok állják el az utunkat. Anynyian vannak, hogy nem tudunk áttörni rajtuk!

— És mit akarnak?

— Azt mondják, hogy valami kivégzéshez akarnak felvonulni!

— Nagyon kellemetlen, hogy éppen most kell ilyen kalandba keverednünk! — mondotta bosszúsán a herceg.

— Mi baj van apa? — kérdezte aggódva Mária.

— Oh semmi leánykám... semmi!

— De hát mit jelent ez a lárma... egyre közelebb jönnek az emberek, a kocsit közrefogják... Jézus Máriám! mit jelent ez? Mit akarnak?

— Ferenc, — fordult a herceg a lakájhoz, —

szólj a kocsisnak, hogy forduljon meg és menjünk egy másik úton!

... Megkértünk Fenség! Már a tömeg kellős közepében vagyunk és úgy körülfogtak, hogy mozdulni sem tudunk. Szándékosan a lovak elé álltak!

A lakáj nem beszélhetett tovább. Vad, fenyegető ordítás közepette a csőcselék egészen a kocsi oldaláig nyomult előre és durva szitkozódások közepette ráncigálták félre a védekezésre képtelen lakájt. Mindenfelől félelmetes arcok meredtek rájuk, öklök emelkedtek a levegőbe. De valamennyi hangot túlharsogta most egy állati üvöltés. A Csontváz bödült el és utat törve magának a hintó ajtajához ugrott.

— Apám... vigyázz... segítség! — kiáltotta Mária és reszketve fonta át karjaival a herceget.

A Csontváz bedugta fejét a hintó ablakán és meglátva a herceget, így szólt:

— Úgy? Hát maga a hintó gazdája?

Ha Mária nem ült volna mellette, úgy Rudolf bizonyára öklével válaszolt volna, de így fékezte magát és hidegen kérdezte a banditától:

— Mit akar és miért tartóztatják fel a kocsimat?

— Hogy miért? Mert kedvünk tartja! Mert a világ sorsa így változik. Tegnap te küldözted vérpadra a csőcseléket, ma a csőcselék ontja ki a te véredet, ha moccanni mersz!

— Elvesztünk! — kiáltotta elsápadva Mária.

— Légy nyugodt gyermekem, nincsen semmi

baj. Az emberek farsangolnak, be vannak kissé csípve... majd hamarosan elintézzük a dolgot!

— Kiszállni! Kiszállni! — kiáltotta Miklós. — Hogy merészel az ilyen fickó a nép közé hajtani?!

— Ugy látszik, az urak kissé felöntöttek a garatra — mondotta nyugalmát megőrizve és erzenyét elővonva oda hajította azt az ordítónak. — Itt van néhány arany, mulassanak tovább, de a kocsimat ne tartóztassák fel.

Most Barbillon furakodott a kocsihoz.

— Micsoda — mondotta — utazásra indulsz? Akkor hát sok pénz is van nálad.

Ide a dohánnyal, vagy mindjárt átszállítunk a másvilágra, az legalább eléggé hosszú és érdekes utazás lesz.

És e szavak után a vérszomjas, részeg bandita felszakította a hintó ajtaját.

Rudolf türelme véget ért. Kiugrott a hintóból, mert meg volt győződve, hogy személyes bátorsága megriasztja az útonállót, akit részegnek vélt.

A bandita csakugyan meghökkent és egy lépést hátrált. Ám a következő pillanatban kirántotta övéből hosszú törét és Rudolfra rontott.

Mária mikor ezt rémes jelenetet látta és a tör atyja felé sujtott, felsikoltott, kiugrott a kocsiból, atyjához rohant és átkarolta.

Ha e pillanatban nem tör előre erejének végső megfeszítésével, a tömegeből egy férfi és nem vágja egy mesteri fogással a földhöz a haramiát, úgy Rudolf és Mária elvesztek volna. Ez a férfi a Bicskás volt.

A rabló tajtékozó dühvel fordult támadója felé és arca valósággal elzöldült, mikor a Bicskást felismerte.

— Hah! — kiáltotta, hiszen ez a La Force-beli támadónk, aki Germaint is megmentette!

De ezuttal nem menekülsz gazember! — ordította és mint egy megvadult fenevad irtózatos erővel lerázta támadóját és a következő pillanatban tövig mártotta beléje kését.

A Bicskás megingott, de nem eshetett el, mert a tömeg olyan szorosán állt mögötte, hogy nem volt hely, ahová lezuhanhatott volna.

— Az őrség! Az őrség!... hallatszott most mindenfelől a riadt kiáltás.

E kiáltásra egyszerre megbomlott a tömeg. Senkisé akarta, hogy az őrjárat a meggyilkolt mellett találja. A szélrózsa minden irányába elszéledtek és Miklós, a Csontváz és Barbillon is úgy eltűntek, mint a kámfor.

Az őrség rohanó léptekben érkezett a herceg futárjának vezetése alatt. A futárnak ugyanis sikerült elmenekülnie, mialatt a tömeg figyelve a hercegi hintóra terelődött és fellármázta az őrjáratot. De a harctéren a hercegen, Márián és a két lakájon kívül csak a Bicskás volt még, aki vérezve feküdt a földön.

Ez a jelenet gyorsabban játszódott le, mint ahogyan elbeszéltük, alig néhány lépésnyire attól a korcsmától, amelyben az iménti orgia tombolt. Mélyen megrendülve, halálsápadtan állt zokogó leányát karjában tartva a herceg.

— Vigyétek a sebesülteket azonnal a vendéglőbe és fektessétek le, kötözzétek be a sebét! Te pedig — fordult a lovas futárhoz — vágts vissza a palotába és hozd ide azonnal Dávid orvos urat, aki csak tizenegy órakor akart utánunk indulni és így még otthon lesz!

Néhány perccel utóbb a lakájok óvatosan bevitték Bicskást a vendéglőbe, melynek nagy termében még ott tartózkodott néhány néember azok közül, akik az iménti táncvigasságban részt vettek.

— Menj kis lányom, ülj le a teremből nyíló szobában addig, amíg én ezt a szegény barátomat bekötözni segítem, mert semmiesetre sem hagyhatom magára és nem bízhatom életét a szolgákra.

— Oh atyám, ne hagyjon magamra, ne menjen el, magával akarok maradni, mert meghalok a félelemtől! — mondta reszketve Mária.

— Félek, hogy az, amit látni fogsz, nagyon is próbára teszi majd idegeidet! — mondotta a herceg.

— De hát nem ennek az embernek köszönhetem atyám életét? Nékem is mellette van a helyem és ott akarok lenni, hogy segíthessek ápolni és megvigasztaljam.

A herceg zavarban volt. Belátta, hogy csakugyan kockázatos dolog leányát magára hagyni egy ilyen kétes helyiségben. Azért hát a kisebbik rosszat választotta és Máriát magával vitte a terembe, ahol már időközben egy padra fektették a Bicskást.

A vendéglős néhány szolgálója segítségével

vizes borogatást rakott a sebesültre, akinek sebéből még bőven folyt a vér.

A Bicskás éppen abban a pillanatban nyitotta újra fel a szemét, amikor Rudolf belépett a terembe. Szemében öröm villant meg és sápadt mosoly szökött.

Mégis csak jó — mondotta gyenge hangon — hogy jelen voltam ennél a csete-paténál!

— Megbízható, hűséges, bátor barátomnak bizonyultál, mint mindig! — mondotta megilletődött hangon Rudolf. Másodszor mentetted meg az életemet.

— Charenton felé igyekeztem... mégegyszer látni akartam... tudtam, hogy arra fog elhaladni a kocsija... Szerencséje a tömeg feltartóztatott! Igen... ennek így kellett történnie... előre tudtam, meg is mondtam Martialnak!

— Tudtad? Sejtetted?...

— Igen Rudolf úr. Az éjszaka ismét láttam álmomban az őrmestert!

— Felejtsd ezt el és reméljük, hogy a seb, melyet kaptál, nem halálos!

— Ah, a bandita ezuttal jól célzott!... De nem baj!... Örülök, hogy sikerült és bebizonyítottam, hogy a legkisebb féreg is használa lehet néha még az olyan nagy embernek is, mint Ön... Most kvittek vagyunk Rudolf úr... Maga visszaadta az én életemet, mikor azt mondta, hogy becsületos szívem van... Oh, elfullad a lélekzetem... levegőt!... Fenséges uram... tiszteljen meg utóljára... nyujtsa a kezét... végem van!...

— Nem, lehetetlen... nem akarom, ne halj meg drága, hűséges barátom!... kiáltotta magánkívül a herceg és a sebesült mellé térdelve megragadta annak hidegülő kezét.

— Oh Rudolf úr... látja... odafennt van valami... égi igazságosság... késsel oltottam ki egy ember életét és késsel vették el az én életemet is!

A haldokló hangja egyre gyengébb lett, szemei fátyolozottak lettek. E pillanatban tekintete hirtelen Máriára esett, akit eddig még nem vett észre.

— Istenem... Atyám!... az Énekeslány... az énekeslány... — suttogta elhaló hangon.

— Igen... az Énekeslány... az én kis lányom, aki megáld téged, amiért megmentetted az édes atya életét!

— A leánya... Fenséges úr leánya... igen... emlékszem... mikor megismertem, az öklével ütött le... de ez a késszúrás... ez jobban leterített!... Késsel öltem... ezért kell így meghalnom... kés által! Így kellett lennie... ez az igazság!

Mégegyszer mélyet lélezett, azután beállt az agónia. Gyenge remegések rázták meg testét, lélekzete egyre szakadozottabb, rövidebb lett, eszméletét már teljesen elveszítette. Néhány perc múlva hörgő sóhajtást hallatott, azután nem mozdult többet. Szíve megszűnt dobogni!...

A vendéglő előtt lovak csattogása és egy előregördülő kocsni robogása hallatszott.

Dávid érkezett, aki hamarabb indult el hazul-

ról, mint tervezték. Az orvos sietve lépett a terembe.

— Dávid — mondotta könyeit törölgetve Rudolf — vizsgált meg, talán még van benne élet!

Az orvos a merev test fölé hajolta és gondosan megvizsgálta.

— Késő! — mondotta szomorúan — meghalt!

A jelenlévők levették kalapjukat, lehajtották fejüket és imádkozni kezdtek.

Mialatt ez a megrázó jelenet folyt, egy másik izgalmas jelenet játszódott le a háttérben Mária és a Fehér nyulacska tulajdonosnője Ponisse anyó között.

A vén asszony mikor a bicskás ajkáról felhördült az „Énekeslány“ szó, felkapta fejét és Mária felé fordult.

Hallotta, hogy a lakájok királyi Fenségnek nevezik Rudolfot, akit felismert és hallotta, hogy Rudolf a leányának szólítja Máriát. Ez több volt, mint amennyit eszével felérhetett volna. Merev szemekkel, egészen bambán, mintha megbűvölték volna, bámult Máriára, aki reszketve, halványan földbegyökerezett lábakkal, mozdulatra képtelenül állt e pillantás hatása alatt.

A Bicskás halála és a Ponisse anyóval való találkozás irtózatossá hatással voltak a leányra, aki ettől a pillanattól kezdve soha fel nem épült a lelki rázkódtatásból.

Néhány órával e véres, szomorú esemény után Rudolf herceg örökre elhagyta leányával Párist.

Am ez a kivonulás nem volt olyan vidám, mint amilyennek néhány órával előbb indult.

Apa és leánya szótlanul ültek egymás mellett, arcukat mélységes szomorúság és megdöbbenés sápasztotta meg.

OLDENZAAL HENRIK HERCEG ÉS
KAMINIETZ MAXMILIAN GRÓF LEVÉL-
VÁLTÁSA.

*

Másfél esztendő mult el Rudolf hercegnek
Párisból való elutazása óta.

*

Oldenzaal, 1840 aug. 25.

Kedves Max barátom!

Éppen most jövök Gerolsteinből, ahol három
hónapon át vendége voltam a gerolsteini nagyher-
cegnek és magas udvarának. Őszintén szólva arra
számítottam, hogy idehaza leveled fog várni, mely-
ben arról értesítség, hogy rövidesen ide utazol Ol-
denzaalba. Gondolhatod hát meglepetésemet, mi-

kor ehelyett azt a hírt vettem, hogy hosszabb időre Magyarországra utaztál.

Immár négy hónapja nem írtam neked, nem az én hibámból, hanem egyszerűen azért, mert fogalmam sem volt, hogy kalandos kedved mikor, miféle vidékre hajtott? Nem tudhattam tehát, hová címezsem leveleimet? Viszont úgy látszik egészen megfeledkeztél Bécsben tett ünnepélyes ígéretedről, mely szerint augusztus elsején pontosan megjelenni tartoztál volna Oldenzaalban.

Nélkülözni kell tehát a társaságot, aminek egyáltalában nem örülök, mert sok beszélni valóm lenne, hogy úgy mondjam: szeretném kissé kiönteni a szívemet! Hiszen gyermekkorom óta megszoktam, hogy jót, rosszat mindig néked meséljek el. Így azonban kénytelen vagyok levélben tudatni véled néhány fontos körülményt.

Valóban nem tudom, hogy hol is kezdjem? Igen, mindjárt a döntő vallomást teszem meg: egy negyed év óta olyan nagy és döntő változásokon mentem át, melyek — amint mondani szokás — egész életre kihatnak. Ezek után ítéld meg magad, hogy mennyire hiányzol nekem, legrégebb és legbölcsebb barátom, kinek tanácsát minden ügyemben ki szoktam kérni.

Csak az vigasztal, hogy most már semmiesetre sem foglak hosszabb ideig nélkülözni, mert bármilyen fontos ügyek is tartsanak vissza Magyarországon, érezned kell, hogy szükségem van rád és baráti kötelességeddé teszem, hogy mielőbb ide gyere.

És most eléd tárom az én nagy lelki válságot. Abban a naplószerű sorrendben fogok mindenről beszámolni, ahogyan az események történtek.

Délután.

Levelet kaptam édes atyámtól, amelyben arra kér, hogy látogassam meg Gerolsteinben. Egészségi állapota, amely már régóta nem kielégítő, az utóbbi időben még rosszabbra fordult és ereje egyre fogy... Nem hagyhatom hát továbbra is magára!... Oh barátom, mit tudtam én még mikor ezt a levelet megkaptam, hogy micsoda különös, regényes napok előtt állok! Mondhatom, hogy nagyon furcsa és egyben sajnálatraméltó, hogy éppen most vagyunk annyira távol egymástól, amikor fokozott szükségét érzem egy hűséges jó barátoknak, az én „ikertestvéremnek“ ahogy ismerőseink neveztek téged, elválaszthatatlanságunkra célozva. És büszke vagyok arra, hogy ennek a barátságának komoly tartalma volt, nem légvárat szövégettünk, hanem életcélokat tűztünk ki és azokat igyekeztünk egyesített erővel megvalósítani.

Este.

Most valami csodának kellene történnie! Ha az erős akarat és heves vágy mozgató erőre tudna változni, akkor most te egyszeriben itt teremnél mellettem.

Különös, szavakkal alig ecsetelhető lelkiállapotban vagyok egy negyed esztendő óta. Édes öröm és kínzó szomorúság csodálatos vegyüléke ez.

És mind ezt magamnak, egyedül kell hurcolnom, nincs akitől tanácsot, felvilágosítást, magyarázatot kérjek, aki irányt jelölne a rám szakadt káoszban. Hiszen jól ismered érzékeny lelkemet, tudod, hogy egy hangulatos naplemente, érzelmes muzsika, megható olvasmány, könyvet csálnak a szemembe. Már most képzelj el, hogy micsoda viharok, indulatok dúlhatnak bennem, mikor ezerszer nagyobb okok rázzák meg egész valómat.

És látod, most hirtelen arra a tavalyi kirándulásunkra emlékszem, melyet a Rajna partvidékén tettünk. Milyen zengő örömmel dalolt felénk akkor az élet és fiatalság. Ugy éreztem, hogy erőm és fiatalságom soha nem érhet véget! És lám, három nappal utóbb véres párbajba keveredtem Saint Remyvel, azzal a fiatal francia nemessel, akit követnek küldtek a gerolsteini udvarhoz. Valami ostoba kis kártyaügy volt az összeszólalkozás oka és bizony nem lehetett tudni, hogy ép bőrrel úszom-e meg a párbajt? Téged akkor azért nem kértelek fel arra, hogy az egyik segédem légy, mert nem akartam, hogy tanúja légy esetleges halálomnak. Az összecsapás Saint Remy elestével végződött...

Apropos! — a gondolataim csaponganak — tudod-e, hogy mi lett a sorsa annak a csábító, szép Circének, akit Saint Remy annak idején magával

hozott és akit, ha nem csalódom Ceciliának hívtak és egy néger orvos felesége volt?

De nem, nem fecsegnek tovább, hiszen bizonyára már is bosszusan harapsz ajkadba és nem érted, hogy mért nem beszélek ama komolyabb természetű eseményről, amely olyan mélyen beleszántott a lelkembe s amely miatt a levél írására elhatároztam magam. De hogy őszinte legyek, szándékosan húzom vallomásomat, mert félek, hogy ha megtudod, miről van szó, szigorúan erkölcsi prédikációban részesítesz és megmosod a fejemet. De hát mit akarsz egy huszonegy éves ifjútól? Elragadt a nagyszerű láz, a forró áradat s én egyetlen édes gyönyörű álomban éltem három hónapig Gerolsteinben. Csak most, hogy visszatértem onnan, kezdek lassankint ébredezni és bizony mondom, hogy ez az ébredés nagyon szomorú.

Két nappal utóbb reggel.

Összeszedte minden bátorságomat, hogy meggyónjak neked kedves barátom. Olvasd soraimat baráti elnézéssel. Oh én nagyon jól tudom és érzem, milyen komoly és szigorú tekintettel olvasod e sorokat és hidd el, még ilyen távolságban is elpirulok s lehajtom a fejemet.

Amint tudod félévi szabadságomat utazással töltöttem és miután Bécsnek hátat fordítottam, atyámat kerestem fel, akinek egészségi állapota akkor még kielégítő volt. Atyám akkor azt aján-

lotta, hogy keressen fel nagynénimet, Julia hercegnőt, aki a gerolsteini udvarnál udvarhölgyi méltóságot tölt be.

Már említettem régebben néked, hogy Rudolf uralkodó herceghez családomat anyai ágon rokoni kötelékek fűzik és ennek köszönhetem, hogy a herceg mindenkor a legnagyobb szeretettel viseltette irántunk. Azt is jól tudod, hogy az uralkodó herceg legutóbbi hosszas franciaországi tartózkodása idejére atyámat bízta meg azzal, hogy helyette és nevében az uralkodói teendőket ellássa.

Mindezt nem azért mondom el néked, mintha dicsekedni akarnék, hanem kizárólag azért, hogy ezzel is hangsúlyozzam, azt a bensőségteljes viszonyt, mely az uralkodó herceg és családunk között fennáll.

Bizonyára arra is emlékezni fogsz, hogy tavalyi rajnai utazásunk alkalmával, arról értesítettek bennünket, hogy Rudolf Párisban újra összetalálkozott Mac Gregor Sarah grófnővel, akit halálos ágyán feleségül vett azért, hogy a házassággal törvényesítse leányát, mert amint tudod, első házasságkötésüket, melyből e leány származott, bizonyos formahibák miatt érvénytelennek nyilvánították.

Nos, erről a bájos és végtelenül szeretetreméltó Amália hercegnőről akarok írni. Előre bocsátom, hogy a hercegnőnek azelőtt más neve volt. De a herceg nem akarja többé nevén szólítani, mert régi nevéhez a szomorú emlékek egész sora fűződik. Mondhatom, végtelenül érdekes leány

Lord Dudley, akivel Bécsben találkoztunk, ugyan már előkészített arra, hogy milyen szeretetreméltó, gyönyörű hajadon a hercegnő, de azt mégsem gondoltam, hogy a valóság ennyire felülmúlja még a legrajongóbb szavakkal festett arcképet is.

Nem, akkor még valóban nem hittem volna, hogy a sors ilyen nagyszerű és különös meglepetést tartogat számomra. Valóban csodálatos játékszerei vagyunk a kifürkészhetetlen magasabb végzetnek.

Ugyanaznap délben.

Ne haragudj, barátom, hogy ismét félbeszakítottam leveletem, de a visszaemlékezés annyi érzéssel rohant meg, hogy kénytelen voltam megvárni, míg kissé megnyugszom. Egyébként úgy érzem, hogy máris gyanítod, miről van szó és így tulajdonképpen nincs is már sok mondani valóm. Inkább csak arról akarok hát beszámolni, hogy hogyan peregtek le gyors egymásutánban az események.

Tehát: a szent-hermangildi kolostor, melynek egyik nagynéném a főnöknője, közvetlen Gerolstein közelében fekszik, attól alig félórányira, úgy hogy a hatalmas park vége már Gerolstein elővárosával határos. Itt jelölt ki számomra nagynéném egy, a kolostortól teljesen elkülönített épületben szállást.

Már megérkezésem napján közölte velem, hogy másnap nagy ünnepélyes fogadtatás lesz az

uralkodó hercegnél, ama alkalomból, hogy a nagyherceg nyilvánosságra hozza Harville márkinővel való eljegyzését. A márkinő édesatyjával, Orbigny gróffal már néhány hét óta a városban tartózkodott.

Sokan gáncsolták és kifogásolták az uralkodó herceg e tervbe vett házasságát, mert úgy vélték, hogy Rudolfnak úgy, mint első ízben, ezuttal is valamelyik uralkodó család tagját kellett volna ol-tárhoz vezetnie. Mások viszont, és ezek közé tartozott nagynéném is, szívből örültek annak, hogy Rudolf nem a rideg érdekek szerint választotta menyasszonyát, hanem egyedül szívére hallgatott.

Nagynéném mindenkor nagy tisztelője volt Rudolfnak, akinek nemes egyéniségét és kiváló képességeit lelkesen méltányolta.

Miközben a másnapi fogadtatáson való megjelenésem részleteit beszéltük meg, nagynéném váratlanul a következő megjegyzést tette:

— Előre megjósolom, kedves fiam, hogy a holnapi fogadtatás legnagyobb meglepetése kétségtelenül Gerolstein gyöngye lesz!

— Mit ért ezalatt, nénikém? — kérdeztem meglepetten.

— Amália hercegnőt nevezzük így! — magyarázta a néném.

— A nagyherceg leánykáját? — kérdeztem mosolyogva. — Lord Dudley már beszélt róla Bécsben és annyi szépet mondott, hogy valóban kíváncsi vagyok rá.

— Az én koromban, — válaszolta a nagynéni, — már nem igen szokott könnyen lelkesedni az ember és megszoktuk gondolni, mielőtt ítéletet mondunk valakiről. És mégis azt mondom — és véleményem pártatlanságáról magad is meg fogsz győződni, — hogy elragadóbb, bájosabb teremtése nincsen az Istennek, mint Amália hercegnő. Nemcsak külső megjelenésének ellenállhatatlan varázsáról beszélek, hanem még inkább arról a leírhatatlan lelki tisztaságról és emelkedettségeről, amely sugárzik arcáról és egész lényéről. Attól a pillanattól kezdve, hogy bemutatták nekem, egyre fokozódó szeretetet érzek iránta. És nemcsak én vagyok így vele. Körülbelül egy hete érkezett ide Zsófia hercegasszony, a leggögösebb és legbüszkébb arisztokratája egész Európának...

— Ez már igaz, nénikém! Én legalább nem szeretném, ha én lennék a céltáblája gyilkosan gúnyos megjegyzéseinek. Bécsben egyenesen retgett a hercegnő neve. És azt mondd, hogy Amáliának megkegyelmezett?

— Zsófia egyenesen rajong Amáliáért. Tegnapelőtt meglátogatta az aggok házát, melynek ő a védnöknője. Én véle voltam és beszélgetés közben váratlanul azt a megjegyzést tette:

— Mondhatom, el vagyok ragadtatva a kis hercegnőtől, akihez fogható kedves és bájos rokonnal még nem igen találkoztam.

— No lám, — válaszoltam, — Amália hercegnő úgy látszik, valósággal csodatevő tündérkisasszony.

— Az én szememben valóban az, — mondotta Zsófia hercegnő.

— És miben áll a kis hercegnő varázsa? — kérdeztem nénémről.

— Végtelen jóságában, minden gögtől mentes közvetlenségében és abban a melegszívűségben, mellyel minden nemes ügy iránt érdeklődik. Harmonikus lélek, kinél a lelki szépség arcán tükröződik vissza és ez teszi megjelenését a régi olasz mesterek angyalképeihez hasonlóvá.

— Ez valóban érdekes és felette ritka erény, — jegyeztem meg, — és mint személyes tapasztalatból és barátaim bosszus előadásából tudom, nem igen található meg a többi hercegnőnél.

— Mindezen erények annál dicsérendőbbek, kedves öcsém, mert Amália hercegnő csak nemrég került a trónra és ennek ellenére sem káprázott el a hirtelen rájazzakadt hatalomtól. Ellenkezőleg, szinte félve kerül minden ünnepeltetést és az udvari multságoktól igyekszik magát minél távolabb tartani. Csak éppen néhány percre mutatja magát és azután eltűnik, mert szelíd lelke sokkal inkább szereti a magányt, mint a ragyogó társaságot.

— És sohasem beszélt még nénémnek hajdani életéről?

— Nem, de amikor azt említettem neki, hogy mennyi szeretettel és hódolattal tartozunk mi neki, mint az uralkodó herceg leányának, arra kért, hogy erről ne beszéljek, mert ő sokkal többre becsüli, ha szívünket visszük eléje és őt önmagá-

ért szeretjük, minthogyha azt kellene éreznie, hogy a hódolat csupán köteles udvariasság és parancs. Különösen tőlem kéri ezt a szeretetet, mert azt mondja, úgy érzi, hogy egy hozzá hasonló fiatal lánynak mindig szüksége van egy idősebb megértő nő értékes tanácsaira.

— Valóban, — mondtam, — a kis hercegnőnek e szavai finom tapintatra vallanak.

— Mondhatom öcsém, minél többször találkozom a hercegnővel, annál őszintébben gratulálok magamnak ahhoz a helyes ítélethez, melyet mindjárt első találkozásunkkor alkottam róla. Nem is mondhatom, hogy mióta itt van, mennyi jót tett már is. És ami a legmeglepőbb, tetteiben olyan érett gondolkodást árul el, mely az ő korában valóban csodálatos. Hogy egy példát említsek, a nagyherceg az ő kérelmére árvaházat alapított elhagyott fiatal árvalányok számára. Valahányszor felkeresem ezt az árvaházat, könnyes szemekkel nézem, hogy milyen imádattal veszik körül a kis növendékek Amália hercegnőt, aki minden áldott nap meglátogatja védenzeit, akiket elhalmoz ajándékaival és vigasztaló szavaival. Igen, Amáliát mindenki szereti, mindenki rajong érte.

— Szóval, a hercegnő egy földreszállt angyal! — kiáltottam.

— Valóban, ez a helyes kifejezés, — válaszolta néném. — El sem tudod képzelni, mennyi tapintattal, gyengédséggel és gonddal intézi védenzei sorsát. Sohasem láttam még legfelsőbb körkhöz tartozó nőt, aki ennyi megértései és szá-

nalommal közeledett volna a nyomorhoz. Képzeld, ő, az uralkodó herceg leánya, kedves kis nővérkéinek nevezi az árvákat.

Két órával később.

Bevallom néked, kedves barátom, hogy nagynéném e szavai mélyen meghatottak. Hiszen bizonyára te is úgy érzed, hogy semmi sem ékesíthet jobban egy magas személyiséget, mintha olyan erények gyakorlója, mint amelyenekről a nagynéném beszélt. Tudod, mennyire őszinte vagyok és biztosítlak, hogy nagynéném szavait változatlanul teljes hűséggel írtam le.

— Kedves nénikém, — jegyeztem meg a sok dicséret hallatára, — ha ez a hercegnő valóban olyan elragadó teremtés, úgy természetesen nem lesz könnyű dolog közönyösnek maradnom a holnapi fogadtatásnál. Ismered nagyfokú érzékenységet és tudod, hogy rám az ilyen emelkedett jellem mindig nagyobb hatással van, mint a rang és méltóság, és attól félek, hogy holnap meglehetősen félszegen és ostobán fogok a hercegnő elé lépni, mert hiszen máris túlságosan elfogódottnak érzem magam véle szemben azok után, amiket hallottam. De hát történjen akármi, alávetem magam sorsomnak.

— Nem kell félned, kedves öcsém, — válaszolta a néném, — Amália hercegnő kedvessége majd eloszlatja lámpalázadat. Egyébként máris ismerősként fog üdvözölni.

— Hogyan lehetséges ez, nénikém?

— Nos, bizonyára emlékezni fogsz, hogy tizenhatéves korodban, mikor egyszer egy álarcosbálon vettél részt, az akkori jelmezedben egy kiváló festővel megfestettem arcképedet.

— Igen, emlékszem, tizenhatodik századbeli apródnak voltam öltözve.

— Ugy van! A festő kitünő munkát végzett s a képet azóta szeretettel őrzöm. Mikor a nagyherceg és leánya visszaadták náluk tett látogatásomat, Amália hercegnőnek nyomban feltűnt ez a kép és megkérdezte, hogy ki ez a sok száz év előtt élt csinos apród. A nagyherceg mosolyogva világosította fel, hogy az illető apród unokaöccse, akinek csak a ruhája régi, ő maga azonban fiatal, derék ifjú, aki joggal viseli a régi nemesek jelmezét, mert valóban gáncs és félelem nélküli lovag, aki mindenképen méltó az én szeretetemre. Egyébként íteld meg magad, nézd a szemeit és a mosolyát, melyekből bátorság és jóság sugárzik.

Bocsáss meg, barátom, amiért ismét félbeszakítom levelemet, de látom, milyen gúnyosan vonogatsz a vállad, amiért a fenti sorokat írom, melyek valóban úgy tűnhetnek fel, mintha öndícséretemet akarnám zengeni. Hidd el, egy kicsit magam is pirultam, mikor leírtam őket, de mégsem mellőzhetem, mert szorosan összefüggnek az eseményekkel.

Ezekután pedig szíves engedelmeddel folytatom nagynéném szavait.

— Amália hercegnő, — mesélte néném, —

megtévesztve atyja tréfás szavaitól, fokozott érdeklődéssel nézegette a képet. Néhány nappal utóbb, mikor az udvarban felkerestem, Amália hercegnő pajkos mosollyal azt kérdezte tőlem, hogy nincsenek-e híreim arról az apródról, akinek a képét mutattam? Én erre bizony őszintén megmondtam, hogy a jeles ifjú jelenleg 21 esztendő és az osztrák császár szolgálatában áll, annak kapitánya Bécs városában. Erre a felvilágosításra a hercegnő elpirult, de csak egy pillanatra. Utána ismét az a bizonyos mély szomorúság jelent meg az arcán, melynek oka valahol kifürkészhetetlen mélységekben rejtőzhetik. Ettől kezdve többé szó sem esett közöttünk a képről. Ebből láthatod tehát, hogy egyáltalában nem fogsz unokahúgod előtt teljesen idegennek feltűnni. Ellenkezőleg, úgy fogja érezni, hogy régi ismerősét látja viszont. Ne légy tehát félszeg, ellenkezőleg, igyekezz méltónak bizonyulni ama jelzőkre, melyeket a nagyherceg előlegezett számodra.

Ez a beszélgetés, amint már fentebb említettem, egy nappal ama udvari estély előtt játszódott le, amelyre hivatalos voltam és amelyen először kerültem össze unokahúgommal.

Mindig őszinte voltam hozzád és így most is nyíltan megmondom, hogy miféle balga gondolatokkal szórakoztam, mikor erről az estélyről haza mentem.

Gyakran mondtad, kedves Maxom, hogy nyoma sincs bennem a hiúságnak, én is úgy hiszem, hogy ettől a büntől mentes vagyok, de ezt most újra nyomatékosan ismételnem kell, mert különben nehezemre esnék folytatnom mondani-valóimat, még azt hinnéd rólam, hogy önhitt vagyok.

Midőn egyedül voltam szobámban, gondolataim állandóan visszatértek a fiatal hercegnőhöz, aki megnézte arcképemet. Sokat foglalkoztatott az a kérdés, hogy vajjon a hercegnő említette-e vajjon mégegyszer néném előtt a képet?

Semmi sem lehetett balgább, mint az a remény, hogy ilyen jelentéktelen körülményre már légvárakat építsek. De mindenesetre ez az eset nemcsak érdekelt, hanem őszintén megvallom neked, bizonyos fokig lelkesedéssel töltött el.

Néném, aki érett és szigorú ítéletű hölgy volt, annyira dícsérte a hercegnőt, hogy már ezért is jóval magasabbra értékeltem a hercegnőt, mint eddigelé... eme dícséreték még emelték értékét annak a kitüntetésnek, hogy arcképelem iránt érdeklődött... De elég volt! Ez a kitüntetés olyan balga gondolatokat ébresztett bennem, hogy azt kérdeztem magamtól, hogyanis történhetett az, hogy a legutóbbi időkben olyan gondolatokkal foglalkoztam, amelyek nem voltak messze az örvény szélétől...

Bár rokonságban vagyok a nagyhercegi házzal

és a nagyherceg maga mindig barátságos jóindulattal fogadott, nincs sok reményem arra, hogy a hercegnővel házasságra léphessek. Talán még akkor sem, ha szerelemre lobbannánk egymás iránt.. Hogyan is gondolhattam erre? A mi családunk szeplőtlen, de szegény a nagyhercegi ág vagyónához képest; talán nem is túlozunk, ha azt mondjuk, hogy az összes német fejedelmek között a mi nagyhercegünk a leggazdagabb... Azonkívül: csak most lettem 21 éves! És csak egyszerű gárdakapitány vagyok! Hogyan is gondolna arra a nagyherceg, hogy ilyen vőt keressen magának?

E mérlegeléseknek vissza kellett volna engem tartaniok attól, hogy ilyen alaptalan gondolatokkal foglalkozzam. De ha nem is éreztem valódi szenvedélyt, ennek előérzete már megvolt... Sajnos, azután tovább fűztem eme gyermekes gondolatokat. Egy gyűrűt viseltem az ujjamon, amit egyszer a kedves Thekla grófnő ajándékozott nekem, az oktalan szenvedély eme záloga bizony kevésbé kötött engem, mégis azonnal feláldoztam a szívemben újonnan ébredező szenvedélynek: a szegény gyűrű eltűnt az ablakom előtt rohanó kis folyó árjában.

Elmondjam-e, hogyan töltöttem az éjjelt? Fölösleges volna! Ugy is tudod magadtól... Megtudtam, hogy a hercegnő angyali szépségű szőke nő...

Sajnos, sem festő, sem író nem vagyok, hogy kellően leírjam a hercegnő szépségét. Őszintén szólva, de kérlek, ne nevedd ki, jobban szerettem

volna, ha kevésbé szép, mert így nem éreztem volna azt a siralmas ellentétet, melyet véle szemben én jelentettem. Hej, mit nem adtam volna azért, ha abban a festői apródruhában léphettem volna eléje, amelyben annak idején megörökítettek. Bármilyen ragyogó is az az egyenruha, amely most feszül rajtam, azt hiszem, hogy az apródruhában mégis csak csinosabb lehettem.

Nagyon kérlek, ne ítélj meg e gyerekes gondolatokért, kedves barátom, talán meg sem merném őket írni, ha hiúság szülöttei lennének. Ámde hidd el, hogy ezt a becsvágyamat az a nemes szenvedély szülte, mely arra ösztönöz szüntelen, hogy minél méltóbb legyek e csodálatos teremtéshez. Csak éppen azzal bátorítottam magam, hogy a hercegnő jótékony tündér, aki védangyala minden elhagyott és gyámoltalan fiatal teremtésnek, akik közé, mint reménytelen szerelmes, én is besoroztam magamat.

Ugyanaznap délben.

Minek tagadjam, én bizony a fényes estét és a rákövetkező nap egy részét is nagy lelki aggodalmak között töltöttem el. Egyre az motoszkált a fejemben, hogy hátha az arcképem csakugyan bizonyos hatással volt rá és így talán mégsem egészen reménytelen a helyzetem. Ugyanakkor azonban reménységemre bénítólag hatott az a gondolat, hogy azok az akadályok, melyekről fentebb írtam, mégis csak áthidalhatatlan szakadékot állí-

tottak közénk. Mikor a palota felé indultam, azon gyötrődtem, vajjon csakugyan rám fog-e ismerni arcképem után. Órákat töltöttem a tükör előtt és izgalmas összehasonlításokat eszközöltem, melyek azonban mindig azzal a siralmas eredménnyel végződtek, hogy valójában meg sem közelítem annak szépségét.

Csupa sötét gondolat csüggesztett, előre meg voltam győződve, hogy egy pillantásra sem fog méltatni, de úgy látszik, a lelkem mélyén és anélkül, hogy erről magam is tudtam volna, mégis csak élhetett halvány reménykedés, különben aligha áldoztam volna fel első szerelmem zálogát, melyet olyan büszkén hordottam egyik ujjamon.

Két órával utóbb.

Végre elérkezett az ünnepélyes, szívszorongva várt óra. Az egész délutánt azzal töltöttem, hogy különböző egyenruháimat próbálgattam fel, de egyiket előnytelenebbnek találtam a másiknál, végre is kényszeredetten felvettem az egyiket. Nagy elégedetlenül indultam el a nagyhercegi palota felé. Annyira kétségbe voltam esve, hogy az utolsó pillanatban közvetlen a palota közelében megállítottam kocsimat és vissza akartam fordulni azzal az elhatározással, hogy egyszerűen megszököm Gerolsteinből, ahol bizonyára csak valami nevetséges és félszeg szerepet játszhatok végig. De éppen abban a pillanatban ért mellém régi barátomnak, Keller bárónak kocsija, aki

örömmel üdvözölt és karonfogva arra kényszerített, hogy véle együtt gyalogosan tegyem meg a még hátralevő pár lépést és együtt léptük át a hajlongó lakájok sora között a palota küszöbét.

Mondhatom, barátom, hogyha eddig kicsinek éreztem magam, úgy az előcsarnokba való belépésem után valósággal megsemmisültem, annyira elkápráztam az élém táruló fénytől és pompától. Én, ak a bécsi császári palotában gyakran fordultam meg és így megszoktam az arany, selyem és márvány csodálatos szimfóniáját, szédültem és csodálattal adóztam ama művészeknek, akiknek ragyogó képzelő ereje a valóságba szöktette ezt a tündérpalotát. Elfogódottan haladtam végig a tündérien kivilágított előcsarnok puha szőnyeggel borított márványlépcsőjén s onnan a nagyterembe léptünk, melynek falait kék selyem tapéta borította, falain pedig hírneves mesterek csodálatos szépségű és felbecsülhetetlen értékű festményei lógtak. Múzeumba illő vázák, dúsan faragott bútorok árulták el, hogy e palota tulajdonosa nemcsak dúsgazdag, hanem egyúttal páratlan műízlése is van.

A teremben már díszes előkelő vendégsereg volt együtt és ekkor Zsófia hercegnő mellett megpillantottam Amáliát. Habkönnyű fehér selyemruhába volt öltözve, melyet az orosz cárnő által adományozott Szent Nepomuk-rend szalagja ékesített. Homlokát isteni szép gyöngydiadém fogta át, melynek sápadt fénye hajának szőkeségét még jobban kiemelte.

Amália szomorúnak és álmodozónak látszott, talán a halk zene hatotta meg, mely az erkélyről hangzott. Csak egy könnyű, kedves mosoly enyhítette ezt a komolyságot.

Hogyan írjam le azt a hatást, melyet rám gyakorolt? Mindazt, amit elképzeltem róla, a valóság felülmúlta és nyilván felülmúlta volna akkor is, ha nem egyszerű gárdatiszt, hanem poéta lettem volna, mert nincs az a költő, akinek színdús fantáziája szebbet és elragadóbbat tudna Amáliánál teremteni.

Némán, mozdulatlanul és megbűvölten néztem néhány percig. Akkor a hercegkisasszony felemelte a fejét és abba az irányba nézett, amelyben én álltam. A pillantásaink találkoztak.

Negyedik nap reggelén.

Ismered azt a szigorú szertartásszerűséget, amely az uralkodóherceg udvarában kötelező és tudod, hogy a rangkülönbségekre milyen kínosan ügyelnek ott. Rangom és a nagyhercegi udvarral való rokonságom a vendégek első sorában biztosított számomra helyet és mert a vendégek egy része már a szomszédos szobákban oszlott szét, alig néhányadmagammal maradtam Amália hercegnő közelében.

Mikor a hercegnő megpillantott, önkéntelenül egy kis meglepett mozdulatot tett. Elpirult és könnyedén megrezsent. Kétségtelen volt, hogy megismert. Alig egy gondolatnyi időig nyugtatta

rajtam tekintetét, de ez a pillantás úgy gyujtott, mint az elektromos szikra. Önkénytelenül földre sütöttem szemem és mire újra felpillantottam, a hercegkisasszony már Zsófia főhercegnővel volt élénk beszélgetésbe mélyedve.

A meghívott vendégek sorában egy hírneves zongoraművész is helyet foglalt, aki éppen most fejezte be zongorajátékát és a nagyherceg bókokkal halmozta el. Mikor a művésztől elfordult, észrevett engem, barátságos fejbólintással üdvözölt és mosolyogva néhány szót mondott Amália hercegnőnek, aki ismét könnyedén elpirult.

Ugy éreztem magam, mintha kínpadra feszítettek volna. Szerencsémre a zongoraművész ismét játszani kezdett, mire a vendégek elfoglalták helyeiket és így nem tűnt fel senkinek félszégem. A legörültebb gondolatok keringtek agyamban, már arra is gondoltam, hogy én vagyok az oka rosszkedvének. Ennek persze sem értelme, sem alapja nem volt, de ha az embert egy ifjú hölgy megzavarja, bizony megszűnik minden logikája. De egészen bizonyos, hogy a nagyherceg rólam beszélt és hogy megkérdezte tőle, vajjon ráismer-e az apródra?

A zongorahangverseny véget ért. A hadsegéd hozzám lépett és a nagyherceghez kísért, aki annyira szeretetreméltó volt, hogy elém sietve, nyujtotta kezét. És miután néhány szívélyes szót váltott velem, Zsófia főhercegnőhöz kísért.

— Oh, a herceget már Bécsben is láttam! —

mondotta barátságosan a főhercegnő, — és örülök, hogy most viszontlátom.

A nagyherceg most a leányához fordult:

— Kedves Amália, — mondotta, — bemutatom neked Henrik herceget, a régi kedves rokonomnak, Pál hercegnek a fiát. Fájdalom, Pál herceg gyengélkedése miatt személyesen nem jelenhetett meg.

— Igen, én is nagyon sajnálom, hogy a kedves Pál herceget nélkülözzük, — mondotta Amália, — viszont örülök, hogy megismerhettem egyik derék unokafivéremet.

Sohasem hallottam ennél édesebb szavakat, melyek valósággal megcsókolták és megsímogatták a szívemet.

Most ismét a nagyherceg vette át a szót.

— Kedves Henrik, — mondotta, — remélem, hosszabb ideig lesz vendégünk és holnaptól kezdve, ha túl leszünk a fogadtatás formáságain, olyan szabadon fog palotámban járhatni, mintha csak saját otthonában járna. Tekintse magát családtagunknak és tartson velünk mulatságainkon.

— Királyi fenség, valóban nem tudok eléggé hálás lenni kegyességéért!

— Most pedig, kedves barátom, — mosolygott a nagyherceg, — megengedem, hogy felkérje unokahúgát a második négyesre.

Szívdobogva léptem a szépséges Amália hercegnő elé és mélyen meghajoltam előtte.

— Kegyelmes hercegkisasszony, — mondot-

tam remegő hangon, — boldog lennék, ha kitüntetne e magas kegyel!

— Ugyan, gyermekek, — mondotta jókedvűen a nagyherceg, — csak nem fogtok egymással ilyen ceremóniásan beszélni? Hiszen unokatestvérek vagytok!

— Nos, kedves unokahúgom, — mondtam mégegyszer, — szabad kérnem a második négyest?

— Szívesen táncolok veled, kedves cousin! — válaszolta Amália.

Ötödik nap reggelén.

Nem mondhatom, mennyire boldoggá tett engem a nagyherceg kegyessége. Ámde ez a nagy jószág kissé el is szomorított, mert úgy éreztem, hogy képmutató vagyok. Hiszen eltitkoltam unokahúgom iránt érzett szerelmemet. Tudtam, hogy Rudolf nálamnál gazdagabb és hatalmasabb királyi herceget szánhatott leánya férjéül és így kijátszottam barátságát, amikor a szerelmes ember érzéseivel mertem Amáliához közelíteni.

De hát ki tud szívének parancsolni? És különösen, ha az ember még csak huszonegy éves?

Alig vártam, hogy a második négyes megkezdődjék és én bűbájos húgommal megkezdhessem a táncot. A francia négyes szerencsére csak sétálásból áll s így a táncosoknak bő alkalmuk van arra, hogy egymással beszélgethessenek.

— Tudja-e, — kérdezte tőlem Amália, — hogy nyomban felismertem arcképe után?

— Én is megismertem magát, drága unoka-

húgom, ama másik arckép alapján, amelyet rajongó szavakból festett magáról lord Doudley barátom és Julia nagynéném!

E kölcsönösen kedves szavak után most már vidáman indult meg közöttünk a társalgás. Elfogultságom lassan feloldódott és most már mást is tudtam mondani, mint üres bókokat. De hogy miket mondtam, azt már nem írhatom le, mert hiszen csak arra volnának jók, hogy te gúnyosan kacagj rajtuk. Igen, már megfigyeltem, a legszebb és legforróbb szavak is nevetségessé válnak, ha egy harmadik személy hallja, vagy olvassa azokat. De boldogságom mégsem volt zavartalan, mert bármennyire kedves is volt unokahúgom, úgy éreztem, hogy a mosolya fáradt és valami titkos, érthetetlen, mély szomorúság áradt el egész lényén.

Megzavarva, öröm és kétség között, háborgó lélekkel távoztam el erről a helyről.

Hatodik nap.

Most már csak röviden számolok be az eseményekről, melyek az estét követték.

Másnap délelőtt a nagyherceg legszűkebb környezetének jelenlétében tartották meg Rudolf és Harville marquisenő, eljegyzésüket. Amália hercegisasszony valósággal sugárzott a boldogságtól. Szeme szinte imádattal tapadt édesatyjára és a marquisenőre és ez a ragyogó szeretet oly szépséget varázsolt arcára.

És éppen ilyen boldog volt a nagyherceg és ragyogóan szép menyasszonya is.

Ez a nap az én boldogságom napja is volt. Amália arcáról eltűnt az a titokzatos szomorúság, amely előző este annyira megdöbentett engem. Ebéd után karonfogva sétáltunk a gyönyörűen fellobogózott és feldiszített kertben.

— Ugy érzem, — mondotta Amália, — hogy a mások boldogsága néha még nagyobb gyönyörűséggel tölti el szívünket, mint a tulajdon örömről és szerencsénk, amelyben mindig van egy kis önzés!

És ez a kis megjegyzés is kellően bizonyítja, mennyire nemes, emelkedett szellemű Amália hercegkisasszony.

A hetedik napon.

Az eljegyzést néhány napon belül az esküvő követte. Rudolf boldogsága határtalan volt. Egy ilyen nagyszerű hangulattal telt percében hozzám jött és terveimről kezdett beszélgetni velem. Olyan buzdító szavakat mondott és annyi komoly szeretettel avatott be a saját jövőjébe is, hogy megint megsédültem és úgy éreztem, hogy ez már több, mint rokoni jóindulat és hogy Rudolf talán sejt valamit, tudja, milyen érzésekkel viseltetem leánya iránt és . . . De nem, ezt nem lehet folytatnom, nem szabad így leírnom! Szóval, a fiatalos képzelgés, a szerelmes ember csodavarázsa megint megzavarta józan eszemet.

No, de hamarosan megkaptam a hideg zuhanyt!

A nagyherceg beszélgetésünket azzal végezte, hogy nézete szerint a nagy háborúk kora lejárt és most a diplomácia ideje következik el, amikor az emberek nem a harcmezőn, hanem a zöld asztal mellett csinálhatnak karriért. Azt ajánlotta tehát, hogy a katonai pályát cseréljem fel a diplomáciaival és ő egyben megígérte segítségét. Végül azon reményének adott kifejezést, hogy néhány évi külföldi tapasztalat után bizonyára igen kiváló sikereket fogok elérni ezen a téren.

Ebből tehát nyilvánvaló lett, hogy Rudolf egyáltalában nem gondol arra, hogy vejéül fogadjon, hiszen ellenkező esetben nem akart volna évekre külföldre küldeni.

E naptól kezdve egyébként állandó vendége voltam az udvarnak. Mindennap délután három órakor beállítottam és a késő esti órákig maradtunk együtt. Vagy a kertben sétáltunk, vagy a zeneteremben gyönyörködtünk Rudolf ifjú feleségének és Amáliának gyönyörű énekében. Amáliának nagyon szép, behízelt, lány hangja van, az ember szíve beléremeg, ha énekelni hallja. Nékem kellett éneküket zongorán kíséreni. Máskor ismét a palota gyönyörű műkincseit szemlélgettük, mert nincs az a múzeum, amely gazdagabb és értékesebb gyűjteménnyel büszkélkedhetne, mint a gerolsteini nagyhercegi palota.

E sűrű találkozások során Amália és közöttem egyre testvéribb és meghittebb lett a vi-

szony. Amália akárhányszor arra kért, hogy kísérjem el őt az árvaházba, az operaházban mellette ültem a páholyban és sétáink közben élénken és komolyan érdeklődött jövőendő terveim iránt. Sőt édes atyámról sem feledkezett meg. Egy napon gyönyörű kézimunkát nyújtott át nekem azzal a kérelemmel, hogy azt juttassam el édes atyámhoz.

Oh, igen, gyönyörű, felejthetetlenül szép napok voltak ezek!

A nyolcadik napon.

Talán mosolyogsz és kételkedve rázod a fejed, ha azt olvasod, hogy két fiatal teremtés között, — különösen az előzményeket ismerve, — valóban csak testvéri viszony fejlődött ki. De látod, bármennyire is égett bennem a vágy, bárhogy is lángoltam Amáliáért, óvakodtam ezen érzéseimet kifejezésre juttatni előtte. Attól féltem, hogy egy efféle vallomás esetleg megriasztja és többé nem találkozhatunk úgy, mint eddig. Holott számomra már életszükségletté vált a véle való együttlét.

De mégis... történt valami, amiből azt kellett következtetnem, hogy Amália szavak nélkül is megértette és tudta, hogy miféle érzésekkel viseltetem iránta.

Amilyen mértékben közeledett elutazásom napja, olyan mértékben növekedett szomorúságom. Kétségbeejtett az a gondolat, hogy el kell válnom Amáliától. Szórakozott lettem és halo-

vány, úgy, hogy az unokahúgomnak is feltűnt és megkérdezte, hogy mi bajom van? Természetesen nem mertem neki megmondani az igazat és így azt válaszoltam, hogy a jövőm bizonytalansága aggaszt.

— De hiszen, — felelte csodálkozva Amália, — erre igazán semmi oka sincsen. Ugy tudom, hogy édesatyám magas összeköttetéseit meg fogja mozdítani a maga érdekében. Felesleges tehát aggódnia.

Nem tudtam érzéseimen tovább is uralkodni.

— Bevallom, kedves húgom, hogy nem anyyira aggodalom, mint inkább szomorúság az, ami lelkemre nehezül.

— Miért, talán valami kellemetlenség érte?

— Drága húgom, éppen e pillanatban mondta, hogy édes atyja úgy bánik velem, mint tulajdon gyermekével. Valóban annyi jósággal és szépséggel találkoztam ebben a palotában, hogy képtelen leszek azt nélkülözni. Kétségbeejt az a gondolat, hogy el kell utaznom Gerolsteinból.

— És az emlékek nem kárpótolják? Hiszen olyan szép azokra visszaemlékezni, akik nekünk kedvesek voltak.

— Ugy van, — válaszoltam, — de vannak események, melyek nagy változásokat idéznek elő az ember lelkében.

— Viszont vannak olyan érzések és hajlandóságok, melyeken a távolság sem tud változtatni és amelyek függetlenek az idő múlásától és ilyen hajlandóság az, amelyet atyám maga iránt érez és

talán ilyen az is, mely magával kapcsolatban él bennem. Hiszen a fivér és húga közötti viszony egy életre szóló kapcsolatot jelent.

S miközben e szavakat mondta, olyan melegen nézett rám nagy kék szemeivel, hogy alig tudtam visszafojtani érzéseimet.

— Valóban azt hiszi, drága húgom, hogy évek múltán, ha ismét visszatérek, ugyanez a kedves és meghit viszony lesz közöttünk, mint most?

— Természetesen, de hát miért is változnék ez meg?

— Mert akkor már maga férjnél lesz, — kiáltottam szenvedélyesen, — más kötelességei és elfoglaltságai lesznek és aligha jut majd ideje néhány percet szentelni szegény fivére számára.

Esküszöm neked, kedves barátom, hogy egy szóval sem mondtam ennél többet Amáliának. Nem tudom, megértette-e a szavaimban rejlő titkos vallomást, de annyi bizonyos, hogy elsápadt, arcán mély felindultság látszott s azután kisietett a szobából.

Másnap reggel a nagyherceghez mentem búcsúlátogatásra. Azt mondotta, hogy Amália gyöngékedik s így majd ő közvetíti búcsúüzenetemet számára. Ezután atyailag megölelt, ismét megígérte támogatását s azután azzal búcsúztunk el, hogy rövidesen ismét vissza kell térnem Gerolsteinbe.

Másnap kora reggel elhagytam Gerolsteint. Most idehaza vagyok Holdensaalban, készülök

bécsi utazásomra és tele vagyok vergődő kétséggel.

Nem tudok tovább írni, hiszen látod, napokig tartott, amíg ezt a vallomásomat papírra tudtam vetni. Érezz velem és sajnálj egy kicsit, édes barátom, mert hidd el, az örület szélén állok, annyira kétségbeejt helyzetem bizonytalansága. Nehezen és türelmetlenül várom leveledet.

Régi barátsággal ölel:

Henrik.

AMÁLIA HERCEGNŐ.

Rudolf nagyherceg megtartotta ígéletét. Mindent elkövetett, hogy Máriát, illetve most már Amália főhercegkisasszonyt minél boldogabbá tegye. Szobáját a legjelesebb iparművészek tervei alapján butoroztatta be. Hálószobájának ablakából festői kilátás nyílt a közeli apátságra, melyek háttérét tölgyes erdő érdekes silhuettje adta meg.

E gyönyörű meleg napsütötte reggelen Mária az ablaknál állt és gyönyörködve nézte ezt a szép tájképet. De abban a pillantásban, amellyel az eget, virágokat és a kolostor tornyait nézte, valami fájdalommaság rejtőzött, nyugtalanság és titkolt bánat.

Egy idősebb udvarhölgy lépett be. Mária felrezzent álmodozásából.

— Mit kíván, kedves grófnő? — kérdezte.

— Fenséges édesatyja arra kéri, hogy várja

be itt szobájában érkezését. Néhány perc múlva itt lesz.

— Éppen csodálkoztam is, hogy papa még ma nem volt nálam, holott reggel alig várom látogatását és a pillanatot, mikor atyai szívére ölel. De mondja csak, kedves grófnő, az a körülmény, hogy Ön már másodnapja teljesít szolgálatot körülöttem, nem jelenti azt, hogy Harneim kisasszony megbetegedett?

— Nem, Fenség, — válaszolt a grófnő, — ne méltóztassék aggódni. Harneim kisasszony arra kért, hogy öt két napig helyettesítsem, de holnap már ismét tisztelettel jelentkezni fog. Remélhetőleg Fenség ezért nem haragszik?

— Szó sincs róla. Nagyon szívesen veszem, ha ezentúl két naponként felváltják egymást.

— Ön nagyon jóságos és kegyes hozzám, hercegnő és ez a jóság arra bátorít, hogy egy kérelmet terjesszek elő.

— Beszéljen, kedves grófnő!

— A dolog egy kissé kényes és nem is mernék beszélni róla, ha nem adna alkalmat egy nagy jótéteményre. Egy szerencsétlen leányról van szó, aki sajnos, még abban az időben távozott Gerolsteinből, amikor Fenséged nem állította fel a védtelen leányok számára oltalmat nyújtó intézetét. A leány atyja kalandor volt, aki Amerikába utazott, a legnagyobb nyomorban hagyta hátra feleségét és leányát. Az anya meghalt, s a leány tizenhat éves korára teljesen elhagyottan és árván

maradt magára. Így történt, hogy egy férfi elcsábította és magával vitte Bécsbe. Ott azután, mint ez rendszerint történni szokott, a leányt cserbenhagyta, és a boldogtalan teremtés egyre lejjebb zuhant a lejtőn, míg végre ama nők sorába került, akik nemüknek szégyene.

Amália hercegnő lesütötte szemét és megregegett. Az udvarhölgy észrevette ezt és azt hitte, hogy talán a hercegnő finom érzését sértette meg és ezért sietve így szólt:

— Bocsásson meg, Fenség, hogy ezt szóvá tettem, de a boldogtalan teremtés végtelenül megbánta ballépését, szeretne visszatérni a tisztességes emberek közé és én úgy éreztem, hogy csakugyan megérdemel némi szánalmat.

— Teljesen igaza van, grófnő! — válaszolta Amália. — Kérem folytassa elbeszélését. Előre is biztosítom, hogy minden megbánt bűn megbocsájtásra számíthat.

— A jobb érzésre ébredt leány heves önváddal gyötörve vissza Gerolsteinbe és itt egy jámborságáról és jóságáról ismert özvegynél bérelt egy szobácskát. Itt azután felbátorodva az özvegy jóságától, őszintén meggyóna néki bűnös multját és egyben arra kérte, hogy tegye számára lehetségessé azt, hogy valamelyik kolostorba lépessen, ahol imádsággal és vezekléssel teheti jóvá multját. Az özvegy levelet írt nékem, minthogy tudta, hogy Fenséged udvarhölgye vagyok és arra kért, hogy próbáljam meg Fenséged útján a kolostorba való felvétel utját egyengetni. Minthogy

magam is meggyőződtem a leány őszinte bűnbánatáról, úgy vélem, jó ügyet szolgállok akkor, amidőn őt Fenséged kegyeibe ajánlom.

— Szívesen állok szolgálatára, — mondotta a hercegnő, akinek eszébe jutott, hogy ő éppen ilyen életet élt.

— A nagyherceg lépteit hallom, — mondotta a grófnő, ki nem vette észre Amália hercegnő nővekvő meghatottságát.

— Jó reggelt, jó reggelt! drága leányom! — mondotta Rudolf és néhány rózsaszálat nyujtott át leányának. De nyomban ijedten hőkölt vissza, mert könnyeket vett észre leánya szemében. —

— Te sírsz? — kiáltotta riadtan. — Mi bajod?

— Oh, semmi, drága apám, csupán a grófnő mondotta el egy szerencsétlen leány történetét és ez hatott meg ennyire. De milyen szép virágokat hoztál! Oh, köszönöm, nagyon köszönöm ezt a kedvességet!

— Édes leányom, — mondotta Rudolf, kit nem tévesztettek meg Mária vidámságot tettető szavai, — te valamit titkolsz előttem. Olyan szomorúan és kényszeredetten mosolyogsz. Légy őszinte atyádhoz, mondj meg mindent. Tedd le a rózsákat.

— Oh, atyám, hiszen tudja, mennyire imádtam mindig a rózsákat és ez a csokor az én hajdani kis rózsafámra emlékeztet.

E szavak mélyen megrendítették a nagyherceget.

— Boldogtalan gyermek! — kiáltotta. — Jól sejtettem tehát, hogy nem tudsz szabadulni a mult kísértő árnyaitól. Oh, már régen gyanítottam ezt, de sohasem volt bátorságom ahhoz, hogy erről beszéljek. Joggal reméltem azt, hogy az a nagy szeretet, mellyel minden oldalról találkozol, megnyugtatja lelkedet és az a sok szenvedés, amelyen átmentél és a sok jó, amelyet gyakoroltál, már régen megváltották ama vétkeidet, melyekbe hibádon kívül sodort az emberi gonoszság.

— Igen, apám, valóban a legkitünőbb és legtisztéletreméltóbb emberek közelednek felém, de hódolatuk nem az én személyemnek, hanem a rangomnak szól.

— Nem, leányom, én ismerem az embereket és tudok a szemekben olvasni. Jól tudom, mi az, amit csak a kötelesség és félelem kényszerít ki és mi a valódi szeretet. És mondhatom, büszke vagyok arra, mennyire meghódítottad mindenki szívét. Magad sem tudod, milyen nagyszerű értékek rejtőznek benned. Tizenöt hónap alatt olyan csodálatos előmenetelt tettél tanulmányaidban, hogy a legszigorúbb professzor sem találhat most már műveltségben kivetni valót. Mindenképpen méltó vagy arra a méltóságra, amelyet betöltesz és így indokolatlan minden lelki gyötrelmed. És nem csak én gondolkozom így, hanem a feleségem és Murph is. Oh, hányszor nyilatkoztak előttem szemmel, meghatottan arról a végtelen szeretetről, sőt csodálatról, melyet irántad éreznek.

E szavaknál kinyílt az ajtó és Clemence, ge-

rolsteini nagyhercegnő lépett be egy levéllel kezében.

— Férjem, — mondotta Rudolf felé fordulva, — ime egy levél, Franciaországból érkezett számodra. Azért hoztam be magam, mert látni akartam az én lusta kis lányomat, aki ma még nem jött be hozzám, hogy megcsókolja az ő édesanyját.

És e szavakkal Clemence gyengéden karjaiba ölelte Amáliát.

— Ez a levél éppen jókor jött, — mondotta vidáman a nagyherceg, miután azt gyorsan átfutotta. — Képzeljétek, ki írta ezt a levelet? Gerlice kisasszony, illetve most már Germainné asszony.

— Oh, de nagyszerű, — kiáltotta felvidámulva Amália, — mennyire örülök, hogy ismét hírt hallhatok róla. Olvasd fel, kérlek apám!

És Rudolf fennhangon olvasta a következőket:

Fenséges Uram!

Csak azért bátorkodom megírni ezt a levelet, mert értesíteni akarom arról a nagy örömről, amely bennünket ért. Tíz nap óta anyja vagyok egy kis angyalnak, egy kék szemű kis lánynak, aki úgy hasonlít Germainhez, mintha csak az arcából vágták volna ki. Ő persze azt állítja, hogy a baba hozzám hasonlít, Georges asszony szerint mind a kettőnköz. Már most azzal az alázatos kérelemmel fordulunk Fenségedhez, kegyeskedjék nevet adni neki.

Erre kéri Önt a keresztapa is. Ez a keresztapa pedig nem más, mint Morrel kömetsző, aki most szintén igen boldog és szerencsés. Abból a pénzből, amit Fenségedtől kapott, ékszerüzletet nyitott és annyit keres, hogy családját bőségesen el tudja mindennel látni. Morell Lujza boldog menyasszony, egy becsületes iparos kérte meg kezét, aki eléggé belátó volt ahhoz, hogy ne ítélje meg Lujzát azért a ballépéséért, amelynek bűne nem őt terheli.

Martiál nem régen írt Algériából. Nagyon jól megy a dolga. Nem régen fegyvereseivel nagy győzelmet aratott egy ellenséges arab csapat felett.

Mi úgy élünk Bouquevalban, akár a földi paradicsomban.

Fenséged talán tudja, hogy hová tünt el Máriavirág? Ha esetleg találkozna véle, kegyeskedjék megmondani neki, hogy mi mindnyájan nagy szeretettel gondolunk rá.

Mégegyszer kérem Fenségedet, kegyeskedjék a kislányunknak nevet választani és engedje meg, hogy továbbra is úgy gondoljunk Fenségedre, mint egy szentre, akinek nevét mindennapi imáinkba foglaljuk.

Fenséged alázatos szolgája:

Germain Ferencné
(Gerlice.)

EMLÉKEK.

A kedves kis Gerlice milyen bájosan és szeretetreméltóan ír, — mondotta meghatottan Clemence.

— Drága, aranyszívű leány, — bólintott Rudolf.

— Igen... ő boldog... néki szabad nagyon boldognak lennie! — sóhajtotta Amália.

— Szent Isten, mit beszélsz? Mit jelentsen ez? — kérdezte Rudolf.

— Atyám bocsásson meg... nem... nem... hiába minden! A jósága... a szeretet, mellyel körülvesznek... a hercegi hatalom! Semmi sem teheti jóvá a multat, semmitem teheti meg nem történté azt, hogy valamikor én is ama... páriák közé tartoztam!

Rudolf és Clemence megrendülve és kétségbeesetten próbálták Amáliát megvigasztalni, becéző szavakkal árasztották el minden érvet fel-

vonultattak, hogy elűzzék sötét gondolatait. A hercegkisasszony megrendülve és tehetetlenül nézte ezt a fájdalmas kitörést, de azután erőt vett magán és egyik kezével Rudolfot, a másikkal Clementet ölelve át, így szólt:

— Hallgassatok meg drága atyám és anyám. Ma úgy érzem, elérkezett a döntés napja. Isten úgy akarta, hogy ne titkoljam el tovább is bánatomat és ama gyötrő gondolatokat, melyek szívemet szorongatták és ajkamra fagyasztották jókedvemet. Hiszen előbb-utóbb úgysis meg kellett volna ezeket gyónnom, mert elviselhetetlen volt a teher, amely rám nehezült.

— Oh tudom, sejtem — kiáltotta fájdalmasan Rudolf — hogy mit akarsz mondani. Érzem, hogy minden remény elveszett!

— Az én reményem a jövőben van és éppen ez ad erőt ahhoz, hogy most őszintén beszéljek! Amíg Franciaországban... Bouquevalban voltam a majorságban, a maga házában atyám, olyan kimondhatatlan boldog voltam, hogy a múlt minden szenvedéseért kárpótolva éreztem magamat. És ez a boldogság szinte lehetetlen magasságokba szökött, mikor megtudtam a nagy titkot, hogy az én védő szentem, bálványom az atyám! Az a néhány nap, melyet Párisban a palotájában töltöttem olyan volt, mint valami tündérialom. Mámorosan, részeg boldogságban járkáltam, hiszen volt már imádott apám és drága, jóságos édes anyám is. Fény, pompa, tisztelet övezett körül, hercegkisasszonynak szólítottak... óh, mindez

több is volt, mint amennyit ellehetett viselni. Akkor nem gondoltam a multra, az a nagy muzsika, amely lelkemből zengett fel, az a ragyogás, mellyel körülvettek, elriasztotta a mult hangját és sötét árnyait.

— De hát miért mult el ez a boldogság? Mi űzte el a jókedvedet?

— Egy irtózatoss jelenet, amely akkor... az utolsó pillanatban játszódott le, mikor elhagytuk Párist... Akkor, hiszen emlékszel édes apám... ott haldoklott a drága jó Bicskás és én mikor elfordítottam a fejemet a haldoklótól, megpillantottam... oh milyen fürtelem, milyen irtózatoss... a „Fehér nyulacska“ csapszék tulajdonosnőjét.

— És te... te úgy érezted, hogy ebben a rettenetes pillanatban ennek a nőnek a jelenléte az Isten ujja volt... intés... jeleadás?

— Igen... erre gondoltam! Mint a villámcsapás, úgy ért ez a találkozás. Egy pillanat alatt összeomlott körülöttem minden, megsemmisült a fényből, ragyogásból szőtt boldogság. Kevélységem, örömem, képzelgéseim mind szétfoslott, mikor így magam elé láttam tárva a multamat! Éreztem, hogy nincs jogom boldognak lenni!

— De hát mit tehetsz te arról, ami véled történt? A mi vétkünk az... azoké, akik nem tudtak rád eléggé vigyázni, akik nem akadályozták meg a te örvénybe való zuhanásodat.

— Mindez hasztalan atyám. Az a mocsok, melyben éltem beszennyezett engem, megmérgezték a lelkemet is és semmitem felejtetheti el ezt

a multat. Elkísérték emlékei Bouqueval falusi csendjébe és utánam surrannak a pazar hercegi palotába is. És nem hagynak el soha... soha!

Amália keserves sírásba tört ki. Atyja és mostoha anyja mélyen megrendülve, némán nézték ezt a váratlan és heves idegrohamot.

— Minél magasabbra emelkedem, annál jobban és kínosabban érzem a mult rémségeit! — folytatta Amália. — Méltatlannak érzem magam arra a nagy kitüntetésre, amelyben most részem van. Félek és megaláz, mikor magasrangú, kitűnő férfiak és asszonyok hódolva közelednek felém. Ugy érzem, hogy becsapom őket, rettegve gondolok arra, milyen megvetéssé válna ez a nagy hódolat, ha megismernék a multamat. A ti jószágtok és megbocsátástok drága atyám és anyám vak, az nem fedheti a mások ítéletét is.

— Borzasztó — mondotta Rudolf fájdalmasan és arcát kezébe temette. — Én vagyok ennek az oka... nem szabadott volna számításon kívül hagynom lelked nagy érzékenységét, nem szabadott volna egyszerre megnyitnom előtted új életed minden kapuját.

E pillanatban kopogtak és Murph jelent meg az ajtóban.

— Engedelmet, ha zavarok! — mondotta. Pál herceg követe van itt és ezt a levelet hozta Fenségednek!

Rudolf feltörte a levelet, amely így hangzott:

Királyi Fenség!

Engedje meg, hogy a rokoni és baráti köte-

lék, amely bennünket egymáshoz kapcsol feljogosítson egy — talán első pillanatra vakmerőnek látszó — kívánság előterjesztésére. Szívesen mondtam volna mind ezt személyesen el, de betegségem sajnos, még mindig ágyhoz láncol.

Nem akarok kertelni és ezért őszintén megmondom, hogy fiamról van szó, Henrikről, aki azalatt a néhány hónap alatt, melyet Fenséged udvarában töltött, halálosan fiatal szívének és lelkének minden hevével beleszeretett a gyönyörű Amália hercegnőbe, akit a jó Isten ismét visszavezetett édes atyjához, miután tíz esztendőn keresztül édes anyja rejtve tartotta.

Jól tudom, hogy Fenséged fiamnál magasabb rangú férfiúra gondol leánya házasságával kapcsolatban és ezt érezte Henrik is, aki ezért nem is mert soha érzéseiről beszélni. Viszont Fenséged annyi jósággal halmozta el, hogy ez reményt nyujt arra a hitre, hogy őt érdemes, derék embernek tartja. És ha ez így van, akkor a nagy távolságok már leomlottak. Fenséged olyan gyengéd és önfeláldozóan jó apa, hogy leányát mindenekfelett boldognak akarja látni. Meg vagyok győződve, hogy abban az esetben, ha leányát boldognak fogja tudni fiam oldala mellett, úgy e frigy megkötése ellen nem fog szót emelni. Én áldanám Isten kegyelmét, ha fiam csakugyan elérné nemes szerelmének beteljesülését, mert Amália hercegnőnél kiválóbb hajadonja Németországnak nincsen.

Ujra kérem: ne haragudjon meg, amiért papírra vetettem e sorokat, de úgy éreztem, hogy életem alkonyán kötelességem fiam legszentebb kívánságának tolmácsolójaként fellépni. Az ő boldogsága bearanyozná az én hátralévő napjaimat és talán új, ragyogó színeket vinne az Ön életébe is.

Királyi Fenséged leghívebb szolgája és barátja

Pál Gusztáv, Oldenzaal hercege.

VALLOMAS.

Rudolfot ez a levél a legnagyobb izgalomba hozta. Ugy érezte, hogy új világosság gyulladt, amely talán megmutatja a gyógyulás útját.

— Leányom — fordult remegő hangon Amáliához — nem akarok többé játszani a szavakkal és kimondom helyetted azt a szót, melyet te gyengeségből nem mertél kiejteni. Érzem és tudom, hogy mire gondolsz. Kolostorba akarsz vonulni!

Amália elsápadt és heves zokogásba tört ki és atyja keblére vetette magát.

— Bocsáss meg... bocsáss meg... ha fájdalmat okozok most néked, aki a legdrágább, leggyöngédebb apa vagy!

— Az Isten gondolatába való elmerülés, ájtossággal teljes élet valóban a legbiztosabb módja annak, hogy meggyógyítsuk beteg lelkünket. És én, noha ez boldogságom felének feláldozását jelentené, talán bele is nyugodnék ebbe végső eset-

ben. De mielőtt ehhez a végső megoldáshoz fordulnánk, vizsgáljuk meg, hátha lehetséges egy másik, nékem sokkal inkább tetsző módot is találnunk? Drága kis lányom, felelj őszintén: milyen érzésekkel viseltetsz Henrik herceg iránt?

Amália egy pillanatig elképedve nézett atyjára, azután elpirult és szinte lázas felindulásban rejtette fejét atyja keblére.

— Szereted? Oh milyen boldog vagyok! Szereted... édes kis lányom!?

— Istenem... sohasem mertem erről beszélni, pedig olyan nehéz volt eltitkolni érzéseimet... de szégyenlem... De ő sem tud erről semmit... Nem, ő nem szerelmes belém... hiszen ez igen nagy szerencsétlenség lenne rá nézve!

Rudolf diadalmas pillantást váltott feleségével és szeretettel símogatta leánykáját.

— Soha jobb és édesebb hírt nem mondhattál volna ennél. Oh most sok mindent megérték. Ugy-e akkor keletkezett ez az érzés, mikor még őt nem is láttad, csak az arcképet mutatta meg Julia néni?

— Ne kérdezz... ne faggass édes atyám! Hogy mondhatnám én el az érzéseimet. Igen... nagyon szeretem... éreztem, hogy sok hánytatásom után ez lenne az igazi, a tökéletes férfi, aki mellett megnyugodhatnék, akit szeretni tudnék. De nem... nékem nem szabad ilyen boldogságról álmodni... én nem vagyok erre méltó! Milyen édes percek voltak azok, amelyeket sétálva töltöttünk, de mindig remegtem a félelemtől: Jajj,

mikor fogja megkérdezni, hogyan telt el gyermekkorom, mit csináltam tíz hosszú esztendeig?

Hazudnom kellett volna... hazugságra kellene felépítenem egész jövőendő életemet, mindig félve, reszketve, nem támad-e fel valaki, nem toppan-e elém régi életemnek egy tanúja és nem lep-le-e le? Én senkinek sem tudok hazudni, de legkevésbé annak, akit annyira szeretek, mint... őt! Ezt meg kell értenie atyám... ezt a borzasztó végzetet! Nem... nincs más megoldás számomra hátra. Kolostorba kell vonulnom.

— Gyermekem... még nem tudsz mindent. Ide hallgass. Ez a levél édes titkot árul el. Tudd meg, hogy Henrik éppen ilyen nagyon szeret téged, hogy nem tud élni nélküled és édes atyja kéri meg ebben a levélben a kezedet. Ne sírj... ne remegj, ne rémüldözz drága kis leányom. Arra gondolj, hogy az ilyen mély és tiszta szerelemben ujja születik az ember, hogy aki nagyon szeret valakit, az annak minden bűnét megbocsátja és számára csak attól a pillanattól kezdve létezik, amelyben karjaiba zárja!

Ne gyötörj... ne gyötörj drága atyám! Nekem nem szabad boldognak lennem... nem szabad őt szeretnem...

— Térj magadhoz, ne gyötörd magad rémképekkel! A férjed oldala mellett új, boldog életre támadsz fel!

Ha már elvesztünk, — mondotta könnyein át mosolyogva Clemence — úgy ne a kolostor kapuja záruljon be mögöttem, hanem a férjed rabol-

jon el. Mert akkor mosolygós, napsugáros élet vár rád, míg a kolostor magányában sohasem fognak sóhajaid elmulni!

— Igen drága kis lányom... néked boldognak kell lenned, — folytatta Rudolf, — és majd eljön az az idő, mikor egy új angyali kis lény minden mást elfelejtett. Ha majd anya leszel...

— Nem! — sikoltotta magánkívül Amália — sohasem szabad anyává lennem. Hiszen nem nézhetnék gyermekem szemébe és meghalnék szígyenemben, ha gyermekkorom után érdeklődne. Nincs jogom megcsókolni egy tiszta, ártatlan gyermekszájat!

— Henrik hercegnek mindent el fogunk őszintén mondani és büszke lesz, hogy egy hozzád hasonló hős, a poklok iszonyatosságai közepette is lelki romlatlanságát megőrző angyal lesz a felesége, — mondotta Clemence.

— Nem anyám, — mondotta fájdalmas tiltakozással Amália. — Sokkal jobban szeretem Henrik herceget, semhogy néki nyujtanám kezemet, azt a kezet, melyet Páris legzüllöttebb banditái érintettek.

— — — — —

Néhány nappal e megindító jelenet után a következő hír jelent meg a gerolsteini hivatalos lapban: Fényes és lélekemelő ünnepség közepette avatták fel tegnap a — hermangildi kolostorban. Amália nagyhercegnőt, aki nagynénjéhez hasonlóan a szerzet tagjai közé lépett. Az avatási ünnepélyen Oppenheim érsek fényes papi segédlettel

végezte el a szertartást, melynek keretén belül a pápa áldását is átadta az ifjú noviciának.

Szem nem maradt szárazon, mikor a szertartás véget ért és a szépséges hercegkisasszony a kolostor főnöknőjének, Julia hercegasszonynak a kíséretében elhagyta a kápolnát, hogy immár örökre visszavonulva a világ hívságos zajától, egyedül az Ur szolgája legyen.

A FOGADALOM.

Rudolf levele Clemencehoz:

Drága feleségem!

Örömmel értesülök mai leveledből, hogy édesatyád egészségi állapota lényegesen megjavult és így kilátásom van arra, hogy őt Véled együtt hamarosan viszont fogom láthatni Gerolsteinben. Gondom lesz rá, hogy a vadászkastély kényelmesen berendezve várja és így régi vadászszenvedélyének kedvére hódolhasson.

Nagyon aggódok, amiért egyedül engedtelek útra. Félek, hogy a fáradoalmak megviselik egészségedet. Pedig éppen most lenne fokozott szükségem a te társaságodra, amikor olyan súlyos napok előtt állok. Holnap fogja ugyanis drága kis lányunk az ünnepélyes fogadalmat letenni, január 13-án, azon a végzetes napon, amelyen évek előtt kardot húztam atyám ellen.

Oh jaj ezerszer nékem, hogy az én vétkem-

ért gyermekemnek kell bűnhődnie. Milyen boldoggá tett a gondolat, hogy veletek fogom leélni hátralévő éveimet. De a sors másképen akarta!

Ma reggel felkerestem őt a kolostorban. Noha már nem olyan halovány, mint volt, mégis attól félek, hogy egészségi állapota még sok kívánni valót hagy hátra. Julia hercegnő Amália javára leköszönt a főnöknői méltóságról és ezt a díszes állást holnaptól kezdve a mi leányunk fogja betölteni. Az apácák rajongva szeretik és nem győzik hangoztatni, hogy mint novicia mennyire példás buzgalmú volt és hogy úgy a jótékonykodásban, mint a lelkigyakorlatok szigorú betartásában ő járt legelől.

Az a beszélgetés, amelyet ma reggel folytattam, meggyőzött, hogy még nem nyugodott meg, noha a kolostor békés csendje kétségtelenül jó hatással van rá. Amália azt állítja, hogy választását változatlanul helyesnek tartja és úgy érzi, hogy a legjobb úton halad a teljes megnyugvás felé.

Én e szavak ellenére is mégegyszer szívrehatóan kértem, hogy gondolja meg magát és térjen vissza körünkbe, de Amália szomorúan intett tagadást:

Kétségtelen, hogy fájdalmas érzés lesz a kolostor magányában élni, holott már megszoktam drága atyám mindennapos társaságát és azt, hogy a nap minden percében gyengédségeivel áraszt el anyámmal együtt. És... nos, ezt is bevallom... a mult itt is kísért, mert a tiszta

és szent helyen még jobban érzem, milyen rettentő mélységekben tévelyegtem azelőtt! De mégis, itt szent kötelességet teljesítek, vezeklek és előkészítem lelkemet a túlvilági életre. Az a tisztelet, mellyel odakinnt a külvilágban találkozom, mindig azt a nyugtalan érzést kelti bennem, hogy csalással, megtévesztéssel váltom ki az emberekből, míg itt a kolostorban azt a tiszteletet élvezem, amely őszintén jár ki mindenkinék, aki bűnbánó és egész szívvel-lélekkel vezekel.

Ah drága Clemence, mit válaszolhattam volna e szavakra? Noha szívem vérzik a fájdalomtól, úgy látom, kénytelen vagyok belenyugodni a változhatatlanba!

Mélyen lesujtva távoztam a kolostorból. Mert bár igyekeztem beleélni magam abba a gondolatba, hogy Amália elhatározása változhatatlan, mégis kínozott és gyötört a gondolat, hogy ma még elhagyhatta volna a kolostort és visszatérhetett volna az Életbe, boldogságba, közénk és... felesége lehetett volna egy kitünő, nagy jövőjű, rokonszenves fiatalembernek!

Hidd el, ha magán ember lennék és nem lennének olyan kötelességeim, melyek erősebbek a jogos önzésnél, úgy egy percig sem haboznék és véled, Amáliával és Murphhal visszavonulnék, elutaznánk valahová messzire, ahol ismeretlenül csak egymásnak élnénk csendes

boldogságban. De uralkodó vagyok, akinek élete nem csak a magáé, hanem a népé is!

Ha leköszönnék, úgy népem ezrei válnának boldogtalanokká és ehhez nincs jogom! Oh az emberek, akik szeretnek és bálványoznak, nem tudják, hogy micsoda rettentő áldozatot hozok az ő boldogságukért!

Isten veled imádott Clemence! Nagy vigaszomra szolgál e nehéz órákban az a tudat, hogy legalább téged érezlek oldalam mellett. Mit tennék most nélküled? Jó angyalom, arra kérlek, siess mielőbb vissza hozzám.

Minden csókomat, szeretetemet Néked küldöm.

Rudolf.

Nb. Még arról akarlak értesíteni, hogy Henrik herceg, akit Amália zárdába vonulási híre annyira lesujtott, hogy heves lelki rázkódtatást kapott és ágynak dőlt, értesülésem szerint már jobban van. Néhány nap mulva Bécsbe indul néhány barátja kíséretében és én mindent elkövetek, hogy a munka elfoglaltsága közepette siettessem a feledést. Oh micsoda kínos, nehéz feladatot mért rám a sors! Felejtést siettetek, holott milyen örömmel öleltem volna szívemre a... fiamat!

---

*Szent Hermangildi kolostor
hajnali 4 óra.*

Ne ijedj meg drága Clemence, hogy ilyen szokatlan időben írok erről a helyről. A krízis szerencsésen már elmúlt, de a roham rettenetes volt.

Amint már tegnapi levelemben is megírtam, nékem mindvégig az az érzésem volt Amáliával való beszélgetésem közben, hogy súlyos betegség lappang benne, melyet csak gyengédségből titkol. Ez az érzésem annyira kínozott, hogy hazaérkezésem után Murphot és Dávidot azzal a kéréssel küldtem Julia hercegnőhöz, hogy engedje meg nekik a kolostor ama magányosan álló épületében való tartózkodást, amelyben Henrik herceg lakott. Azt akartam, hogy állandóan Amália közelében legyenek és szükség esetén néki segítségére lehessenek. Különösen attól rettegettem, hogy a fűtetlen kápolnában való órák hosszát tartó ajtatoszkodás közben meghülhet, ami gyenge szervezetére való tekintettel végzetessé válhatott volna. Különösen az éjszakától rettegettem, mert tudtam, hogy a fogadalom letétele előtti éjszakát imádsággal virrasztva tölti el a kápolnában Amália.

Ezen az éjszaka magam sem hunytam le a szemem és könyvek között vártam a hajnalt. Reggel egy óra felé hirtelen kopogtak ajtómon és legnagyobb rémületemre Murph lépett be, aki a kolostorból jött.

Amint sejtettem, a szegény gyermeknek nem volt elegendő ereje ahhoz, hogy a nagy megeről-

tetéssel járó ceremóniákat végig csinálja, melyek alól még Julia sem adhatott felmentést, annyira szigorúak a rend szabályai.

Este nyolckor Amália letérdelt a kápolna hideg márványkockáira és éjfélig tizenkettőig megszakítás nélkül imádkozott. Ekkor azután a szörnyű kimerüléstől és hidegtől elcsigázva, ájultan esett össze. Két apáca, akik mellette örködtek, felemelték és cellájába vitték.

Nyomban hívták Dávidot és Murph hozzám sietett. Természetesen nyomban a kolostorba rohantam, ahol Julianna azzal fogadott, hogy az orvos kér, ne menjek azonnal a beteghez, mert váratlan megérkezésem felizgathatná. Egyébként Amália már magához tért ájulásából és viszonylag eléggé jól érzi magát.

Féltem, hogy ezt csak megnyugtatómra mondják, valójában pedig eltitkolják előttem leányom súlyos állapotát. De ismételten hangsúlyozták, hogy nincsen aggodalomra okom.

Kis vártatva megjelent Dávid. Megerősítette azt a hírt, hogy Amália jobban van. Sőt mindenáron folytatni akarja az ájtatoskodást. Ezt olyan hevesen követelte, hogy végre is bele kellett ebbe egyezni, mégis azzal a megszorítással, hogy ne a hideg kockán, hanem egy vánkoson térdeljen.

— Hogyan, hát megint a kápolnában van? — kérdeztem kétségbeesve.

— Igen Fenség. De az ájtatoskodás ezuttal csak egy félóráig tart.

E szavakra is letérdeltem és buzgón imádkoztam leányoméért.

Azután bevezettetem magam a kápolnába, melynek erkélyéről lenézve láttam Amáliát, amint a két örökmécses halvány fénye mellett fejét lehajtva imádkozott az oltár előtt. Oh, valóban olyan volt, mint Isten legszebb, legtisztább angyala. Az arca olyan fehér volt, akár a fátyol, amely borította.

Nem mertem hozzá menni. De mikor ájtatóságát befejezte, Dávid hozzá sietett. Azzal a hírrrel jött vissza, hogy Amália jól érzi magát, lefekszik és megpróbál majd aludni.

E megnyugtató értesítés ellenére sem távozzom a kolostorból. Itt maradok, virrasztani fogok és megvárom, amíg a ceremónia véget ér.

Holnap sürgősen új levelet fogok írni és részletesen foglak értesíteni mindenről.

A szívem megtört, nagyon, nagyon szenvedek. Sajnálj és állj lelkileg mellettem e nehéz órákban.

Rudolf.

Január tizenharmadika.

Drága Clemence!

Január tizenharmadika! Kétszeresen szerencsétlen napja életemnek. Oh, édes Clemenceom, örökre elvesztettük őt! Engedd, hogy könyeim között elmondjam néked a történeteket.

Tegnap még panaszkodtam, amiért nem vagy

mellettem, ma örülök, hogy a sors megkímélt Téged attól a végtelen szomorú tragédiától, melyet végig kellett szenvednem! Oh jobb, ezerszer jobb, hogy nem láttad te is ezt!

Alig egy óra hosszat szunyadtam félálomban, mikor harangcsengésre ébredtem. Megborzadtam. A harangszó úgy hangzott, mintha lélekharang szólna. Rettenetes. Hangos zokogásra fakadtam. Hiszen végeredményben bármint állt is a dolog, a mi lányunk a számunkra csakugyan meghalt. Egészen mindegy, hogy a sírbolt márványkockái zárják el tőlünk, vagy a kolostor magas kőkerítése. És azok után, amiket tegnap írtam néked róla, talán magad is úgy érzed, hogy a halál még inkább megváltást jelentene néki borzalmas vergődéseinek, lelki gyötrelmeinek ez legalább a végét jelentené. Irtózatos, kétségbeejtő gondolatok ezek és én, aki egész lelkemmel és szívemmel szeretem leányomat, majdnem megtébolyodtam ezen a végzetes hajnalon.

Délben nagy ünnepségek között történt meg a beöltöztetése.

Mindenki arcán öröm sugározott, olyan szeretettel fogadták, amilyen szeretet csak a kiváltságosoknak jut. Mindenki úgy érezte, hogy Amáliát benső szükség, lelki hajlandósága vitte a kolostorba. Senkisé sem sejtette, hogy vezekelni ment oda!

Miután letette a fogadalmat, a nagy terembe vezették, ahol megejtették a fejedelemnői választást.

Hála uralkodó hercegi előjogaimnak én is be-
mehettem a terembe, ahol szívdobogva vártam
Amália belépését.

Néhány perc mulva belépett. Annyira izga-
tott és kimerült volt, hogy két apácának kellett
támogatnia.

Megrémültem, mikor megpillantottam. Nem
a szokatlan sápadtsága ijesztett meg, sem a gyen-
geség, hanem inkább az a különös, rejtélyes, bá-
gyadt mosoly, amely ajkai körül játszódtott.

Oh édes Clemenceom, ez a halál mosolya
volt, az üdvözöltekké, akik szemükkel már a
menyország fényességét nézik. Majdnem felkiál-
tottam rémületemben. Rettenetes... de ki kell
mondanom! A mi szerensétlen, drága kis lányunk
már a Halál jegyese és nekünk el kell készülnünk
a legrosszabbra!

A nagyterem lassan megtelt a beözönlő apá-
cákkal és Julia hercegnő, mint a kolostor fejedele-
masszonya kezébe vette a nagy, ezüsfogantyús
pásztorbotot és megkezdte az ünnepi beszédet.

— Öreg korom arra kényszerít — mondotta,
hogy visszavonuljak attól a méltóságtól, mellyel
megtiszteltetek. Utódomul azt ajánlom, akit jó-
sága, emelkedett lelke és jámborsága arra legméltó-
tobbá lesz, Amália nővéremet, akinek ezennel át-
adom a gyűrűt és a pásztorbotot!

Amália mozdulatlanul, meglepetten állott. Fo-
galma sem volt arról, hogy ilyen nagy megtisztel-
tetésben lesz része.

Most a priorné emelkedett szólásra és felol-

vasta a választásról szóló jegyzőkönyvet, amely hivatalosan tanusította, hogy a rend apácái már nyolc nap előtt titokban megejtették a választást és egyhangulag Amáliát választották meg a fejedelelnői méltóságra.

Amália térdre hullt és így fogadta a fejedelelnő csókját és ölelését.

— Kelj fel leányom — mondotta Julia — és foglald el a téged megillető helyet!

— Nem... ez lehetetlen! — mondotta Amália — nem vagyok méltó erre a magas méltóságra! Engedjétek meg, hogy a legkisebb szolgálótok lehessenek a kolostorban! Engedjétek meg, hogy itt, mindnyájatok előtt térdre hullva gyónjak és akkor belátjátok, hogy igazam van!...

Megértettem, hogy miről van szó és önkénytelenül kitört belőlem a kétségbeesett kiáltás: Leányom... könyörgöm...

Amália rám nézett és megértett!... Megértette, hogy az ő szégyene engem is érne, aki azt állítottam, hogy Amália soha édes anyját nem hagyta el.

Földre hajtott fejjel elnémult tehát!

— Leányom, mondotta a fejedelelnő, ismerjük tulságos szerénységedet, amely egyik legszebb erényed. De még ha valóban bűnös is lettél volna, amiben kételkedünk, e helyen minden vétkedtől megtisztultál és így semmi okod nincs arra, hogy nővéreid egyhangú választását visszautasítsd!

— Ha ez így van — mondotta Amália, akit

végtelenül boldoggá tettek a fejedelemnő szavai — úgy alázatosan meghajtom fejemet a nővérek akarata előtt. De aziránt esedezem, méltóztassék az ünnepséget elhalasztani néhány nappal, mert annyira fáradt és kimerült vagyok, hogy most nem tudnék a kellő...

Nem fejezhette be szavait. Megingott és eszméletlenül esett össze.

A fejedelemnő szobájába vittük. Dávid vizsgálatni próbált, hogy csak muló rosszullétről van szó.

Később mikor magához tért, kettesben maradtunk és Amália nagy erőlködéssel felemelkedett fekvőhelyéről, fehér karjaival átfonta fejemet és bosánatomat kérte, amiért majdnem nyilvánosságra hozta azt a titkot, amely rám nézve annyira gyötrelmes és szörnyű lett volna. Azután megnyugtatóni igyekezett, hogy jobban van és kért, hogy ne aggódjam.

De hirtelen mintha megremegett volna, ismét felemelkedett és így szólt:

— Még egy, talán utolsó kérésem lenne atyám!

— Kívánj akármit... megteszem!

— Arra kérem atyám, hogy azt a himzést, melyen legutóbb dolgoztam, juttassa el anyámhoz. Azt a karosszéket, melyben annyiszor ültem és gondolkoztam, önmagának tartsa meg atyám. A drága jó Georges asszonynak írókészletemet küldöm emlékül. Gyöngy fejdíszemet Gerlicének

küldöm. Martialnének küldjék el azt az aranykeresztet, amelyet nyakamban hordtam. Megérdemli ezt az emléket, hiszen az életemet mentette meg. Ezek az apróságok talán megőrzik számukra Máriavirág emlékét!

— Mindent megteszek drága leányom, de nincsen még valaki, akiről esetleg megfeledkeztél és akit szeretsz?

Rám nézett, sápadt arcára egy kis pir szaladt és én kérdés nélkül válaszoltam:

— Henrik jobban van... Nos, mit küldesz neki emlékül?

— Juttasd el hozzá az imazsámolyomat, amelyen gyakran imádkoztam az ő boldogságáért!...

— — — — —

Itt megszakadt Rudolf levele és a félbeszakított sorokat Murph folytatta.

Fenséges asszonyom!

Fájdalom az a remény, melyet Amália hercegisasszony ébresztett a Fenséges úrban, hiúnak bizonyult. Alig távozott el a Fenséges úr a betegágytól, a hercegisasszony ismét eszméletét veszítette és hiába volt Dávid minden fáradozása, már nem lehetett segíteni.

A hercegisasszony a Fenséges úr karjaiban hunyt el és utolsó szavai ezek voltak: Bocsássatok meg mindannyian, akiknek szomorúságot okoztam! És ezután örökre lehunyta szemét.

A Fenséges úr teljesen meg van törve, azért

kellett levelét nékem befejeznem. Engedje meg Fenséges asszonyom, hogy e nehéz órákban szívem teljes részvétét fejezzem ki.

Alázatos szolgája

Sir Walter Murph.

— — — — —

Egy nappal Amália ünnepélyes eltemetése előtt Gerolsteinbe érkezett Clemence és édes atyja és így Rudolf rettenetes fájdalmát a szerető hitves vigasztaló szavai enyhítették a sir felett

— Vége —

Walter Scott

Quentin Durward

Regény két kötetben

Walter Scott

mértföldkő jelző az irodalomban, mert az ő nevéhez fűződik a történelmi regény megteremtése. Sokan próbálták utánozni, de máig sem múlta felül senkisé és egyike a világirodalom legkedveltebb, örökéletű írójának, kinek regényeit milliók és milliók olvassák.

Quentin Durward

egyike Scott leghíresebb és legérdekesebb regényeinek. Feltárul benne a francia történelem válságos és romantikus kora, a cselszövő XI. Lajos és Merész Károly, burgundi herceg, véres és kegyetlen harca a hataloméért. Megismerjük XI. Lajost, ki Franciaország egységét megalkotta és megismerjük ezzel a világtörténelem egyik mozgalmas, kalandorokkal és összeesküvésekkel teli korszakát.

SUDERMANN

VILAGHIRÚ KLASSZIKUS REGÉNYEI

ÉNEKEK ÉNEKE I-II.
EGYSZER VOLT ... I-II.
GOND

Egy világ csodálata és hódolata fogadta ezeket a gyönyörű regényeket, melyek az élet megrendítő mélységeit tárják fel megdöbbentő erővel és példátlan művészettel.

WERNER EMILIA

VALOGATOTT MŰVEI:

OLTAR ELŐTT
SZÉTTÖRT BILINCSEK
FATA MORGANA
KÜZDELEM A BOLDOGSÁGÉRT
DACOS SZERELEM
GYÖZ A SZERELEM (s. a.)

NOVA UJDONSÁGAI:

- BETTAUER: Asszonyfaló
BETTAUER: Ököljog
BETTAUER: Lelkiismeret nélkül
BETTAUER: Fekete hétfő (A bűn útján)
BETTAUER: Aki három óráig volt asszony
BETTAUER: A kalandor
BETTAUER: Egy világváros mélységeiből
BETTAUER: Lilike nyomában...
BETTAUER: Fokról-fokra
BETTAUER: A világ leggazdagabb embere
CSILLAG: Zsidó anekdoták kincsesháza
EWERS: Lidérc
FORRÓ: Kegyetlen asszonyok
G. DAVID MARGIT: Szerelmek városa
GERGELY: Achrem Fickó
GERGŐ: Materialista lélektan
GOETHE szerelmei
KUPRIN: Jama, a vöröslámpás negyed
KUPRIN: Salamon csillaga
KUPRIN: Moloch
LANDSBERGER: Maison Olga Rt.
LANDSBERGER: Lu, a kokott
LANDSBERGER: A Gésák trösztje
LANDSBERGER: Simon Hilda harca az ördöggel
LANDSBERGER: Milliomosok
LONDON: Magas északon
MARÉS: Egy asszony, aki úgy él, mint a férje
MARÉS: Szenvedély, amely öl
SUDERMANN: Egyszer volt...
SUDERMANN: Gond
SUDERMANN: Énekek éneke
UJHELYI: Pénzt és nőt
UJHELYI: Színésznő dicsősége, szerelme
UJHELYI: Minden gyönyört (Tánc és kokain)
WERNER E.: Oltár előtt
WERNER E.: Széttört bilincsek
WERNER E.: Fata Morgana
WERNER E.: Győz a szerelem

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZY